

ČASOTEPEC

avtorica slike: Rebeka Zajc, 8. c

Glasilo učenk in učencev OŠ Stična

KAZALO

Vsebina

KAZALO	2
UVODNIK	6
DOGAJALO SE JE	8
DOBRODELNOST	8
Muzikal TU SMO DOMA	8
ZBIRALNA AKCIJA PAPIRJA	9
PRAZGODOVINSKI DAN	9
GRADIŠČNA DELAVNICA (MAKETNA DELAVNICA)	10
KUHARSKA DELAVNICA	10
LOVSKA DELAVNICA	11
TKALSKA DELAVNICA	11
PRAZGODOVINSKI GOSTI	12
KNJIŽNA RAZISKOVANJA	30
SPOZNAVAJMO DEŽELE: VELIKA BRITANIJA	32
ČAROVNIŠKE DELAVNICE	32
GEOGRAFSKA DELAVNICA	33
LIKOVNA DELAVNICA	33
GLASBENA DELAVNICA	35
FOTOGRAFSKA DELAVNICA	35
NOVINARSKA DELAVNICA	35
ZGODOVINSKE DELAVNICE	58
NOČ KNJIGE	66
GEOGRAFSKI DAN	67
Obisk indijskega veleposlanika	67
MLADI LITERATI	68
NAJLEPŠI SLOVENSKI MITI IN LEGENDE	68
Povodni mož v Krki	68
Povodni mož v Ljubljani	69
Gestrin – Povodni mož ob Muri	69
POEZIJA	69
Ana Oblak in njena poezija	70
PROZA	73
OCENJUJEMO KNJIGE	73

POUSTVARJAMO.....	73
MALI PRINC.....	76
LJUDSKO SLOVSTVO	78
O LJUDSKEM SLOVSTVU	78
OSNOVNOŠOLSKI ZBIRATELJI.....	79
MLADI UMETNIKI.....	86
NAŠA POTEPANJA.....	91
NEMŠKI UČENCI SO NAS PRIČAKALI V SONCU.....	91
KO NEZNANEC POSTANE DOBER PRIJATELJ	91
OŠ Stična v Londonu	91
Učenci OŠ Stična in svetovljanski London	92
LONDON NAS JE NAVDUŠIL	93
UMETNOST, ZNANOST IN TEHNOLOGIJA	94
UMETNOST	94
ANNABELLE.....	94
TEHNOLOGIJA.....	95
MEDNARODNA VESOLJSKA POSTAJA (MVP)	95
ZGODOVINA AVTOMOBILA	96
ZNANOST	100
Ali so bili ljudje res na luni?	100
Ali verjamete v vesoljce?	102
Vesoljska podjetja.....	104
NA MEJI VERJETNEGA.....	105
BERMUDSKI TRIKOTNIK	109
DO JU RIGHT INGLIŠ? Yes, I do. – TUJE STRANI	111
GLASBA IN FILM.....	114
XXXTentacion.....	114
NAGRADA GRAMMY	116
ZLATI GLOBUSI 2019	119
OSKARJI 2019.....	121
PREČNA FLAVTA.....	122
SE KDO ZABAVA MED POUKOM?!	125
DRUGOŠOLCI OŠ STIČNA PRVIČ NA OBISKU PRI LOVSKI DRUŽINI IVANČNA GORICA	125
Obisk Sirarstva Čepon.....	126
TEDEN OTROKA NA MATIČNI ŠOLI	127
ŠOLSKI NOVINARJI NA POTEPU	128

NOVINARSKÉ DELAVNICE	128
INTERVJU Z NADARJENIM MLADIM UMETNIKOM	128
OBISK NOVINARSKIH HIŠ	129
BRITISH SCHOOL	129
RTV.....	Napaka! Zaznamek ni definiran.
POP TV, KANAL A	136
.....	138

Glavna urednica:

Andreja Robek Perpar, prof.

Uredniški odbor:

Miklavž Bitenc, Anja Istogu, Lea Kastelic, Luka Kerezović, Tija Kuhelj Blatnik, Sara Lampret, Pina Novak, Maja Ostanek, Lana Prijatelj Boršnar, Mina Zajc, Milanija Zidar Shamina, Ema Žnidaršič

Oblikovanje besedila, obdelava slikovnega gradiva, grafična zasnova:

Andreja Robek Perpar, prof.

Mentorice in mentorji prispevkov:

Branka Strnad, prof., Tanja Hribar, prof., Anka Ažman, prof., Igor Rajner, prof., Vesna kovač, prof., Anka Švigelj Koželj, prof., Maja Miklavčič, prof., učiteljice razrednega pouka, Lucija Medimurec, prof., Nataša Rebec Lukšič, prof., Uršula Zakrajšek, prof., Tina Finc, prof.

Fotografije:

Andreja Robek Perpar, prof.

Lektorica:

Urška Petek, prof.

Odgovorna oseba:

Marjan Potokar, ravnatelj

UVODNIK

Časotepcu na pot!

Zaključuje se šolsko leto, v katerem se je zelo veliko dogajalo. Zanima pa me, ali se morebiti vprašate, zakaj imamo takšen letni načrt dela, v katerem se vam je »toliko dogajalo«. Naj vam kratko odgovorim. Predvsem zaradi tega, da boste v naslednjih letih, ko boste stopili na »veliki oder« oz. boste sprejemali odločitve za prihajajoče generacije in pa tudi za nas starejše, dovolj modri za vsemogoče izzive. Takrat boste morali imeti dovolj znanja in razsodnosti, da bodo te odločitve, kakršnekoli že, najboljše.

Zaradi učnega procesa in pa tudi zato, da bolje spoznavate dogajanja v svetu, ga primerjate s tistim doma in hkrati razmišljate o tistih, ki so potrebni sočutja in pomoči, se je na šoli veliko dogajalo. Največji dogodek, tako organizacijski in vsebinski, je bil muzikal. Pogovori o tem, kako naj sploh vsebinsko izgleda, so potekali več let, dokler ni v lanskem šolskem letu projekt okvirno dozorel in se v letošnjem šolskem letu pričel pripravljati na izvedbo. To, da se lahko pohvalimo, da je celoten muzikal delo naših učiteljev z OŠ Stična, je nekaj za mene osebno, verjamem pa tudi za vas, vrhunsko. Takšni pa ste bili tudi vsi nastopajoči. Morebiti nam ga uspe še kdaj ponoviti. Celoten projekt ima tudi socialen pomen, saj smo s prodanimi vstopnicami zbirali sredstva za tiste, ki so potrebni solidarnosti.

Prav tako smo letos prvič popeljali na večdnevne delavnice v tujino učence devetih razredov. Kar 45 se vas je udeležilo delavnic. Bili ste v Londonu, kjer ste imeli možnost videti znamenitosti, okušati njihovo hrano, spoznavati podzemno železnico, predvsem pa se pogovarjati z naključnimi mimoidočimi.

Prazgodovinski dan, Festival Krka, prireditve ob kulturnem prazniku, sodelovanja na številnih krajevnih prireditvah, izmenjava s Hirschaidom, dejavnosti, povezane z ekologijo in še mnoge druge, so ponujale priložnosti za bogatenje vašega doživetja sveta in odraščanja.

Naj zaključim z mislijo, ki ponazarja Rastočo knjigo OŠ Stična za letošnje leto. Vse, kar naredimo danes, je naložba za jutri. Danes postavljamo temelje prihodnosti.

Verjamem, da je res tako.

Marjan Potokar, ravnatelj

Verjamem v čarobnost prijaznosti in sodelovanja

Letošnje leto se je na šoli zgodila prava mala čarovnija. Čutili smo jo vsi tisti, ki smo bili prisotni na premierni uprizoritvi avtorskega muzikala Tu smo doma. Čeprav je ideja dolgo zorela, zagotovo izvedba ne bi uspela brez ljudi, ki so v njej morali sodelovati. Poudarjam besedo *morali*, saj samo zaradi te besede smo lahko dostavili nekaj tako čudovitega, kot je bil ta muzikal.

Včasih beseda MORATI sproži v nas obrambo ali napad, v smislu »Ne bom!«, zgolj zato, ker moram. Želim se upreti, ne želim, da prevlada volja drugega. Kar pomeni, da takrat v ospredje čisto preveč postavljamo sebe in svoje uporništvu. In tega je kar veliko v zadnjem času: postaviti se v ospredje zgolj zato, da ne zmaga kdo drug. Uporništvu je dobro, dokler ti ne škoduje. Pa bi si res želeli škodovati iz kljubovanja? Ključ do napredka je sodelovanje, sodelovati pa pomeni, da se moraš kdaj tudi ukloniti in pustiti, da ideja drugega prevlada. Mogoče se na prvo žogo ne zdi, da bi bila druga ideja boljša od naše, a če pogledamo v prihodnost ... No, saj ste sami videli, kaj je nastalo iz muzikala. Veliko ljudi je moralo sodelovati, popuščati ali udariti po mizi. Vsaka stvar ob svojem času, pravijo.

Tako tudi vam, drage bralke in bralci, polagam v razmislek: boste drug z drugim sodelovali ali boste kljubovali? V prvem primeru se zgodi nekaj lepega, veličastnega, neponovljivega. Na plano pride tvoja notranja lepota, tvoje bistvo, zakaj si tu, kako lahko pripomoreš k razvoju družbe, sveta. Čeprav smo tako majhni, smo člen v verigi. Za verigo pa veste, kaj pravijo? Da je močna toliko, kot njen najšibkejši člen. V primeru kljubovanja pa izzovemo sovraštvo, zamero in jezo. To pa nas zagreni, postajamo nesrečni, zagrenjeni, nesramni in neprijazni, bolj in bolj iz dneva v dan. Pa si res želimo tega? Upam, da ne.

Želim vam, da boste med počitnicami imeli ogromno priložnosti za sodelovanje in jo tudi izkoristili. Vsak dan je učni dan, vsak dan se lahko nekaj naučimo, zakaj se ne bi teh počitnic učili sodelovanja in prijaznosti.

Andreja Robek Perpar, prof.

DOGAJALO SE JE

DOBRODELNOST

Muzikal TU SMO DOMA

Letošnje leto smo se odločili, da napravimo čisto pravi avtorski muzikal. Gospa Dragica Šteh, učiteljica matematike, je zapisala besedilo z naslovom Tu smo doma. Pred nekaj leti bi se smejala, če bi mi kdo rekel, da znajo matematiki poleg računov pisati tudi umetnostna besedila. A pri ga. Šteh je vse mogoče. Že njena prejšnja besedila govorijo o tem, da je krasna pisateljica, zato je bilo pričakovati, da bo tudi besedilo za muzikal izjemno. Moralo je ugledati luč sveta, zato smo ga namesto koncerta Za lepši svet postavili na oder. Tako smo ustvarili priložnost, da v luči slave zasijejo tudi naši učenci in učenke (tako zdajšnji kot bivši). Šest glavnih junakov je iskalo zaklad: Ruben Mulh, Ula Batis, Karolina in Kristina Genorio, Tara Moretti in Ela Perpar. Prijatelji so ugotovili, da pravi zaklad niso rubini, safirji in drugi dragulji, pač pa prijateljstvo in znanje, ki so tako blizu nas: v vrtcu, osnovni in srednji šoli, med prijatelji, sosedi. Morate priznati, da tile prijatelji res obvladajo igranje. A k temu ni pripomogel le njihov talent. Na dramatizacijo sta jih pripravljala učiteljica Jožica Ferlin in vzgojiteljica Aleksandra Šparl, ki sta pravi mojstrici v izvajljanju iz otroka najboljše.

Mislim, da je čisto vsem jasno, kdo je napisal glasbo. Seveda, to je bil učitelj glasbene umetnosti, Roman Sarjaš. Dokazal je, da svoje delo res obvlada. Pokazal pa je še več kot to. Glasbo za NAŠ muzikal je naredil s srcem, kar se je opazilo še dneve po dogodku, saj so še vsi, staro in mlado, prepevali melodije sredinega večera.

Ko je bila glasba zapisana, je na vrsto prišla tudi glavna zborovodkinja, učiteljica Bojana Mulh. Ta je zaslužna za to, da je orkester imel tako polno zasedbo: violine, viole, violončela, prečne flavte, rog, pavke, bobni, bas kitara, akustična kitara, klavir. Prava mala filharmonija!

Glavnim junakom so vzdušje pomagali ustvarjati glasovi MPZ iz Višnje Gore in matične šole (pripravljali jih je Roman Sarjaš), MPZ iz Zagradca (zborovodja Andrej Oberstar) in OPZ matične šole (pod taktirko Bojane Mulh). Njihovi glasovi so bili ubrani, angelski. Navdušili so množico, ki je zadnjo pesem prepevala z njimi: »Saj mi smo tu doma, saj mi smo tu doma, kjer je srce in so ljudje in moč zaupanja.«

Tisti, ki ste bili tega dne prisotni, ste opazili, da na šoli nimamo le otrok s pevskimi talenti, pač pa tudi s plesnimi. Učenci in učenke 8. in 9. razreda so pod budnim očesom učiteljice Marije Majzelj Oven vadili več ur. Njihova stroga drža, čudovita oblačila so izkazovala profesionalnost na vseh nivojih. Ne smemo pozabiti naše prima balerine Lee Bernetič Rijavec, ki že desetletje trenira balet v Ljubljani.

Da, dragi bralci. Rečemo lahko, da je bil to en krasen večer, v katerem so uživali vsi: dedki in babice, mamice in očetje, tete in strici, sinovi in hčerke. Sedaj pa k podatkom: prodanih je bilo čez 1000 vstopnic, v šolski sklad se je tako nabralo 6524,50 evrov. Bravo, ekipa!

Če pa bi slučajno kdo želel videti, kaj pomeni šolski sklad, kako velikega pomena je za šolo in šolske otroke, pa si lahko pogledate na spletni strani <https://www.youtube.com/watch?v=YFPRTL3Sh60>.

S prizorišča snemanja predstavitvenega videa

Zbiralna akcija papirja

Dobrodelnost so pokazali tudi drugi učenci in učenke ter njihovi starši. Nekateri so pomagali s svojim časom ter prišli k zabojniku, v katerega so zmetali 46,6 ton papirja. Seveda brez otrok in staršev, ki so ta papir pripeljali, pa tudi ne bi šlo. Skupaj smo tako pripomogli, da je šolski sklad bogatejši za nekaj manj kot 8800 evrov.

PRAZGODOVINSKI DAN

Zopet je 12 lun naokoli, zopet se je knežja družina pojavila na Turistični kmetiji Grofija, kjer so potekale naslednje delavnice:

- gradiščarska
- kuharska
- poljedelska
- vodarska
- nabiralska
- pastirska
- lovska
- tkalska

Vsaka skupina otrok je od knežje družine dobila namig, kaj si tokrat želijo za darilo. Tako so gradiščarji dobili nekaj manjših kamnov, iz katerih so kasneje napravili maketo nekoč slavnega Virskega mesta. Tisti, ki so dobili kresilo, prodnike in slamo, so pripravili ognjišče kot simbol doma. To ognjišče je stalo pred novo kolibo. Kuharjem so v glineni vazici podarili mešanico zdrobljenega žita in moke. Iz njih so napravili nekvašene kruhke in ješprenj, v katerega je družina s sumničavostjo zagrizla, a izkazalo se je, da jim je moderna jed še kako ugajala. Polizali so skledo do zadnje kaplje. Poljedelci so prejeli lesen sadilnik in pest zemlje, na samem mestu dogajanja pa jih je čakal tudi ročni plug, s katerim so zaorali ledino, nato pa posadili svoje zeli. Vodarji so se s svojim namigom odpravili k vodi, da bi z vedrci zajeli to naravno bogastvo, brez katerega ni življenja na zemlji. Nabiralci zelišč in medu so bili nad svojim namigom tako navdušeni, da niso prišli niti do turistične kmetije. S košarico in voskom so

se ustavili že na poti. Pastirjem so podarili pastirsko palico, ta je služila le za pašo. Preizkusili so se tudi v molži živali. Lovcem je pripadal srnjakov rožiček. Takoj so vedeli, da bodo lovili, niso pa vedeli, da se bodo preizkusili v lovu z lovskim psom.

Otroci niso bili prepuščeni samim sebi. Na njih so pazili bodisi učitelji in učiteljice OŠ Stična bodisi zunanji sodelavci. O njih lahko berete v nadaljevanju, saj smo z vsakim naredili tudi intervju. Najprej pa nekaj o delavnicah.

Gradiščna delavnica (maketna delavnica)

avtorica prispevka: Lea Kastelic, 7. c

Zjutraj smo se ob 7.30 dobili pri naši šoli zunaj na tribunah. Od tam smo se odpravili proti Grofiji, kjer smo tudi pomalicali in odšli na predstavitev o Rimskem mestu (kje je potekalo obzidje in kako so v tistem času živeli). Po tem predavanju so nam pokazali, kako so zakurili ogenj. Nato smo se razdelili po delavnicah, moja je bila maketna delavnica. Ta se je razdelila v 3 skupine: ena je pomagala izdelovati ploščo za maketo z barvanjem in posipanjem peska, druga skupina je izdelovala veliko hišo z urejeno zunanostjo, v tretji skupini, v kateri sem bila tudi jaz, smo izdelovali majhne hiške za vas, znotraj obzidja makete. Ko smo to končali, smo imeli kosilo in potem nekaj prostega časa. Nazadnje smo imeli predstavitve dela, kjer so nas klicali, da jim predstavimo potek dela, in ko je bilo konec, smo se odpravili domov.

Udeležence delavnice sem povprašala, kako jim je bilo všeč delo. Brini Ravbar in Evi Krnc je bilo v tej skupini všeč.

Kuharska delavnica

avtorica prispevka: Maja Ostanek, 7. c

30. 3. 2019 je potekal prazgodovinski dan. Ko smo prispeli na Grofijo, smo se razvrstili v delavnice. V kuharski delavnici smo pod imenom *Izbrani okusi virske kulinarike* kuhali jedi, ki so jih včasih jedli takratni prebivalci virskega mesta. Takrat niso poznali jedi, kot jih poznamo danes, ravno tako ne sestavin, ki se za pripravo jedi uporabljajo. Zato smo se morali znajti brez različnih sestavin, ki so po navadi prisotne v kuhinji in nasploh v vsakdanjem življenju. Pripravili smo tri jedi. Za predjed, ki smo jo poimenovali *pastirčkov raj*, smo pripravili kruhke z zeliščno skuto. Postopek je bil sledeč: najprej smo stresli pirino moko na sredino posode in naredili jamico. V jamico smo zlili približno en deciliter vode, nato pa smo vse skupaj premešali, dodali smo tudi žlico olja in pecilni prašek. Tega naj ne bi dodali, ker v takratnih časih niso poznali pecilnega praška. Z oljem so morali varčevati, so pa ga poznali, saj so tu trgovali s Primorsko. Nato smo postopoma dodali vodo in testo gnetli z rokami. Na koncu smo oblikovali ploščate kruhke, ki smo jih pekli približno 20 minut. Skuto z zelišči pa smo naredili tako, da smo nasekljali zelišča in jih dodali skuti. Servirali smo jo skupaj s kruhki. Za glavno jed smo pripravili enolončnico *knežja radost*, za katero smo potrebovali ješprenj, grah, kolerabo, zeleno, korenj, zelišča, kot sta timijan ter majaron, prekajeno svinsko meso, čebulo ter svinjsko mast. Najprej smo na svinjski masti popražili seseklano čebulo, dodali ješprenj in zalili z vodo. Kuhali smo približno 30 minut. Dodali smo malo vode in narezano zelenjavo (a brez krompirja, saj ga niso poznali) ter začimbe. Kuhali smo na zmernem ognju še približno 30 minut ter stalno mešali. Pripravili smo tudi sladico z imenom *medena tepka z orehi*. Za pripravo smo potrebovali hruške, med ter orehe. Hruške smo oprali ter narezali na polovice. Odstranili smo notranji del s peškami in jih razdelili po pekaču.

Polili smo jih z medom in s sesekljanimi orehi ter pekli približno 30 minut. Pripravljeno hrano smo odnesli knežji družini, tako pa se je tudi zaključil dan s predstavitvijo vseh skupin.

Mnenja udeležencev:

Tanji Erjavec (5. VG) je bilo všeč, da so kuhali in ravno zaradi tega se je odločila, da bo šla na to delavnico. Od malega že namreč rada kuha.

Tudi Ali Hodžić (6. b VG) zelo rad kuha, zato ga je ta delavnica še kako pritegnila.

Klara Rus (5. VG) je sicer navdušena nad pripravo jedi na delavnici, a če bi sama izbirala, kaj bi skuhal, bi izbrala juho, in sicer govejo, ter meso in krompir – to, kar po navadi jedo pri nedeljskem kosilu.

Lovska delavnica

avtor prispevka: Miklavž Bitenc, 7. b

Ko smo se ločili od ostalih skupin, smo odšli nazaj do Grofije in si najprej ogledali zbirko živalskih in človeških kosti. Tam pa je bilo tudi prazgodovinsko smetišče, tj. krog prekopane zemlje, v kateri so bile zakopane kosti. Ko smo našli vse, je bila naša naloga, da ugotovimo, kateri živali pripadajo. Posebej pozoren si moral biti na sklepe, saj se tam kosti najbolj razlikujejo. Nato smo se odpravili proti gozdu, kjer so nas pričakali lovci iz Lavske družine Ivančna Gorica. Le nekaj korakov naprej je na drevesu »rasla« nagačena srnjakova glava. Lovci so nam povedali, da lahko srnjakovo starost določimo po barvi zob (več rjave – večja starost), pokazali pa so nam tudi primerjavo jelenove čeljusti s srnjakovo in ugotovili smo, da je jelen veliko večji. Takoj smo zagledali lisico (seveda je bila nagačena). Tudi o njej smo izvedeli veliko stvari, npr. to, da skoti od 4 do 8 mladičev, da je huda prenašalka stekline in da vabe s cepivom odvržejo kar z letala. Srečali smo medvedjega mladiča. O medvedih smo izvedeli, da jih ni več 600–800, ampak je njihovo število v Sloveniji naraslo, sedaj jih je že med 800 in 1000.

Zanimivo si je bilo ogledati delo lovskega psa. Skrili smo mu zajčev kožuh s peskom in psa poslali nanj.

Tkalska delavnica

avtorici prispevka: Ema Žnidaršič in Mina Zajc, 7. b

V soboto, 30. 3. 2019, smo imeli prazgodovinski dan. Ob 7.30 smo se zbrali in vzeli malico. Nato je vsaka skupina dobila svoj mošnjiček z nalogo in odpravili smo se na Turistično kmetijo Grofija. Ko smo prišli tja, nam je arheolog povedal nekaj o Virskem mestu. Porazdelili smo se po delavnicah. Jaz sem bila v tkalski delavnici. Tam so nam povedali nekaj o lanu. Pokazali so nam pripomočke, s katerimi so predli lan. Vsak je lahko preizkusil tudi sam. Nato smo na manjših ročnih statvah pletle. Bilo je zelo zanimivo. Ob 12. uri smo predstavili svoje izdelke. Okoli 13. ure smo se vrnili nazaj do šole. In tako je potekalo sobotno dopoldne.

(Ema Ž.)

Sama sem bila v tkalski delavnici, kjer nam je neka gospa najprej degustirala lanov namaz. Priznam, da mi po izgledu res ni deloval okusno, vendar smo ga radovedno poizkusili vsi člani skupine. Vsem je bil všeč. Neki gospod nam je pokazal, kako se tre posušen lan ter kako ga naviti v klopčič s kolovratom. Polovica učencev je v nadaljevanju dneva trla lan, druga polovica pa se je že lotila

izdelovanja na malih statvah, ki so jih učiteljice že prej vestno pripravile. Najprej se je izdelovanje vsem zdelo zelo težko, a ko smo poizkusili, smo se tako zatopili v delo, da smo pozabili na vse naokoli. Ker nam je kaj hitro ponagajala senca, smo se tkalke urno pomaknile na sonce, kjer smo nadaljevale dela na statvah. Ob 12.00 je nastopilo že težko pričakovano kosilo, ki je bilo samo po sebi zopet posebno presenečenje. Kosilo smo jedli v lesenih posodicah z leseno žlico. Hrana je bila okusna, sem bila pa vseeno še malenkost bolj navdušena nad nevsakdanjim priborom. Za mnenje o današnjem izletu v preteklost sem vprašala tudi Jerco Finec, ki mi je povedala, da je na prazgodovinskem dnevu prvič. Všeč so ji bile tunike, v katero je bila tudi sama oblečena. To, da smo se spominjali starih časov in jih obujali, je bilo Jerci najbolj všeč, tako kot meni in drugim. Klopi, na katerih smo sedeli, so se neprestano prevračale, a vseeno nam je uspelo sestaviti govor, ki mi je bil nadvse všeč, druge skupine pa so se pripravljale, da bodo svoje izdelke predale knežji družini. Svoje izdelke smo predali vsem štirim knežjim otrokom ter šopek lanu knezu in kneginji. Po končani pustolovščini smo se s svojimi učitelji odpravili do šole, od koder smo pot proti domu nadaljevali sami. Meni so bile delavnice všeč, zato jih priporočam in privoščim vsem raziskovalcem zgodovine.

(Mina Z.)

Prazgodovinski gosti

Zdaj že stari zunanji sodelavec Sašo Porenta, arheolog, nas je popeljal do informativne table na Cvingerju, kjer je vsem udeležencem prazgodovinskega dne predstavil pomen in veličino Virskega mesta.

Medtem ko so se drugi odpravili na delo po delavnicah, sem skušala ujeti ljudi, ki so bili povabljeni na naš dogodek, saj so s prazgodovino in Virskim mestom tako ali drugače povezani. Intervjuje sem zapisala Andreja Robek Perpar.

Intervju z Borutom Križem iz Dolenjskega muzeja

NA SPLETU SEM NAŠLA PODATEK, DA STE SE POSVETILI STEKLU IN JANTARJU NA DOLENJSKEM. KAJ BI IZ VAŠEGA DELA ZANIMALO NAŠE BRALCE, POSLUŠALCE? KAKO SE STEKLO IN JANTAR POVEZUJETA Z NAŠIM PRAZGODOVINSKIM DNEM?

Pravzaprav je tako ... Za časa starejše železne dobe, iz katerega je tudi današnji prazgodovinski dan, je bila Dolenjska ena prav posebna pokrajina, ki je imela eno veliko srečo in ta velika sreča je bila, da je tukaj dosti železove rude na celotnem področju. Ker je to železna doba, je bilo v tem času železo zelo pomembno, železo je bilo zanimivo za vse. V tem trenutku (torej v trenutku železne dobe) poteka velik razvoj celotne civilizacije, kulture v Sredozemlju: razvija se Grčija, Entrurija ... Ta sredozemski, še bolj natančno ta mediteranski, prostor je tisti, ki se razvije, ki ustvarja našo evropsko civilizacijo. Vsa ostala Evropa (od severa, do vzhoda, zahoda) pa je bila, kot so sami Grki rekli, barbarska, manj razvita. Ampak tako kot danes gledamo grdo na tiste, ki imajo v rokah nafto, vendar pa si lahko privoščijo marsikaj, se je dogajalo tudi takrat. Npr. če pogledate Kuvajt, jim gre danes zelo dobro, naši tukajšnji prebivalci pa so imeli v rokah železo, proizvodnjo železa, s tem so trgovali, torej tudi Grki, Etruščani, vse je zanimalo to železo. Večina se je v tistem času ukvarjala z živinorejo, poljedelstvom, vsi so imeli ovce, koze, krave, prašiče. Težko je bilo zdaj enega prašiča vleči od tukaj v Grčijo. Ampak železo, izdelke iz železa, narejeno iz železa, tisto pa je že bilo vredno, to pa je bila prednost našega dolenjskega prostora.

Zdaj pa da se počasi vrnem na vaše vprašanje. Bistvo je, da smo imeli železo in da je ta družba sorazmerno dosti dobro živela. In socialna diferenciacija, družbena razslojenost med ljudmi je bila že takrat zelo močna. Ko se pojavijo neki denarji, neke dobrine, se takoj nekdo znajde pri celi stvari poleg in takrat so imeli eni kup nekih prebivalcev in med njimi je bil en poseben sloj, ki mu rečemo sloj elite tistega časa, mi jim rečemo halštatski knezi, čeprav niso bili pravi srednjeveški knezi, pa vendar neki vodilni ljudje tistega časa v tem prostoru, ki so imeli v rokah politične, verske, gospodarske funkcije, skratka obvladali so celotno takratno družbo. Ti knezi so bili zelo bogati in prav tako njihovi grobovi. Če smem tako reči, so na našo srečo verjeli v posmrtno življenje in seveda so vsem tem pokojnim dali v grobove vse tiste stvari, ki bi jih pokojniki utegnili potrebovati v drugem življenju. In tukaj se pojavijo zdaj ti knezi, ki hočejo že s tem, kaj imajo v grobovih, pokazati, kako so pomembni in kaj pravzaprav predstavljajo. Verjetno si lahko predstavljamo, da je bila stvar podobna današnji: ko je nekdo umrl, da so ga morali z vsemi častmi pokopati, z vsemi obrednimi prireditvami zraven, s to razliko, da so morali pokazati tudi, koliko je bil ta možakar ali gospa bogat/-a in kaj vse jim lahko položijo v grobove. Tako se kar naenkrat v grobovih pojavi zelo veliko in zelo pomembnih in kvalitetnih zadev in ena od pomembnih stvari je bilo tudi steklo in jantar tistega časa. Jantar (vse analize pokažejo, da je to baltski jantar) je prihajal iz Severnega morja po t. i. jantarni poti (jantarna pot ne pomeni, da je to ena steza, ki je šla pod gradiščem, ampak je to en koridor, ki je šel od severa proti severnemu Jadranu in ena od poti je vodila tudi mimo Dolenjske, torej je bila dovolj močna pokrajina, ki si je tudi lahko privoščila jantar). Ker vsak si ga namreč ni mogel privoščiti, saj je prišel od zelo daleč, hkrati pa je imel jantar tudi s stališča duhovnosti marsikakšne moči ...

Druga zadeva pa je steklo. Dolenjska ima kremenčev pesek kot osnovno surovino za izdelavo stekla. V tem obdobju najdemo na stotine, tisoče steklenih jagod, ki so okrašene na različne načine. Najdemo jih predvsem v grobovih, malo pa tudi v naseljih. Zanimivo je to dolenjsko steklo predvsem zaradi sledečega: steklo se je svetilo po celi Evropi, ampak toliko različnih vrst stekla, kot ga imamo tukaj, pa predvsem take količine, taki okrasi, kot so tukaj, jih ni nikjer drugje. Drugje jih imamo po par takih primerkov. Tukaj pa na tisoče enakih ... kar pomeni, da je bila ta proizvodnja tukaj zelo močna. V steklu je zgodba še naprej ... Seveda steklo je predvsem modre in zelene barve, barvali so ga z različnimi kovinskimi oksidi, je tudi zelenomoder, rumene, rjave, bele barve, težava je pa z rdečo barvo. Pač rdeče niso mogli kar tako dobiti. To rdečo barvo pa da jantar. Jantar je načeloma rumene, rumenooranžne barve, jantar, ki ga najdemo v naših krajih, pa je oranžnordeče barve. Očitno so tukajšnji kupci hoteli imeti rdeč jantar, ker je rdeča tista zanimiva barva, barva življenja, barva krvi. Tak jantar je odlično dopolnjeval tudi te steklene ogrlice s to rdečo barvo.

Dolenjska ima veliko tudi drugih reči, to so predvsem bronasti izdelki, situle. Na Dolenjskem to niso samo obrtni izdelki, ampak dejansko tudi umetniški izdelek, saj so figuralno izjemno lepo in bogato okrašene. Vsaka visoka umetnost je draga, ima večjo vrednost, kar je še en dokaz, da je šlo pri Dolenjski za bogato pokrajino ne samo v materialnem smislu, ampak tudi v družbenem.

MENE PA VSEENO ZANIMA: KAJ SO VEROVALI GLEDE JANTARJA, KAJ JIM JE PRINESEL V POSMRTNEM ŽIVLJENJU, KAJ V ZEMELJSKEM? KAKŠNE POSEBNE MOČI JE IMEL?

Jantar je poseben in pozitiven material. Sami Grki so ga imenovali elektron, torej je po njem dobila ime danes tudi elektrika. Pri jantaru je zanimivo to, da če ga vi podrgnete, ga naelektrite in tako privlači delce. To je bilo za tiste čase nekaj magičnega za ljudi. Hkrati se niti ni vedelo, ali je jantar kamnina ali je organskega izvora in tudi zato je bil nekaj posebnega. Verovali pa so, da jantar prinaša srečo, vam vrača zdravje, vas varuje pred zli duhovi, pred nesrečami. Jantar je skratka nekaj zelo pozitivnega. Če danes pogledamo, otrokom še vedno kupujejo zapestnice ali ogrlice iz jantarja, da zobje bolj rastejo, da ni bolečin, da se v redu razvija. To je še danes nekaj takega v zraku.

KATERA ZADEVA, STVAR VAS JE POSEBEJ PRIVLAČILA, NAVDUŠILA, DA STE SE ODLOČILI ZA ARHEOLOGIJU? VSAK IMA NEKO SPECIFIČNO PODROČJE ZANIMANJA, KAJ JE PA VAS PRITEGNILO PRI ŠTUDIJU ALI K ŠTUDIJU?

Zdaj, kako sem se sploh odločil za arheologijo, je to drugačna zgodba. Bistveno je to: mene so v arheologiji vedno zanimala naselja, zato sem že celotni študij usmeril v to proučevanje, v proučevanje prazgodovinskih naselij. Tudi svoje na koncu koncev končno delo, diplomu sem delal iz naselij in tudi prvih 10 let sem dosti aktivno delal pri raziskovanjih naselij, tudi z dr. Dularjem sem sodeloval na enem projektu, ki ga je vodil arheološki inštitut. Žal se zadnjih 20 let ukvarjam le z grobišči, tudi moj doktorat je žal šel v to smer z grobovi, ampak še vedno so za mene naselja prioriteta, torej Stična. Kot veste, sem iz Novega mesta ...

STE SODELOVALI PRI IZKOPAVANJIH STIŠKIH GROBIŠČ?

Žal samo ene gomile, ki se je kopala ... Te gomile je narodni muzej izkopaval v 70-ih letih in tam sem že sodeloval ali še sodeloval. Še ker je takrat, ko sem se pridružil, narodni muzej že zaključeval izkopavanja, že pa, ker sem šel na fakulteto in sem sam izkopavanja šele začel. Žal sem bil premlad, da bi sodeloval še pri izkopavanju naselja.

No, ampak če nadaljujem ... sem iz Novega mesta in pogosto, ko sem hodil v Ljubljano, sem se pogosto ustavil tukaj, tudi še danes sem zelo pogosto gost tukaj na Cvingerju in v Stični, za katero bi lahko rekli da je t. i. zibel slovenske prazgodovinske arheologije.

Včasih sem bil tudi kar malo tečen, ker so se včasih dogajale malce neprijetnosti oz. nelepe stvari z gomilami, ko so jih uničevali, da so izkopavali velike jame in notri zakopavali odpadke. Jaz sem slučajno na tisto naletel in potem jaz (ki nisem od tukaj) obveščal zavod za spomeniško varstvo, da je treba pač nekaj narediti ...

IMATE KAJ OTROK, VNUKOV?

Da, imam jih.

KAKO VI PRENAŠATE ARHEOLOŠKE ŽELJE, NAVDUŠENJE NA SVOJE POTOMCE?

Mislím, da so me imeli poln kufer v času odraščanja, tako da so šli vsi v čisto druge smeri. Sem jih mučil tudi na potovanjih ... Hči je na slavistiki ... sin je drugje ... Zanima jih, ampak nihče se ni odločil za študij v smeri arheologije in zgodovine.

STE KDAJ IZKOPAVALI Z NJIMI ALI PA DA STE PUSTILI, DA KOPLJEJO NA DOMAČEM DVORIŠČU?

Niso ravno tega počeli, so pa na nekaterih naših izkopavanjih sodelovali kot prostovoljci.

VIDELA SEM, DA STE BILI/STE ŠE VEDNO V DOLENJSKEM MUZEJU. SODELUJETE Z NJIMI KOT ZUNANJI SODELAVEC ALI KOT ZAPOSLEN?

Še vedno, sem zaposlen na arheološkem oddelku zadnjih 30 let.

PREBRALA SEM, DA JE DOLENJSKI MUZEJ NASTAL RAVNO V ČASU VAŠEGA ROJSTVA ... GLEDE NA TO, DA TAKRAT ŠE NISTE BIL MED ZBIRATELJI ARHEOLOŠKIH NAJDB, SE JE MED NJIMI NABRALO KAR NEKAJ TAKIH, KI SO ŠE DANES V MUZEJU. KATERA ZBIRKA JE VAM NAJDRAGOCENEJŠA V DOLENJSKEM MUZEJU?

To je provokacija. Vsak cigan mora svojega konja braniti.

DA VIDIMO, KATERI KONJ JE VAŠ ...
Arheološki.

KATERI PA SO ŠE?
Od zbirk imamo tudi etnologijo.

NO, AMPAK ARHEOLOGIJA IN ETNOLOGIJA STA OBE NEKAKO ARHEOLOŠKI VEDI ...
Ja, lahko bi rekli, da sta arheologija in etnologija ista zadeva, samo čas je drugačen. Arheologija proučuje življenje iz časov, ko nimamo nobenih pisnih virov, delamo izključno samo z materialnimi viri, etnologija se ukvarja z novejšim proučevanjem vseh vrst virov, tako materialnih kot tudi pisnih.

VIDELA SEM, DA IMATE 5 STALNIH ZBIRK.
Ja, to so arheološka, etnološka, razstava novejšje zgodovine (NOB – narodnoosvobodilni boj), likovna razstava in razstava del Božidarja Jakca.

VELIKO STE SODELOVALI PRI IZKOPAVANJIH. LANI SEM UJELA PODATEK, DA SE MNOGO STVARI NE SHRANI, KER NIMA RAZSTAVNE VREDNOSTI. STE KDAJ VZELI KAKŠEN ARHEOLOŠKI KOŠČEK ZA SVOJO PRIVATNO ZBIRKO, JO SPLOH IMATE?

Torej, v muzealstvu je edina higienska zadeva, da nihče nima svoje privatne zbirke. Ne sme je imeti, ker drugače bo skrbel za svojo, ne pa za javno, muzejsko. Torej nimam svoje zbirke. Po drugi stran pa v svojih 30-, skoraj 40-letni karieri nismo ničesar zavrgli. Nekateri stvari so v slabšem stanju, druge v boljšem. Boljše lahko razstavimo, ampak slabše zato niso nič manj pomembne. Ampak zdaj, če razložim čisto konkretno: tudi če imate 100 000 enakih predmetov, v arheologiji to pomeni, da jih imate samo toliko in nič več. In ko jih ni več, jih ni več. Arheološki predmeti ne rastejo, ne postajajo novi, njihova številka je končna. Z izkopavanjem pridobivamo. Na drugi strani: če pa imate vi strojček, ki dela plastične zamaške, jih lahko izdelate 100 000, lahko se odločite, da jih izdelate še 100 000, povečate njegovo število in to lahko naredite večkrat. Torej končna številka pa tukaj ni omejena. Če imamo še toliko podvodnih amfor, ladij, ki so se potopile, jih imamo samo toliko in nič več. In vsak od teh predmetov je izjemno pomemben, izredno dragocen. Ko jih bomo uničili, jih nimamo več, ne moremo narediti novih arheoloških stvari, lahko naredimo kopije, originalov pa ne več. Mogoče včasih malo čudno gledamo, ampak nobene arheološke stvari nismo zavrgli, pa čeprav je bila v še tako slabem stanju. Spravili smo jo v naše depoje, naše skladišče, na varno, kjer jih skušamo ohraniti, da bi preživel. Žal je stvar taka, da nobena stvar ni večna, vse, kar mi lahko naredimo, je, da jim podaljšamo življenjsko dobo, ampak to je vse, kar lahko naredimo. Vse stvari pa težijo k temu, da razpadejo.

ALI IMA DOLENJSKI MUZEJ PREDMETE ZGOLJ Z DOLENJSKE ALI KAJ KUPUJETE, MENJATE?
Dolenjski muzej ima izključno predmete, ki so nastali ali pa ki so bili v uporabi na Dolenjskem. Zato imamo narodni muzej, ki seveda ima predmete s celotne Slovenije. Muzealstvo ima načeloma določeno, katera področja pokriva kateri muzej. Lahko rečemo, da gre za eno muzejsko mrežo, ki je razdeljena po občinah in tiste občine, ki sodijo v okvir Dolenjskega muzeja, pokriva mi. To pomeni, da s tega področja mi pridobivamo predmete za celotni muzej. Ne pridobivamo samo arheološke predmete, temveč tudi predmete, ki spadajo v umetnostno zgodovino.

VIDELA SEM, DA PONUJATE TUDI PROGRAME ZA VRTCE, OTROKE. ALI SI MLAJŠI Z ZANIMANJEM OGLEDAJO VSE ZBIRKE?

Odvisno je, kako so dogovorjeni: ali gredo na ogled samo tematskih zbirk ali ne. Običajno je arheologija tista, ki je najmočnejša, ki ima največ predmetov, ki ima najbolj prestižne predmete, ki si jih lahko ogledajo, običajno pa organiziramo še kakšne delavnice, ki se navezujejo na snov, ki so jo ravnokar videli.

ALI VREDNOST MUZEJA DVIGUJE ŠTEVILO PREDMETOV, ŠTEVILO ZBIRK, ŠTEVILO DOB, KI STE JIH NAŠLI? KAJ POVEČUJE VREDNOST MUZEJA?

Jož, če bi vprašali naše financerje, tj. Ministrstvo za kulturo, potem bi rekli število obiskovalcev, ker št. obiskovalcev naj bi bilo tisto, ki odraža celotno kvaliteto celotnega dela in zbirk v muzeju. Po moji oceni smo muzeji v zadnjih nekaj letih pravzaprav neke vrste cirkuške hiše, kar je popolnoma napačno. Osnovna naloga muzeja je, da zbira predmete, da jih proučuje, da jih predstavlja, se pravi popularizira te predmete. Današnje mišljenje pa je, da gre vse preveč hitro, pa da je treba predvsem reklame in popularizacijo pa dogodke pa ne vem, kaj še. Če ne bomo imeli osnovnih zadev, kot so predmeti, potem ne bomo mogli ničesar več delati, je pa tudi tako, da na koncu koncev muzeji s predmeti ohranjamo preteklost in zgodovino. In če ne bi bilo tega, bi ostalo le virtualno, virtualno pa je danes klik–delete in stvari ni – to je prva stvar, druga stvar pa je, da so arheološke najdbe pravzaprav tudi dokaz življenja, živosti. Zato mora muzej hraniti ta dokaz živosti, življenja. In to je tudi ta vaš prazgodovinski dan, je nekaj fantastičnega, ker otrokom prikazujete kup enih stvari, ki so zlata vredne, dragocene – zavest, da so lahko ponosni na to, kar imajo, da so ponosni na ta kraj, tako kot vsi ostali na svetu. Da se ne čutimo, da bi bili karkoli slabšega, da bi bili karkoli manj, da imamo karkoli manj, ampak da smo na to, kar imamo, lahko zelo ponosni. To se mi zdi nekaj fantastičnega. Včasih smo imeli v šolah predmet domoznanstvo. To je bil krasen predmet, saj si pri njem spoznal svoj kraj, svojo okolico in si potem veliko lažje razumel tudi vse ostale stvari navzven, ker si jih pač primerjal. Danes tega ni več in to, da vi to naredite in da pokažete, kaj imate na tem prostoru, da je to tako pomembna zadeva, to se mi zdi neprecenljivo. Zdaj: a je neka zadeva pomembna slovensko, evropsko ... nima veze! Pomembno je, da imamo in da se tega pomena zavedamo in za moje pojme je to nekaj fantastičnega ...

STE DANES PRVIČ TUKAJ?

Ja, jaz sem danes prvič tukaj. Gospa Hrvatinić je prišla k nam v muzej, začela sva se pogovarjati, kaj bi se pravzaprav dalo narediti in sem vesel, da je ta ideja dozorela in da sem tukaj.

ALI STE ŽE IMELI V MUZEJU PRIMER, DA JE KDO UNIČIL KAKŠEN PREDMET ALI GA UKRADEL?

V samem muzeju moram priznati, smo toliko previdni, da imamo vse v vitrinah, ki so zaščitene. Imeli pa smo v začetku 70. letih en velik rop pri nas v Novem mestu. To je bil eden največjih ropov, kar se tiče muzealstva, ko so nam italijanski profesionalci spraznili kompletno vso arheologijo. Vse so pokradli. Na srečo je eden od stanovalcev Novega mesta skozi okno svojega stanovanja opazil, da že 3 dni v bližini muzeja sumljivo stoji avto italijanske registracije. To so bili še tisti socialistični časi, z načelom »nič nas ne sme presenetiti«. Tako si je na listek napisal registrsko številko tega avtomobila, parkiranega pred muzejem samo v nočnem času. Na podlagi te številke je Interpol uspel ugotoviti, kdo je to bil. V Raveni so potem dejansko prišli do zadeve in nam jo vrnili. Ukradene so bile vse situle, vse, kar je bilo najpomembnejšega iz starejše železne dobe iz tega halštatskega obdobja.

PA BI TE SITULE DOSEGLE VREDNOST NA TRGU, DA BI SI LAHKO KDO FINANČNO OPOMOGEL ALI NE?

Zdaj tako, na trgu so to zelo velike vsote, danes imamo situle, zavarovane za nekaj 100 000 evrov za posamezen predmet, tako da so to kar velike številke. Zadeva je bila pa taka, da je bil ta rop naročen. Potem so nam povedali, da je nekdo iz visokih italijanskih politični krogov celo zadevo naročil, saj je točno vedel, kaj želi imeti. Dva zasebna profesionalca sta to izvedla za njegovo osebno privatno zbirko. Za denar sta bila pripravljena to narediti. Rop pa zagotovo ne bi bil rešen, če ne bi slučajno sosed zapisal registrsko tablico, predmeti bi šli adio mare in ne bi tega nikoli več dobili nazaj, ker to ni bilo namenjeno za tržišče, ampak za privatno zbirko.

Intervju s tkalcem Janezom Skubicem

Da ne bomo preveč krivični, moramo omeniti, da sta tkalsko delavnico vodila Ivanka in Janez Skubic, mož in žena iz Lanišča.

VIDELA SEM, DA STE PREDSTAVILI NAČIN PREDELAVE LANU. KAKO STA SE VIDVA ZAČELA S TEM UKVARJATI?

Najprej se je s tem ukvarjal moj oče, ki je bil doma iz Lanišča, kraja pri Škofljici. To je bila pokrajina lanu. Tako smo ob 780. obletnici Lanišča in ob jubileju cerkvice sv. Uršule prišli na idejo, da bi obudili ta stari običaj, to našo kulturno dediščino. Za pomoč smo prosili tudi občino in turistično društvo, ki so se z zadovoljstvom odzvali. Za to praznovanje smo tako posejali lan in končno tudi mi obudili star običaj naše družine in našega kraja.

IMATA VELIKO KMETIJO, VELIKO ZEMLJIŠČA?

Ah, kje pa, samo 3000 km². Ker je nekaj cesta vzela.

NO, TO PA NI TAKO MALO ...

No, ja ... Za lan ni tako veliko, saj je potrebno kolobariti, ker lan močno izčrpa zemljo. Tako za nas pridelujejo lan tudi ženini sorodniki, predvsem njen bratranec, ki ima tudi nekaj zemlje. Delamo tudi olje, saj je po njem veliko povpraševanje zaradi vsebnosti omega 3, omega 9, tudi omega 12 maščobnih kislin. To olje ima največ omega 3 maščobnih kislin. Nahajajo se tik pod drobcem semena (pod lupinico ima te maščobe). To so tiste dobre maščobe, ki so negativne (kar pomeni, da ne zvišujejo slabega holesterola v krvi).

VI IMATE TUDI OLJARNO?

Z ženinim bratrancem imamo to približno 2 leti. Poleg vsebnosti dobre maščobe pomaga tudi proti širjenju rakavih celic, proti bronhitisu, o čemer je pisal že p. Simon Ašič, ki je tudi tukaj blizu doma. No, tako smo začeli in tako se je to nekako prijelo.

POVEJTE MI: VAŠA DRUŽINA, VAŠ DEDEK SO IMELI ŽE LAN? KAKO SE JE TO PRENESLO NA VAŠ NAČIN ŽIVLJENJA, GLEDE NA TO, DA JE BIL TO POZABLJAN POSTOPEK, POZABLJENA RASTLINA?

Ja, so imeli, imamo tudi razstavne eksponate. Če gremo od začetka: s seboj imamo trlice, kolovrate, statve, ki jih ni tako enostavno uporabljati ... že samo da napelješ niti na statve, je kar zahtevno del. Tole je tudi pomembno povedati: Slovenci in Evropa. Zdaj je tako zelo pomembna Evropa, da ne bomo odvisni od drugih ... Sami smo težili k samooskrbi, da bi si znali tudi sami kaj pridelati, da bi se tudi mladina kaj naučila, da bi tudi mladina kaj znala, ni treba samo koruze, mesa, dajmo še druge

stvari. Riž ne bo rasel pri nas, dajmo to pa s Kitajske, nekaj pa vendarle lahko gojimo pri nas. To sva z ženo želela predati svojim otrokom.

VI STE SE KOT OTROK SPOZNAVALI S TEM DELOM, PA STE GA POTEM OPUSTILI ALI STE SE ZDAJ NA STAREJŠA LETA NAUČILI? KOLIKO LET SE ŽE UKVARJATE S TO DEJAVNOSTJO?

S tem se ukvarjamo zdaj 11. leto. Naši so lan gojili, pridelali so ga tudi okoliški kmetje, potem so ga dali v Grosuplje, da so ga zamenjali za platno ... Saj poznate podjetje Motvoz in platno? Pred 11-imi leti, ko smo lan ponovno obujali v življenje, so rekli, da je to zastarelo, da gremo naprej in pustimo to, da so zdaj moderni časi ... Če pa pogledamo drugače: vse delajo samo še Kitajci, Azijci, mi smo moderni Evropejci, nam ni treba delat, a ne. Ampak ni res. Vračamo se nazaj k naravi, k njej se moramo vračati. Saj vidite, kako je vse onesnaženo, planet, iščemo ene pametne rešitve za ljudi in da ne bomo pregrevali planeta (to je zdaj en modern izraz, a ne – klimatske spremembe). Največ je pa vredno to: sedaj ne bo potrebno več uvažati vse nepotrebne stvari iz Azije. Zdaj smo pa rekli, bomo pa še doma. Tudi lan se uvažja namreč. Tako smo prišli, da danes pa imamo kraj v Sloveniji, ki predeluje lan.

STE SE MORALI OD ZAČETKA NAUČITI PRIDELOVATI IN PREDELOVATI LAN ALI VAM JE ŠE KAJ OSTALO V SPOMINU IZ TISTIH OTROŠKIH ČASOV?

Zelo malo mi je ostalo, saj sem star že preko 70 let. Zato smo šli na ekskurzijo v Adlešiče v Belo krajino. Tam so obujali staro tradicijo, nas pa je to zanimalo, da bi to nekako vpeljali. Marsikaj smo izvedeli v Adlešičih, recimo to, da ja zelo pomembno sejanje, kako sploh sejati in podobno. Pomembno nam je bilo, da to ohranimo. Povsod, kamor gremo, imajo v vsakem kraju neko zanimivost in župan je rekel: »Dobro, Janez, pol pa dajmo, vas podpremo!«

Tudi ko smo prišli na vaš Vir, na vaš zgodovinski kraj, smo spoznali, da imate mnogo lepega pokazati in to je treba ohraniti, recimo cerkvico na Gradišču, tole kmetijo ...

ALI K VAM PRIDEJO ŠOLSKI OTROCI POGLEDAT POSTOPEK?

Iz šol ali pa gremo mi na določene šole. K nam pridejo tudi novinarji, da so poleg, ko posejemo. Konec maja, junija začnejo cveteti. Takrat polju rečemo nebeška modrina. Lahko vidite na slikah ... in tole ljudje radi vidijo, ker je to vse opuščena kultura.

IMATE KAJ OTROK, VNUKOV, DA POMAGAJO KAJ NA NJIVI?

Tudi, to pa že. Vidijo, da se ljudje zanimajo za to. Tako kot ste nas vi danes, nas povabijo tudi drugam, da vidijo, da se to širi, pa v šolo gremo, v bližnje občine, kot so Vrhnika, Borovnica, Ig, kjer so koliščarski dnevi, tam smo vsako leto.

POZNATE ŠE ENO NAŠO UČITELJICO, NA KOLIŠČARSKIH DENVIH VEDNO SODELUJE?

Mateja ...

JA, MATEJA JERE GRMEK.

Poznam, seveda, odlična umetnica še in še.

KOLIKO DELA ZAHTEVA PRIDELAVA LANU? JE TO ZAHTEVNO DELO?

Imam ok. 2200 m², sam imam 1000 m², zraven pa vzamem še v najem. Ja, to je kar zahtevno delo. Med samo rastjo ga je potrebno pletiti, ko dozori, pa puliti. Najboljše je, da je puljen lan (puljen na roke). Poskusili smo z nekim kombajnom, pa ni ravno najboljše ... Za ročno puljenje je potrebno dobiti veliko ljudi, to pa tudi stane nekaj, sicer nam nekaj pomagata občina in turistično društvo.

KAKO SI PA VIDVA Z ŽENO DELO RAZDELITA? DANES NOČE NIČ GOVORITI ... KDO JE ZA KAJ ZADOLŽEN?

Ona ima tkanje, jaz imam trenje, v glavnem nje ne boli toliko hrbtenica, je poleg, ko je treba kaj opleti, to ona uredi, pa tudi preko turističnega društva pripelje malo ljudi, da pomagajo. Oba delava namaze iz lanu. Lan zmeljemo na kavni mlinček ter ga zmešamo z medom. Naša dva vnučka, Gal in Sofija, tega včasih nista marala, zdaj sta pa ugotovila, da nima tako zanič okusa. Med pospeši apetit, sladko je. Poskusili smo na palačinke in se je obneslo. To je to: da privadimo današnjo mladino, da ni treba samo evrokrem ali katere umetne sestavine. Pojdimo se naravno. Treba je prepričati mladino.

KOLIKO TEGA LANA PRODATE: VSEGA ALI GA KAJ OBDRŽITE TUDI ZA LASTNO RABO?

Mi ga imamo bolj malo vsejanega, ampak za olje ga je treba 3,20 kg za 1 l olja. To je veliko. Zanimivo je še to: tropine, ki ostanejo pri hladnem stiskanju, damo kokošim in dobimo omega 3 jajca, neki drugi kmetje, ki pridelujejo lan, pa dajo živalim, govedi, pa imajo omega 3 mleko, samo tega je potrebno veliko. Omega 3 je iskana stvar.

OMENILI STE, DA SI LAHKO LJUDJE OGLEDAJO CELOTEN PRVINSKI POSTOPEK PREDELAVE LANU. S SEBOJ STE PRINESLI TUDI KOLOVRAT, TRLICE IN DRUGE PREDMETE, ZA KATERE STE POVEDALI, DA JE TO VAŠA DRUŽINSKA DEDIŠČINA. OPAZILA SEM STATVE, KI JIH IMATE TUKAJ. SO TUDI TE VAŠE?

Ne, te pa sem moral dati izdelati. Kakšnega primernega mojstra sem iskal po oglasih, komaj sem ga našel, gor nad Tržiščem nekje dela po starem sistemu. Edino, kar je modernega na teh statvah, so spojke, ki so železne, ostalo je leseno.

Intervju z Dejanom Sotirovim, mavričnim bojevnikom**KOT PREDSTAVNIK MAVRIČNIH BOJEVNIKOV, KAKO STE PRIŠLI DO SKUPINE, ZDRUŽENJA, STE PRIŠLI NAKNADNO ALI STE MED USTANOVITELJI?**

Jaz sem ustanovitelj Zavoda Mavrični bojevniki. Z njimi sem začel leta 2013. Izhajal sem iz samega sebe, saj sem bil tudi jaz ta otrok, ki je bil obravnavan kot hiperaktiven otrok. Takrat se ni govorilo toliko o tem, da gre tukaj za neko diagnozo, ampak smo bili predvsem in zgolj živahni otroci. V kasnejšem času bi rekel, da me je zapeljalo v mavrične bojevnike nekakšno navdušenje nad delom z otroki in aktivnosti, ki jih rad počnem zase – zunaj. To sem začel združevati. Ugotovil sem, da tovrstna doživljajska pedagogika na te otroke izjemno dobro vpliva, saj dobro vpliva name. Tako je leta 2013 nastala organizacija Mavrični bojevniki. Danes, leta 2019, je to organizacija, ki šteje preko 150 prostovoljcev, organizacija, ki organizira 4 tedne tabora, ki je napolnjen v 1 uri in 10 min. To je sicer pohvalen podatek, a hkrati se s tem ni tako za hvaliti, saj to kaže tudi na nek problem hiperkinetike.

ČE SEM PRAV VIDELA NA SPLETU, VAŠI TABORI NISO NAMENJENI SAMO OTROKOM Z ADHD, AMPAK TUDI OSTALIM. KAKO LOČITE TE PROGRAME?

Tako je, v bistvu smo najprej začeli delati z ADHD-otroki, ki so bili postavljeni na rob teh otrok. Če pogledamo, se otroci z ADHD niti ne morejo vključiti v druge tabore, saj ko slišijo, da gre za ADHD, nekako ta otrok ni zaželen zaradi njegove izjemne energije, za kar potrebujemo drugačne korake v disciplini in sledenju navodil. Sam se sploh ne ukvarjam več, ali govorimo ADHD ali ne, diagnoza sama po sebi ni prvenstvena, ampak je prvenstven otrok kot tak, torej pristop k otroku, pristop k družini, celosti pristop, ki podpira družino in hkrati tudi pedagoge na nek način. Kar pa se tiče taborov za ostale otroke ... Mi smo začeli opazovati, da se je ogromno otrok želelo vključiti v naše tabore in smo

tudi sprejeli ogromno otrok. Tako smo jih začeli malo mešati med seboj – hiper- in nehiperaktivne. Zaradi pomembnosti teh programov (programi sami po sebi so inovativni, imajo rezultate) smo se odločili, da vrata odpremo tudi ostalim otrokom, zato letos prvič mavrični bojevniki organiziramo tedenski tabor preživetja otrokom, ki niso opredeljeni kot ADHD. Drugi tak tabor, namenjen tudi otrokom z neADHD, pa je tabor s tematiko gladiatorja, ki pa je v bistvu področje gamificationa ali igrifikacije. Izraza še ne poznamo, čez leto ali dve bomo o tem že kaj poslušali. Gre pa v bistvu za implementacijo, transformacijo video sveta v realno življenje. Delavnica poteka v igri vitezov, otroci imajo dejansko penaste loke in meče, se borijo ... Zadaž se že pojavlja vprašanje odraslih, ali ni to preveč nasilno. Tukaj imamo podporo strokovnjakov (nevroznanstvenikov in pedagogov, ki podpirajo ta program), ki povedo, in jaz tudi tako menim: če znate plesati tango in bi vam med plesom merili vaše sinaptične impulze (kaj se dogaja z vašimi možgani), bi ugotovili, da se vaši možgani ob plesu tanga aktivni. Ko se vi uležete in mirujete in v mislih plešete tango, so vaši možgani prav tako aktivni. In če otroka posedemo pred računalnik ter igra igrice, pri kateri z orožja teče kri, ker mu odsekajo glavo, kri šprica 5 m v zrak in to primerjamo potem z eno aktivno igro, kjer so otroci na svežem zraku, se družijo, razvijajo socialne kompetence in dejansko se ne borijo ves dan, je to sicer podobno, ampak tudi veliko boljše, saj otroci le pridobijo. Dejansko trgujejo, imajo igre strategije, iščejo se posamezniki z nekimi lastnostmi ... Tako se mi zdi izjemno inovativen projekt in letos na Gradišču postavljamo igralni poligon, ki bo namenjen stalnemu igranju te igre Gladiator.

GLEDE NA TO, DA IZHAJATE IZ SEBE – ŠE VEDNO JE V SLOVENIJI POMEMBNO, KAKŠNO OSNOVO, IZOBRAZBO IMAŠ ZA TO, DA NEKAJ USTVARIŠ, SAJ VSAK STROKOVNJAK PRAVI, DA MORAŠ BITI NAJPREJ IZOBRAŽEN, DA SPLOH LAHKO POUČUJEŠ. KAJ PRAVITE NA TO? STE VI DOKAZ NASPROTNEGA?

Zelo ste pogumna, da ste to vprašanje postavila, jaz sem zdajle šel v nove korake kurikuluma, jaz sem živi dokaz ... Začel sem sodelovati s pedagoško fakulteto, s 4. letniki specialne pedagogike. V aprilu bodo deležni mojih predavanj. Zakaj sem lahko predavatelj na fakulteti? Ker je sistem ugotovil, da ti papir ne predstavlja neke osnove. Jaz sem po osnovni izobrazbi diplomirana medicinska sestra, imam neke licence iz psihoterapije, s katerimi se samo kitim in hvalim, nimajo pa nobene osnove. Na taboru smo prvo leto začeli izključno s strokovnjaki, saj smo se zavedali, da potrebujemo strokovnjaka. A izkazalo se je, da potrebuješ človeka s srcem, če je zraven še strokovnjak, toliko bolje. Ampak vsak otrok potrebuje pozornost, ki je svojstvena in potrebuje srce. Zgodi se, da pride mladi pedagog in doživi velik stres v našem taboru, saj naši tabori niso podobni ostalim taborom. Ta odrasla oseba doživi stres v smislu, da plane v jok in potem je treba energijo vlagati še v odrasle, potem pa to rešimo samo tako, da pozabimo, da smo strokovnjaki in se spomnimo, kdo smo. Ja, torej eno z drugim. Kar bom zdaj povedal, ne bo vsem strokovnjakom všeč, ampak moram biti iskren: tudi stroka se zaveda, da prakse primanjkuje, da enostavno na tak način, da misliš, da boš z neko študijo lahko učinkovit, zagotovo ne boš. Pomembno je da se učiš skozi izkušnje, se pravi preko teh otrok. In mi to imamo. Tako je na naših taborih zanimivo, imamo večplastne skupine. Ni pomembno več, kakšen strokovnjak si, potrebno je sodelovati, v vsakemu članu je malo strokovnjaka določenega področja. To otroci začutijo, kar je najbolj pomembno. Bolj kot se jim umikamo, bolj kot želimo biti odrasli, bolj kot želimo biti referenčni, strokovni, bolj se nam otroci oddaljujejo. Ko se jim približamo, nam otroci zaupajo. Vprašanje zadaj pa je, ali si upaš to izpeljati z orodjem, orožjem, kot so sekire, noži. Če po pravici povem, niti ni pomembno s čim, saj enostavno vse skupaj temelji samo na eni močni povezavi, na grajenju močnega mostu, ki ga ustvarimo. V kolikor nismo sposobnih teh mostov, potem tudi nadaljnjih korakov ne bomo, zato bi se morali na začetku, preden se lotimo nekih terapevtskih procesov, najprej otrokom zelo približati in potem nam bo otrok prišel nasproti in proces zdravljenja (če temu tako rečemo) bo stekel sam po sebi, torej on ga bo sprožil, nismo mi tisti, mi ga samo vodimo skozi ta proces.

PREJ STE GOVORILI, DA STE BILI LE ŽIVAHEN OTROK. KDAJ STE UGOTOVILI, DA STE OTROK Z ADHD? VERJETNO VAM TEGA NI NIHČE POVEDAL ...

Ko se je začelo govoriti o ADHD, se pravi, ko je nekako prišla iz Amerike. V Sloveniji še vedno govorimo o ADHD (Attention-deficit/hyperactivity disorder), očitno smo se kar navezali na to kratico, čeprav imamo slovensko verzijo. Ja, jaz sem bil od nekdaj znan med učitelji, da so mi učitelji, medtem ko se bil vprašan, dovolili, da se gibljam, da hodim. Medtem ko sem govoril, sem se lahko premikal na stolu. Učitelj telovadbe me je potem zelo dobro usmeril v atletiko, v tem sem bil odličen. Moj ded je v bistvu to energijo usmeril v mnogo aktivnosti, ki sem se jih loteval, mogoče mnogo njih samo polovično, ampak njega ni obremenjevalo. Pomembno je bilo, da sem bil zaposlen z mnogo interesnimi dejavnostmi, ki me pritegnejo. Enkrat sem celo mojo mamo vprašal, če sem bil jaz že v trebuhu tak ... Danes obravnavamo mnogo hiperkinetikov, ki to niso, imajo samo diagnozo in realno gledano, je tukaj še ena diagnoza, to je ADD – motnja pozornosti (torej brez hiperaktivnosti). Večina bi rekel, da spada v to kategorijo, ampak bodimo realni, a nimamo vsi malo motnje pozornosti? Ogromno otrok pa je tudi na zdravilih, tukaj ne bi šel v to področje. Lahko rečem, da sem v določenih primerih za, sploh če je otrok nevaren sebi, ampak v takih primerih gre dostikrat tudi za druge patologije, ne gre zgolj za ADHD. Mi je pa v redu, da se za časa našega tabora in teh aktivnosti starši in otroci sami odločijo, da otrok ne potrebuje zdravil, jih ne bo jedel, ker so v okolju, kjer jih stalno nekaj zanima, šolska okolja pa so tista, ki zahtevajo statiko in prav zaradi tega je mnogo otrok na zdravilih (prav zaradi sistema, ki je tak). Počasi bomo morali iti v odprte kurikule, sistem je prerigiden, pretog za moderne otroke, katerih glave se ekspanzijsko razvijajo, se razvijajo mnogo hitreje, kot so se naše, in še hitreje se bodo.

GLEDE NA TO, KAKŠEN JE KURIKULUM DANES ... BI LAHKO DALI EN, DVA NASVETA, KJER UČITELJI LAHKO RAZŠIRIJO SVOJ PROGRAM, KURIKULUM, POUK ...

Prva stvar je želja. Vedno vsi rečejo, gre ali ne gre. Jaz vedno spoznavam učitelje, kjer gre, in učitelje, kjer ne gre. Ne smemo pa gledati učitelje kot krivce. Mnogo predavam po šolah in vem, kaj pomeni v enem razredu obvladovati 28 otrok, vsak dan biti tam, srčen, poln in hkrati imaš tam še otroka, ki zahteva dodatno pozornost ... Jaz bi rekel, da je potrebno dodatno izobraziti, opravičeno učitelje za programe, ki bodo učinkoviti, ki bodo pomagali učiteljem, ker to se vse odraža na energiji, tudi pri nas na taboru ... Na začetku, ko smo se učili, je ta naša izčrpanost vplivala na negativno voljo in to se je potem odražalo na otrocih in rezultati so bili slabši, ne splača se. Naprej: če imate neko potrebo, raziskujte sami. Prva potreba je, da predrugačite pogled in začnete razmišljati o kvalitetah, ker verjamem in vem, da imajo taki otroci poleg anomalij, ki jih kažejo na ven, nekih vedenjskih odklonov, tudi neke izjemne prednosti, zato predlagam, da te otroke uporabijo za svoje ali osebne asistente ali jim ponudijo neko možnost, da se izrazijo. V nasprotnem primeru bodo ti otroci sami povzročili neko stanje, da se bodo pokazali, izrazili, dostikrat pa je to negativno, kajti ne znajo, mnogi od njih ne znajo nastopiti, kot bi oni želeli. Zato pravim: raziskujte, imejte jih radi, izobražujte se v tej smeri, stanje se še ne bo tako hitro spremenilo, da bi se sistem spremenil, mi se moramo malo po malo, korak po korak spreminjati, v dogovoru z vodstvom šole ... Današnji dan je lep primer tega. In tako smo se pogovarjali, da bomo nadaljevali: učitelj matematike, drugi učitelji, učitelji telovadbe so rekli, da brez problema kakšno uro namenimo tovrstnim aktivnostim, otroci bi morali biti res veliko zunaj, pa saj učitelji tudi. Spočiti se moramo eni in drugi, dokler pa sistem pač ne bo naredil sprememb, bo pač tako. Zato si moramo pomagati, kakor si le lahko. Čez čas pa bo prišlo tudi do tega, da bo sistem nevzdržen, saj je v bistvu že ...

MAVRIČNI BOJEVNIK JE PILOTNI PROJEKT, DIREKTNO IZ VAŠE GLAVE. ALI JE VSA ZAMISEL VAŠA ALI JE TUDI IZ DRUGIH PEDAGOGIK VZETO NEKAJ, KAR SE JE V PRAKSI IZKAZALO ZA DOBRO?

Jasno, da so tukaj neki sistemi, ki jih uporabljamo, ki so splošno jasni, od nekih ureditev, koledarjev, nekih korakov, ki so splošno znani, drugače pa jaz izhajam iz nekega lastnega principa, ker ADHD deluje dejansko na principu najprej čustva, sledi intuicija, ratio je šele zadnje. In jaz vam niti ne znam opisati nekega programa. Mnogi mi rečejo, naj jim dam en program v roke. Težko vam dam svoj program v roke. Lahko vam dam določena navodila, drugače pa mavrični bojevniki izjemno temeljijo na tem subtilnoočitnem pristopu, ker so ti otroci takšni. In jaz nekako izhajam iz sebe in tukaj smo na ta način zelo kompatibilni. Konec koncev smo vsi čuteča bitja, vsak od nas je enak nekemu principu. Saj na koncu koncev je vse odvisno od naše odločitve, koliko si dovolimo odpreti se. Tako da bi rekel, da mavrični bojevniki, sama ideja, programi, vse, kar imamo, je v večini skreirano preko mene in ostalih mavričnih bojevnikov, ki hodimo skupaj, ker mavrični bojevniki postaja gibanje in ne program. To je način življenja, movement, way of life, kakorkoli ... In zanimivo je, kakšni posamezniki se dobijo v mavričnem bojevniku. Imamo od doktorja znanosti do ... Zelo je zanimivo, ko se na sestanku srečamo. Otroci si rečejo, da takšne ekipe nisi srečal še nikjer in lahko rečemo, da imamo izredno inovativne programe. Čeprav se sliši malo egocentrično, imamo zadaj izredno močno ekipo, ki jo potrjujejo otroci, zdi se mi, da je to tista moč bojevnika. Moč bojevnika so ljudje.

SE ŽE SLIŠI MAVRIČNI BOJEVNIK V TUJINO?

Zelo zanimivo vprašanje ... Meni so večkrat rekli, naj zapakiram in peljem v Ameriko. To je sistem, ki je preširok ... Drugače povedano: mi smo organizacija, ki vsako leto raste, ki se ne prijavlja na nobene razpise, ki ima enega zaposlenega na minimalni plači in preko 100 prostovoljcev. Gospod Zoran Jankovič me je skoraj nagnal ven iz pisarne, ker ni verjel, da imamo tako širino. Rekel je, da je to nemogoče, če toliko organizacij dobiva zaposlitve, velike denarje in ti ne dobivaš, ti očitno nimaš dobrega programa. Potem sem mu nazaj povedal, da rastemo počasi, zorimo kvalitetno, da smo organizacija, ki žal ne zna pisati razpisov, imamo pa čudovite programe. Vedno tako malo v ohranbo rečemo: »Pojdite na naš FB-profil in pogledajte nas. Primerjajte, koliko imajo druge organizacije lajkov v primerjavi z našo, pa tudi kakšno širino počnemo.« Včeraj sem predaval alpinistom, danes in jutri sem z vami, v ponedeljek gremo delat z Romi, potem z otroki z ADHD. Radi imamo življenje, radi imamo ljudi in verjetno bo tako tudi v prihodnje. V letošnjem letu smo zaželi pristopati k ministrstvu. Trenutno od njih dobivamo zelo dober feedback. Od jeseni dalje se odpirajo novi razpisi. Želja je nemudoma zaposliti še kakšnega človeka. Dobili smo status nevladne organizacije, brez da bi se prijavili na natečaj. Dejansko so nas oni ocenili, da naša organizacija (po njihovih ocenah) potrebuje najmanj 5 zaposlenih ... Tako lahko pokažem le na neverjeten absurd: jaz sem sebe že tako izčrpal, da sem hotel lani že zapreti organizacijo. Pravijo, da sem malo nor, da pa imam toliko energije, da lahko oddelam 5 zaposlenih. To je res, ampak to nima smisla. To je tudi ena težava naše organizacije. Hkrati nam pa pravijo, da imamo srečo, da nas je to obdržalo tako srčne. Enostavno nas poganja nenavadna sila. Zdaj pa, ko smo tukaj, na tem stisknem območju ... Ne vem, zakaj sem se tukaj znašel, verjetno z nekim razlogom in bi rad tukaj tudi ostal. Na Gradišču zdaj kreiramo središče za otroke in družine in že od letošnjega poletja bodo na Gradišču 4 tabori, pričakujte pa, da se jih bodo udeležili iz cele Slovenije.

ZDAJ SEM SLIŠALA, DA IMATE TUDI SAM OTROKE. KAKO POTEM POTEKA DAN PRI ADHD OČETU?

Imam 2 punčki: 4 in eno leto stari deklici. Dan poteka aktivno. Aktiven oči, aktivni deklici, čeprav na nek način mi onidve predstavljata tudi neko sidrišče, kamor se pridem spočit, umirit, tam najdem največ fokusa in uživam, kadar sem z njima, zato me v zadnjem času jezi to, da toliko časa ... Ni

problem toliko časa dati v nekaj, ampak biti ves čas prostovoljec, je pa nevzdržno. Na koncu meseca moraš plačati račune ... Deklici sta čudoviti, starejša je tudi aktivna po očiju, vidim samo njeno bistrost, njeno zvedavost in to negujem, nadgrajujem in niti malo ne razmišljam o tem, da je kaj narobe z njo in jo toliko stvari zanima in je tako aktivna v vsem ... Rad imam vse otroke vse države. Čutim, da so ti otroci moje poslanstvo. Od nekdanj sem bil z njimi, od nekdanj sem se dobro odzval na njih. Celo moja mami je rekla, da ko sem bil majhen, sem hodil mimo vozička in se je dete iz vozička tako zagledalo vame, da je bilo kar malo nenavadno. Zdi se mi, da lahko te kanale zelo hitro odpiram. Otroci, ki imajo velike težave, se lahko v zelo kratkem času odprejo in mi zaupajo. Verjamem, da je neka sila nad nami (kakorkoli jo že imenujemo), ki nas vodi in združuje, nam daje nek smisel, namen in v kolikor se bomo zavedali, da je ljubezen edina rešitev, bo svet lep.

Intervju z Danom Sternom, bajaličarjem

Intervju s tem gospodom se je začel zanimivo. Takole nekako je šlo: »Te stvari so večno učenje, vse je v ljubezni, vse je v srcu, vse je v afinitetah: ali nekoga sprejmeš, ali ga imaš rad, ali ga spoštuješ ... Ti moraš živeti sebe, svojo božansko bit, ki je večna, ki potuje iz enega telesa v drugega ...«

Oba s sogovornikom sva se strinjala, da je spoštovanje silno pomembno, še bolj pomembno pa je, ali spoštovanje doživljaš v sebi ali ga doživljaš by the book, se pravi. ali se želim tako obnašati ali se moram tako obnašati.

SLIŠALA SEM, DA SE UKVARJATE Z ISKANJEM VODE NA NEK POSEBEN NAČIN. GA LAHKO OPIŠETE?

Gre za zelo starodaven način, star približno 4500 let. Izvira s Kitajske, obstajajo tudi neke teorije z Mojzesom in njegovo palico. Temelji pa na tem, da vse potuje, deluje z nivoja pogovora s samim seboj. Če si povezan s samim seboj, potem najdeš tudi določene tokove. Do te povezave prideš s svojimi višjimi telesi. Vsak človek ima sedem teles in z enim od teh se lahko povežeš skozi te podaljške, ki so lahko ali bajalice, biotenzorji ali L-antene, nihala ... In skozi te mišične signale, ko se roka premakne v zapestju, se premaknejo tudi podaljški in nam kažejo smer gibanja: ali je to v levo–desno, je to nihanje gor–dol. Na ta način se ugotavlja odgovor z da ali ne ...

BAJALICI STA PREDVSEM PALICI. POZNAM ČLOVEKA, KI IMA BAJALICE. TO NAJ BI BILI POSEBNI PALICI, KI SE NAD VODNIMI TOKOVI PREKRIŽATA ALI GRESTA VZPOREDNO, AMPAK MENI NI BILO NIKOLI LOGIČNO, ZAKAJ TOČNO TI DVE PALICI. BI LAHKO BILA TO KAKRŠNAKOLI PALICA?

Kakršnekoli palice, ki so rahlo vzmetne, ki se rahlo upirajo krivljenju. Take palice lahko v rokah sprožijo refleks gibanja navzgor ali pa navzdol. Štartamo pa vedno v vodoravni liniji. Ko se postavi vprašanje: iščem podvodni tok, podzemno vodo, podzemni kabel ali karkoli drugega pač že iščemo. Mi s tem vprašanjem hodimo, potujemo po neki liniji. Takrat ko stopimo na občutljivi del, na elektromagnetni curek, se nam antene/bajalice prekrizajo ali se spustijo. Odvisno je od konvencije, dogovora med tabo oz. biotenzorjem, v našem primeru med mano in bajalico. Zdaj pa jaz rečem: »Bajalica, pokaži mi podvodni tok.« Ne rečem: »Ti, zdaj mi pa ti to pokaži,« torej da bi želel zahtevati, ukazati. Projiciram to zahtevo na nekaj zunaj s tem, da odklopim mental. Čisto zavest je treba namreč izklopiti, da prideš v stik s svojo paranormalno naravo, se pravi to nevidno naravo, s svojim višjim jazom. Torej ta signal, ki je bolj ali manj elektromagnetni, potuje skozi hrbtenični kanal, ki v rokah sproži določene mišične krče. Lahko so to krči v levi ali desni roki. Temu primerno se odklanjajo bajalice ali pa se premika nihalo.

TOREJ SE VODO LAHKO IŠČE TUDI Z NIHALOM, NE LE Z BAJALICO?

Z nihalom se vodo išče predvsem na kakšnih kartah. Če imaš npr. bolj natančne karte in potem rečem: »Iščem vodo na tem in tem območju,« zamislim si npr. radija 1 km in nihalo ti to pokaže. Če pa greš v živo, pa se to več ali manj dela z L-antenami ali bajalicami.

OMENILI STE, DA IMATE NEKO POSEBNO VERSKO PREPRIČANJE. NAJBRŽ NISTE IMELI RAVNO STARŠEV, KI BI VAS USMERJALI V KAKŠNO DRUGAČNO VERSKO PREPRIČANJE ALI STE SE POGOVARJALI ZGOLJ NAKLJUČNO?

Jaz sem se v bistvu vzgajal sam oz. sem se spomnil svojih prejšnjih življenj. Spoznal sem, da stvarnik, bog, prasila obstaja, vse ostale stvari so pa doma narejene oz. drugače rečeno, vse drugo je človeška iznajdba. Iznajdba, ki pa se najpogosteje rabi, pa je, kako bi svojega sobrata, sovrstnika spravil v točko strahu ter z njim manipuliral. Zato nekdo otroke straši: ta te bo odnesel, ta ti bo nekaj naredil ... To je po mojem prepričanju strogo prepovedano. Skratka otroke strašiti je strogo prepovedano po duhovnem zakonu. Zakaj ne? Iz enega samega prepričanja: ko se otrok ustraši, mu aurično polje zavibrira ali pa počí in ker živimo v stvarstvu, kjer je polno entitet, polno vidnih in nevidnih bitij, takih in drugačnih, se lahko ta bitja trajno prisesajo na auro otroka. Otroci so zato, da se jih spodbuja, da se jih razume, da se jih uči ... na srčnem nivoju. Noben drug nivo ne pride v poštev. Res je, da na zemljo prihajajo duše, ki so zelo uporne, ki so zelo problematične (kjer si rečeš »tega bi pa tako našgal«), ampak dejstvo je tudi, da taki zelo problematični otroci potrebujejo desetkratno dozo ljubezni. Kako točno se to dela, veste matere najboljše, moški aspekt je pa zato ... Hm, ja, moški aspekt je pa nekaj posebnega. Moški so bolj neki stebri, energetski stebri jang energije, ki se dostikrat kaže in meša z egom. Moški imajo poudarjena telesa, vse to skupaj pa je lahko za marsikoga začetek konca. Alkohol je strogo prepovedana substanca, cigareti tudi, droga pa sploh. Droge so bile dizajnirane s strani raznih vojsk, predvsem ruske in ameriške vojske, kako v bistvu dobiti priznanje ali resnico iz človeka. To je pozneje postalo komercialno zelo zanimivo. In kaj smo dobili? Zaprtje hipofize, ki je glavni portal za onostranstvo, tako da nas veselo nekdo ukaluplja.

Če bi se moral opredeliti glede vere, bi zase lahko rekel, da sploh nisem veren, jaz verjamem v človeka. Jaz sem samohodka, sam stojim.

AMPAK NEKDO VAS JE MORAL NAVDUŠITI ZA TA NAČIN ŽIVLJENJA ALI PA SE VAM JE V ŽIVLJENJU ZGODILO NEKAJ PRELOMNEGA. OPAŽAM, DA JE TO VAŠ NAČIN ŽIVLJENJA, ČUTIM PA, DA GA IMATE OD ROJSTVA. KAJ JE BIL PRELOMNI TRENUTEK VAŠEGA VEROVANJA?

Ja, to je prišlo skozi neko nesrečo, ki sem jo imel z motorjem. Pri neki hitrosti sem klofnil z motorjem. Zgodilo se je, da sem samega sebe videl, kako ležim tam sredi ceste in nekaj dni pozneje sem se začel spraševati, kako pa to, da sem lahko videl samega sebe. Tako sem začel iskati in vrtati po sebi. Ugotovil sem, da vse, kar sem se do sedaj naučil, je larifari, da me vse samo ukaluplja, da kar mi govorijo, je popolnoma nepomembno za lahkotnost bivanja. V tem življenju si dolžen, da narediš nekaj, kar ti pomaga, da lahko živiš, ne da težko živiš. Če povem na primeru: če imaš parterja, s katerim težko živiš, se moraš vprašati, zakaj sta skupaj. In v trenutku boš dobil odgovor. Ko dobiš odgovor, je zelo fino, če pride do konsenza, npr. veš, jaz te imam zelo rad, ampak midva nisva tako kompatibilna, da bi rasla skupaj, dajva midva to drugače ... Tako se odločiš: ali deluješ drugače, da tvoje sobivanje ni več tako težko, ali pa gresta narazen.

Absolutno nisem zagovornik nasilja nad otroki, nad ženskami, nad naravo pa sploh. Vse naše gibanje na tej časovnici, na kateri smo zdaj, se bo dogajalo oz. se dogaja na srčnem nivoju ljubezni, se pravi na harmoničnem sobivanju na materi Zemlji, Gei, Sofii, deluješ v skladu s tem, kar te zanima, da se ukvarjaš samo s samim sabo.

REDNO MEDITIRATE?

Ja, tudi to, da se ta trenutek pogovarjava, je že meditacija ...

REKLI STE, DA STE ZAČELI VRTATI PO SEBI. MNOGO LJUDI SE BOJI SPOZNAVATI SAMEGA SEBE. KAKO JE BILO NA TEJ POTI SAMOODKRIVANJA, SAMOSPOZNAVANJA? VAS JE BILO KAJ STRAH?

Ne, zelo prijetno, navdušujoče in neko notranje spoznanje v smislu: »Uau, saj to pa sploh ni tako črno, kot so meni govorili«. Gre za eno samo radost, svetlobo, seveda, če znaš na to tako gledati ...

KOLIKO ČASA STE POTREBOVALI, DA VAS JE NEHALO BITI STRAH ŽIVETI SAM S SABO, RECIMO MNOGO LJUDI SE OZIRA NA TO, KAJ BODO DRUGI REKLI, KAKO BODO DELOVALI V OČEH DRUGIH, ZELO SE TRUDIJO DELOVATI PO PRAVILIH ... KOLIKO ČASA STE VI POTREBOVALI, DA STE SE OTRESIL TOVRSTNIH »PRAVILNIH« RAZMIŠLJANJ?

Recimo, da sem potreboval eno noč, eno noč, ki sem jo prebedel, ko sem prišel do spoznanja, da še vedno lahko diham, kljub temu da te ljubljena oseba zapusti, umre ali kakorkoli, da še vedno funkcioniram, da še vedno vse funkcionira. Bistvo je pa to, da se začneš osvobajati nekih dogm, ki si si jih sam postavil, ki si jih sprejel, ko ti jih je nekdo drug dal, ponudil. Ko jih sprejmeš za svoje, to začneš tudi oddajati v okolico. Rezanje vezi bi človek rekel. Rezanje vezi od staršev, od otrok, od ljubljene osebe, od materialnosti. Jaz ne govorim o tem, da je imeti neko lušno kočijo v obliki avta, da prideš od točke a do točke b, slabo. Sploh ne, to je vendar super. Hočem pa povedati, da ni to tista glavna zadeva, za katero bi moral dolgo delati, zaradi katere bi se moral boriti ... Veliko lepše je, če se lahko usedeš na obalo, gledaš to živo morje, ki ti lahko pove toliko resnice o življenju: kdo si, od kod si prišel, zakaj si tukaj, kam greš ...

VAŠ NAČIN ŽIVLJENJA PO TEM POGOVORU SE MI ZDI, DA JE VELIKO BOLJ DRUGAČNO KOT ŽIVLJENJE NAVADNEGA NEVERUJOČEGA ZEMLJANA V SAMEGA SEBE. BI LAHKO POVEDALI KAJ O SVOJEM DNEVU, O SVOJEM BIVANJU, PREŽIVLJANJU DNEVA? KAKO IZGLEDA VAŠ OBIČAJEN DAN?

Zelo pomembne so sanje. Več ali manj ljudje sanjamo. Mnogi se tega sploh ne zavedajo. No, so tudi izjeme. Skratka, v sanjah se ti že pokaže, kaj se ti bo dogajalo v naslednjem ciklusu, v naslednjih 12 urah. Vedno ko se zjutraj zbudim, se začnem smejati, to je prvo dejanje. Ker s tem smehom zajemam v pljuča zrak, pride do hitrejšega dihanja, ventilacije, s tem se krepí imunski in kapilarni sistem v telesu in rečeš: »Danes bom pa dobre volje.« In ta danes je tudi naslednji dan, ves mesec, celo leto. To je ključ vseh ključev ... dobra volja, pa ni važno, kaj ti pride nasproti. To naše življenje je več ali manj ena lušna iluzija, skozi katero potujemo. Če potujemo z dobro voljo, z nekim takim namenom, pozitivnim namenom, se nam bo več ali manj dobro kreiralo ... Mi smo kreatorji vsakega trenutka sproti, če v to verjamemo. In če imamo fokus ... fokus je silno pomemben.

S ČIM SE PA DANES PREŽIVLJANTE, POLEG TEGA DA ZJUTRAJ VSTANETE IN ZADIHATE?

Moj vir preživetja je starostna penzija ... prej pa sem opravljal 7 različnih poklicev, ampak o tem ne želim ...

Intervju z Borutom Toškanom, arheozoologom

VIDELA SEM, DA IMATE RAZSTAVLJENO ZBIRKO ŽIVALI. SO TO ŽIVALI IZ PRAZGODOVINE, IZ ŽELEZNE DOBE ALI JE TO SODOBNA IZKOPANINA?

Tisto, kar je tam razstavljeno, so prav današnje živali, ki jih imamo na inštitutu za arheologijo kot del primerjalne arheološke zbirke za oporo pri opredeljevanju arheoloških kosti, ker so prednamci praviloma kosti razbijali, da so prišli do mozga. Zato so te kosti ohranjene v fragmentih. Primerjava s temi kostmi je izredno dobrodošla, da se lažje opredeli, katera žival je, katere vrste je.

NA SPLETU SEM VIDELA, DA STE ŠTUDIRALI BIOLOGIJO. STE SE PRI ŠTUDIJU ODLOČILI ZA SMER, NA KATERI SE OSREDOTOČATE PREDVSEM NA ŽIVALI ALI JE BILA TO SPLOŠNA BIOLOGIJA?

V mojem primeru je bila to splošna biologija in v času študija se mi ni sanjalo, da bom končal v arheoloških vodah. Po diplomi so na inštitutu želeli nekoga, ki bi se ukvarjal s sesalci iz preteklih obdobij in so zmagali sesalci. Razpisali so, da bi se ukvarjal z živalskimi ostanki iz arheoloških najdišč. 95 % takšnih najdb predstavljajo ostanki sesalcev, ostalo pa so ptiči, ribe, mehkužci, kar se še ohrani. In tako je potem prišlo do tega, da sem se pričel ukvarjati z arheološkimi sesalci.

PA STE IMELI KAKŠNEGA MENTORJA, GLEDE NA TO, DA TO NI PODROČJE VAŠEGA PRIMARNEGA ŠTUDIJA, NITI NE ŠTUDIJSKE SMERI?

Slovenski mentorji so bili bodisi biologi ali arheologi ali pa paleontologi, ki pa se ukvarjajo z drugačno problematiko. Ukvarjajo se z živalmi, ki segajo v zore čase, raziskujejo življenje, razvoj živali kot tak pred človeštvom, ne toliko odnosa človek–žival.

KATERA ŽIVAL SE JE PO VAŠIH IZSLEDKIH NAJBOLJ SPREMENILA PO VIDEZU?

Spreminjale so se domače živali, predvsem drobnica in govedo. Če govorimo o železni dobi, so bile živali precej manjše od današnjih.

DAJVA ZA PRIMERJAVO KRAVO ... KOLIKO JE BILA VISOKA?

Takratne krave so bile plečne višine cca 110 cm.

JE TO KAKŠEN NEMŠKI OVČAR?

Malo več kot nemški ovčar ... skoraj dvakratna višina nemškega ovčarja.

SLIŠALA SEM, DA BI SE VSAKA GENERACIJA POVIŠALA ZA NEKAJ MM, CM. JE VIŠINA DANAŠNJE KRAVE POSLEDICA TEGA ALI ZGOLJ NAČINA KRIŽANJA ŽIVALI?

Železnodobni ljudje bi bili seveda navdušeni nad tem, da bi bila njihova goveda večja, ampak pač velikost je odvisna od kvalitete oskrbe, sploh v začetni fazi razvoja. V tem smislu je bilo tedanje znanje primerno pač za njihovo višino 1,10 m. Rimljani so tako pri križanju kot pri prijemih reje precej bolj napredovali, zato se je pač ta dvig zgodil. Ko so Rimljani prišli k nam, so namreč višino 110 cm premaknili za 20 do 30 cm navzgor. Ko je rimska država propadla, se je to znanje izgubilo, pozabilo. Tako je višina v srednjem veku padla na železnodobno višino ali še pod njo. In potem v modernem času smo z modernimi prijemi žival povišali.

ALI OBSTAJA ŽIVAL, KI SO JO TAKRAT IMELI, PA JE DANES NIMAMO VEČ (ALI OBRATNO)?

To, kar danes imamo pri nas, so tudi takrat imeli vse. Takrat so imeli še kaj takega, kar mi danes več nimamo, ne poznamo.

Od domačih imamo enako. Mi imamo mačke, ki takrat še niso bile udomačene, recimo. Medtem ko od divjih živali so bili v tistem času losi, zobri, pragovedo.

KAKO VESTE, DA JE BILA KAKŠNA ŽIVAL UDOMAČENA ALI NE? SE JE TO KAZALO TUDI V GROBOVIH (RECIMO DA SO LOVCEM DAJALI V GROB RAJE NEUDOMAČENE KOT UDOMAČENE ŽIVALI)?

Je kar problem to ugotoviti. To vprašanje lahko rešimo pri tistih vrstah, kjer imamo lokalno prisotnega divjega sorodnika in udomačenega. V našem primeru sta to samo govedo in prašič. Ker so imeli v tem času še pragovedi, iz katerega se je razvilo še domače govedo, in seveda divjega prašiča, iz katerega je nastal domač prašič.

NO, KAJ PA PSI?

Tako, tudi psi in volkovi, ja. Razlika je v glavnem v velikosti (divji so precej večji), pri govedu zelo očitno, pri prašiču pa ... Pragovedo je imelo plečno višino 1,90 m, torej znatno večje. Pri prašičih je pa težje, ker so jih prosto pasli in je tako prišlo do križanja z divjimi. Tako imamo majhne domače, srednje križance in tiste velike, divje. Tako je težko reči, kateri je bil udomačen in kateri ne.

LANI SMO IZVEDELI, DA LAHKO IZ IZTREBKOV UGOTOVIMO, KAKŠNO PREHRANO SO JEDLI. SE LAHKO DOLOČI, ALI JE IZTREBEK ŽIVALSKEGA ALI ČLOVEŠKEGA IZVORA?

Ja, če je iztrebek ohranjen v celoti, potem lahko že po obliki s precejšnjo zagotovostjo sklepamo, kateri živali ta iztrebek pripišemo.

LAHKO PO IZTREBKU DOLOČIMO, DA JE ŽIVAL DOMAČA?

Po obliki iztrebka ne ... pogleda se vsebino iztrebka in tako se lahko ugotovi, ker je imela domača žival drugačno prehrano kot divja. Mi smo recimo zdaj gledali koliščarske pasje iztrebke. V njih so bili prisotni ostanki človeške hrane. To je en kazalec, da ne gre za volka, ampak za pse, ki so pač jedli, kar je človek zavrzel.

IZVEDELA SEM ŽE LANI, DA STE EDEN REDKIH OZ. EDINI ARHEOZOOLOG V SLOVENIJI. TO ŠE DRŽI ALI SE JE KAJ SPREMENILO?

Sem edini, ki imam to srečo, da sem za svoje delo tudi plačan. Je nekaj mladih, ki se je med diplomo ali magisterijem s to problematiko ukvarjalo, a jim ni uspelo, da bi se s to problematiko ukvarjali tudi profesionalno.

KATERA JE VAŠA NAJBOLJ ZANIMIVA NAJDBA?

Če že govorimo o železni dobi ter o tem, kar sva se prej pogovarjala, kako ugotoviti, ali gre za domačo ali divjo žival, kaj je jedla itn., smo v enem grobu železnodobne starosti v Ljubljani odkrili eno samo živalsko kost, ki je bila penilna kost psa ali volka, to je kost, ki jo imajo samo samci psov v spolnem organu. Po velikosti ni bilo mogoče razlikovati, za katero gre, je bilo pa seveda pomembno za razumevanje tega obreda kot takega, ali je sestavni del tega obreda volk ali pes. Zato smo pogledali kemično sestavo te kosti. Kemični postopek omogoča, da ugotovimo, s čim se je žival prehranjevala. Ugotovili smo, da je bil delež rastlinske hrane bistveno prevelik za volka. Celo več. Ugotovili smo, da je bila ta rastlinska komponenta sestavljena predvsem iz določenih vrst rastlin, ki so jih v tistem času imeli le nekoliko bogatejši, do katerih so pogostejše posegali ljudje višjega sloja. Izkazalo se je, da gre za očiten ostanek nekega psa, ki je bil morda že vzrejen kot bodoča žrtvena žival, saj je bil v teh kosteh delež nekaterih rastlin še posebej visoko izražen, bolj kot pri sočasnih psih iz klasičnih naselbin.

KAJ POMENI RASTLINA VIŠJEGA SLOJA?

Ne toliko, da je imel višji sloj ... V železni dobi pridejo k nam nove rastline. Govorimo o količinsko zelo pomembnem dvigu. Ko so delali kolegi v tujini podobne raziskave, so ugotovili, da je bil ravno delež prosa v prehrani psov, ki so jih našli bodisi v grobovih bodisi na svetiščih, znatno večji kot pri psih v običajnih naselbinah. V tem smislu mislim.

KAJ JE RAZLIKA, ALI JE BIL V GROBU VOLK ALI PES? V ČEM SE JE POKAZALA RAZLIKA V OBREDU, KAJ JE POMENILO, ČE JE IMEL POKOJNI V GROBU PSA ALI VOLKA? JE TO KAZALO TUDI NA STATUS, POKLIC?

Bolj kot to, da bi bil potek obreda drugačen, gre za to, da lahko lažje razumemo, kakšno vlogo je imel pes v tedanji družbi. Recimo, spoznali smo že pred tem, da so psa imeli kot pomoč pri lovu ali pa pri zaščiti čred, spoznali smo, da so psa občasno uživali in da so bili psi v tistem času v velikem številu brez gospodarja (potepuški psi). Zdaj se pa tu odpira še en segment, in sicer ko ugotavljamo, da je imel pes še eno specifično, obredno vlogo. Raziskave, ki so potem temu sledile, so pokazale na to, da se znotraj istega grobišča (v tem primeru starejše železnodobno ljubljansko grobišče) najdbe psov pojavljajo v centralnih grobovih gomil, ki so kot take še posebej simbolno pomembne, ali pa se pojavljajo v velikem številu na nekih kulturnih mestih znotraj grobišč. Pomemben je podatek, da smo okostja dobili tudi v jami, v katero so zasadili nosilne stebre posebej pomembnih hiš v naselbinah tistega časa, znotraj Ljubljane. Tako se je pokazal en segment vloge, segment odnosa človek–pes, ki dotlej za naš prostor ni bil poznan. In če bi se izkazalo, da so bili to volkovi, bi obred kot obred enako potekal, ampak bi se pač volk pokazal kot neka žival s posebnim obrednim pomenom.

NI IMELO TO POVEZAVE S TEM, V KATEREM SLOJU PREBIVALSTVA JE ŽIVEL POKOJNIK, S ČIM SE JE UKVARJAL?

Če najdemo najdbo psa v centralnem grobu ali pa najdbo psa v še posebej eminentni stavbi, potem že lahko sklepamo, da je to nekaj, kar je bilo zanimivo tudi veljakom tistega časa. Ampak količinsko gledano je teh najdb pri nas še vedno premalo, da bi lahko ocenili, koliko navzdol po hierarhični lestvici je pa ta običaj dejansko segal.

TUKAJ SO NAŠLI VERJETNO PETELINA ... KAKO SO ZNAKI PETELINA VIDNI V GROBU, DA VEŠ, DA JE PETELIN IN NE KOKOŠ?

Najlažje je, če je cela žival. Naslednji pokazatelj je petelinova ostroga, to je kost na zadnjih okončinah. Če pa ni cela žival, pa ta kost ni zastopana. Takrat se išče odgovor na podlagi velikosti. Petelini so v povprečju večji od kokoši, ampak za takšno sklepanje potrebuješ seveda en dovolj velik vzorec. Če imaš samo enega predstavnika svoje vrste, ne moreš vedeti. Moraš poznati, kakšna je velikost petelina in kokoši. Moram povedati, da imamo pri nas v ljubljanski naselbini (ker smo to največ raziskovali) eno najstarejših najdb kokoši v Srednji Evropi.

TUDI PO ŠTEVILU?

Eno najstarejših – kokoš ima v mlajši kameni dobi, ko je bila številčno zelo prisotna, svoje kulturno ozadje. Dostikrat smo našli v grobovih cele kokoši. Tako kot je Porenta omenil, tudi primere iz tukajšnjih grobov. V starejši železni dobi imamo v Srednji Evropi posamezne najdbe, ki se pojavljajo samo v takih kontekstih, ki se navezujejo na obrede, grobišča in svetišča. Ena taka najdba je tudi poznana iz Ljubljane. Je sicer datirana na plast 14.

KATERA JE VEČJA NAJDBA, KI STE JO NAŠLI, SODELOVALI PRI NJEJ?

Odkrili smo najstarejše konje s slovenskega, ki so za dobro 1000-letje starejši od sedaj najstarejšega iz recimo koliščarskih naselbin. To je sredina 3. tisočletja pr. n. št. Odkrili smo nove najdbe konj v

grobovih iz časa pozne bronaste starejše železne dobe, ko se je ta, kasneje tako znan fenomen pridajanj konj v grobove veljakov, šele vzpostavljala. V zgodnji fazi so dodajali nesežgane cele živali, v kasnejšem obdobju pa še žgane, bodisi cele ali samo lobanje, kar torej kaže na razvoj običaja, na neke zametke običaja, ki tukaj lokalno takrat še ni bil poznan.

GLEDE NA TO DA STE EDEN REDKIH ARHEOLOGOV ŽIVALSKIH OKOSTIJ, BI PRIČAKOVALA, DA STE DO SVOJIH NAJDB TUDI ZAŠČITINIŠKI, KONEC KONCEV JIH NI TAKO VELIKO. SAMI SODELUJETE PRI RESTAVRIRANJU ALI TO PUSTITE DRUGIM?

Prepustim drugim, a hkrati moram povedati, da se okostij večinoma ne restavrira ...

ZAKAJ NE?

Praviloma ni potrebe, kost je že sama po sebi načeloma dosti robustna najdba ...

NO, KAKŠNEGA PETELINA BI ŽE ŠLO ...

Bolj je problem ohranjenosti v tem smislu, da kolegi z Dolenjske kopljejo čudovite najdbe, ampak žal na kislem sedimentu, ki je odgovoren za to, da se te kosti praktično niso ohranile do danes. So propadle že prej. Če je sediment, v katerem je kost shranjena, ugodnejši, potem je kost razmeroma trdna. Takrat je treba kvečjemu paziti, da kasneje, ko je nekje hranjena, ni izpostavljena npr. prehudemu nihanju temperature ali pa vlage, ker potem razpoka in propade.

POTEM SE SHRANIJO TE KOSTI V MUZEJU KOT DEL ZBIRKE?

Če mislite kot hrambo, potem seveda, kot restavriran del pa ne.

VI IMATE KAKŠNO PRIVATNO ZBIRKO KOSTI, DELOV KOSTI?

Ne, mi imamo to zbirko na inštitutu, kjer imamo shranjeno zbirko današnjih živali. Glede arheološkega gradiva je pri nas zakonodaja taka, da arheološke institucije stvari hranimo, dokler jih obdelujemo, zatem jih prodamo muzejem in po potrebi znova sposodimo.

IMATE KAJ OTROK? PREDAJATE NAVDUŠENJE NAD OKOSTJI TUDI NA SVOJE OTROKE?

Imam 3 otroke, stare 11 in 9 let. Neogibno je, da otroci spoznavajo del tega ... Je pa tako, da sta fanta nekoliko bolj navdušena kot punca, navdušenju pa veliko prida tudi to, kakšna ja zgodba. Če je zgodba zanimiva, pritegne vse, če pa je zgodba suhoparna, pa odtegne vse.

PO SPREHODU PO GOZDU POSVEČATE ČAS ISKANJU KOSTI ALI JE SPREHOD ZGOLJ SPREHOD?

Vsekakor se posvečamo bolj iskanju živega kot okostij. Vse od mravlje do česa večjega.

IMATE DOMA KAKŠNE ŽIVALI?

Imamo psa, nato nekaj takih, ki so prosto živeče: pupke, žabe, ptiče. Postavljamo krmilnice, gnezdilnice ...

SE OTROCI KDAJ POSVETIJO LASTNEMU RAZISKOVANJU IZ LASTNEGA INTERESA, OPAZUJEJO ŽIVALI?

Trudimo se vzgajati, da se živali bolj gleda kot secira, ampak če pa pridejo kdaj na obisk v službo, pa z veseljem pobrska po predalih s kostmi.

GREDO KDAJ TUDI NA IZKOPAVANJA Z VAMI?

Izkopavanja inštitut zelo redko izvaja sam, večinoma prejmemo v obdelavo gradivo, ki ga izkopava neka zunanja institucija ali privatni arheologi, kopači, kadar pa so izkopavanja v Ljubljani, teh je pa veliko v teh letih, si te vedno z zanimanjem ogledamo.

Z NAŠIM DOMAČINOM SAŠOM POARENTOM STA SODELAVCA?

Ne, jaz sem na inštitutu za arheologijo ZRC SAZU.

Z GOSPODOM PORENTOM VELIKO SODELUJETA?

S Sašom sva se spoznala, ko je izkopaval poznosrednjeveško najdišče, zgodnjenovoveško, to je Šentvid pri Stični. Tam je bilo precej živali, potem smo to skupaj obdelali in objavili. Če se kaj potrebujemo, se pokličemo, seveda. Brez sodelovanja ni nič. No, pa tudi brez kosti ne.

Knjižna raziskovanja

Čeprav je našega prazgodovinskega dneva konec za letos, nas to ne ustavi, da bi raziskovali še naprej.

Trgovine v železni dobi

avtorica prispevka: Tija Kuhelj Blatnik, 7. c

Prednost jugovzhodnoalpskega ozemlja, ki leži na stičišču Balkanskega in Apeninskega polotoka, je že v prazgodovini odločilno vplivala na gibanje trgovinskih tokov. Najkrajša pot iz Podonavja v Italijo vodi prav ob vznožju Alp, pa tudi povezavo med Jadranom in srednjo Evropo je bilo najlažje speljati prek naših krajev.

O menjavi dobrin oz. trgovini v prazgodovini ni zanesljivih podatkov. Ta ugotovitev velja predvsem za trgovanje znotraj posameznih naselij oz. skupnosti, saj je zgolj iz materialnih ostalin zelo težko ugotoviti, kdo je blago prodajal in kdo kupoval.

Večino uvoženih predmetov poznamo iz grobov, med njimi npr. bogato konjsko opremo iz druge polovice 8. stoletja pr. n. št., ki so jo našli v Stični, in je zanesljivo etruščanski izdelek. Več gradiva je iz 7. stoletja, zlasti iz njegove druge polovice, ko so se stiki z italiskim prostorom še bolj okrepili. Najimenitnejši kosi so:

- etruščanski trinožnik iz Novega mesta,
- etruščanski bronast kotlič iz Črnoalice,
- italsko-korintski vrč in bronasta skodela iz Stične ter
- krožnika iz Vač in Magdalenske gore.

Med najdbami iz druge polovice 7. stoletja pr. n. št. je značilna tudi uvožena apulska keramika, to je posodje, ki je prišlo v naše kraje iz južne Italije.

SLIKA DESNO: Bronast trinožnik etruščanskega izvora, najden v eni od kandijskih gomil v Novem mestu (druga polovica 7. stoletja pr. n. št., Narodni muzej Slovenije v Ljubljani).

Arheozoolog

avtorica prispevka: Tija Kuhelj Blatnik, 7. c

Arheozoolog s pomočjo sledov na kosteh in z različnimi kvantitativnimi analizami skuša ugotoviti, katere živali je človek nekoč izkoriščal in na kakšen način (ekonomski pomen živali). Pomembno je tudi, kaj se je dogajalo z živalskimi ostanki po smrti, predvsem bi radi prepoznali človekove aktivnosti. Arheozoolog pa po drugi strani lahko vpliva na pravilnost interpretacije s svojim znanjem, natančnostjo in izbiro raziskovalnih metod.

Arheozoologija danes veliko operira z numeričnimi in metričnimi podatki. Količina izkopanega materiala neposredno vpliva na natančnost arheozoologove interpretacije:

- pokaže, katere živalske vrste so nekoč izkoriščali v najdišču (po določenih kosteh);
- pokaže približna razmerja posameznih vrst (npr. domače/lovne živali); pokažejo se razmerja različnih starostnih skupin spolov (razlaga ekonomije) → 1000 dovolj mandibul oz. zob za izdelavo mortalitetnih profilov;
- pri večji količini materiala je možna tudi stratigrafska primerjava po plasteh ... Posebno poglavje je analiza živalskih ostankov iz pleistocenskih oz. paleolitskih najdišč.

Najmanj, kar lahko pričakujemo od analize kostnih ostankov, je favnistična lista – seznam živali, ki so bile najdene v arheološkem najdišču. Pomemben je kvantitativen pristop in statistične analize. Zavedati se moramo, da se od prvotnih kosti ohrani razmeroma majhen del. Nikoli nam v celoti ne uspe rekonstruirati prvotnega stanja, saj je kostni material utrpel večkratno selekcijo zaradi že opisanih dejavnikov. Pomembno vlogo odigra tudi tehnika izkopavanja (izbira izkopnega polja, sejanje, spiranje sedimenta, natančnost dokumentiranja najdb, pravilno skladiščenje ...). Živalski ostanki v njih pogosto sploh niso neposredno povezani s človekovim delovanjem, lahko pa nam veliko povedo o tem, v kakšnem okolju je človek živel. S tako starimi ostanki se običajno ne ukvarjajo arheozoologi, ampak paleontologi. Arheologija postaja interdisciplinaren študij in to je danes splošen trend v znanosti. Naravoslovne vede in raziskave je danes nujno potrebno vključiti v vsestransko obdelavo nekega najdišča. Kljub omejitvam časa in sredstev moramo poskrbeti, da bodo pri analizi arheološkega najdišča upoštevani in obdelani vsi možni viri informacij, seveda tudi živalski ostanki. Izkopavanja so po svoji naravi destruktivna in prvotno stanje najdišča je praktično nemogoče obnoviti. Izgubljeni podatki so izgubljeni za vedno.

Zakladi tisočletja

avtor prispevka: Luka Kerezović, 7. b

Novo mesto – sedež železnodobnih veljakov

Najstarejše omembe arheoloških spomenikov s sedanjega slovenskega ozemlja segajo v čas humanizma, ko se je tudi pri nas razmahnilo zanimanje za antični svet. Prvi podatek o rimskih kamnih najdemo v popotnem dnevniku Paola Santonina, ki je leta 1487 spremljal vizitorja, oglejskega patriarha na njegovi poti. Pomemben korak v razvoju slovenske arheologije je bil narejen v obdobju razsvetljenstva. Žiga Zois, središča osebnost našega razsvetljenstva, je Valentina Vodnika med drugim navdušil tudi za zbiranje in študij rimskih napisov. Novo mesto, današnja prestolnica Dolenjske, je bilo pomembno gospodarsko in kulturno središče že v železni dobi. Kraj ima torej pestro in dolgo zgodovino, o kateri pa smo lahko izvedeli kaj več šele v novejšem času. Pomembna

arheološka odkritja ob koncu 19. stoletja so namreč v Novem mestu skoraj v celoti obšla. Sicer je bilo takrat raziskanih nekaj gomil in planih grobišč, vendar so kmalu utonili v pozabo, kraj je bil poseljen na hribcu Marof, ki se dviga na severnem koncu mesta. Na tem območju je bilo na njivah, zlasti na Kapiteljski njivi, leta nazaj odkrito več kot 300 žarnih grobov. Na začetku 7. stoletja pr. n. št. v železni dobi so omenjena grobišča opustili. Prenehali so tudi z upepeljevanjem ljudi. Današnje bogate najdbe so iz poznoarheoloških zbirk Dolenjskega muzeja.

SPOZNAVAJMO DEŽELE: VELIKA BRITANIJA

Novembra je na šoli potekal projektni dan. Spoznavali smo Združeno kraljestvo Velike Britanije in Severne Irske. Zanimive delavnice so pritegnile več kot 50 učencev in učenk. Vas zanima, kaj so raziskovali?

Čarovniške delavnice

Delavnica z imenom »Čarovniška akademija« je temeljila na knjigah in filmih o Harryju Potterju. Delavnice se je udeležilo 14 učencev.

Učenci so se najprej razdelili po domovih (Spolzgad, Drznvraan, Pihpuff in Gryfodom), razdelil pa jih je klobuk Izbiruh (seveda ...). Sledil je kviz o poznavanju Harryja Potterja, kjer so morale ekipe oz. domovi odgovoriti na 80 vprašanj. Zmagala je ekipa Gryfondoma, ki so jo sestavljali Maša Žnidaršič, Gašper Mojšker, Miha Sečnik in Aleksandra Ivanovič. Nato so si izmislili svoj čarovniški dom in izdelali plakate o tem – uniforme, grb, nekaj urokov in napojev. Plakate in delo na delavnicah pa so predstavili na predstavitvi v glasbeni učilnici.

Na delavnici je vladalo prijetno vzdušje. In kaj so povedali udeleženci?

ELENA: Delavnice so mi všeč, čeprav sem se sem prijavila zaradi sošolke. Če bi lahko še enkrat izbirala, bi šla na fotografsko delavnico.

ALEKSANDRA: Delavnica mi je všeč, spremenila bi le kviz, dala bi manj vprašanj.

GAŠPER: Všeč mi je vse v povezavi s Harryjem Potterjem. Najboljši je bil kviz, ker rad sprašujem. Mogoče bi mi zato boljše ustrezala novinarska delavnica.

BLAŽ: Igrali smo se prirejeno igro tik tak bum, imeli kviz in delali plakat, na katerem smo naredili grb svojega novega doma, nova dva uroka, napoja, izdelali pa smo tudi uniformo. Na delavnico sem se prijavil, ker mi je všeč Harry Potter. Za prijavo mi ni žal.

MILKA: Najprej sem razmišljala o likovni delavnici, ker rada rišem, sedaj pa mi ni žal, da sem tukaj.

BLAŽ, GAŠPER, JAN: Na delavnici se počutimo super. Zelo nam je všeč Harry Potter in ne bi želeli obiskati druge delavnice.

MIA: Sem pravi fen Harryja Potterja, zato mi je delavnica všeč. Sigurno pa bi mi ustrezala tudi glasbena delavnica, saj rada pojem.

Mentorica delavnice je bila učiteljica Silvia Valenčič.

Geografska delavnica

Geografske delavnice se je udeležilo 12 učencev. Najprej smo si ogledali odlomek iz filma Pogumno srce. Pri ogledu odlomka smo bili pozorni na oblačila igralcev, njihov govor in glasbo. Vsebina filma namreč opisuje boj Škotov za lastno svobodno državo. Ob spremljavi tradicionalne škotske glasbe smo nato s pomočjo tabelskega zapisa spoznali osnovne naravno- in družbenogeografske značilnosti dežel Združenega kraljestva.

Nato sta nas mentorici razdelili po skupinah in nam posredovali navodila za delo. Izdelali smo družinsko drevo britanske kraljeve družine, slikovni prikaz nastajanja današnje britanske zastave, maketo Evropredora z opisom osnovnih značilnosti, maketo klifa z opisom nastanka ter zemljevid Združenega kraljestva Velike Britanije in Severne Irske s slikami in opisi naravnih znamenitosti.

Med delom po skupinah smo pripravili pravo angleško čajanko.

Skuhali smo pravi angleški čaj z mlekom in uživali v okusu piškotov, pečenih po originalnem škotskem receptu.

Ob koncu dela smo svoje izdelke razstavili na šolskem hodniku in za učence drugih delavnic pripravili kratko poročilo o našem delu.

Mentorici delavnice sta bili Urška Petek in Tina Finc.

Likovna delavnica

V okviru sobotne delavnice »Pokukajmo v dežele Združenega kraljestva« smo imeli tudi slikarsko delavnico, kjer so učenci lahko ustvarjali portrete pomembnih ljudi te dežele. Na delavnico smo povabili gostjo, ki nam je pokazala svoj opus portretov, umetnico Matejo Marinko. Pokazala nam je različne pristope, tehnike in materiale, ki jih ob tem uporablja. Ob prijetni angleški glasbi so nastajali čudoviti portreti. Poleg tega smo imeli možnost barvanja in ustvarjanja tipičnih simbolov Londona, kot so rdeča telefonska govornica, dvonadstropen avtobus oz. double-decker ter pravo britansko kraljevo gardo. V črno-beli tehniki je nastal tudi Blackbeard, angleški pirat, ki je znan po črni bradi in strahopetnem videzu.

S pomočjo pirografa smo lesene žlice okraševali z ljubezenskimi simboli – lovespoon, ki so imele nekoč v Walesu zanimivo tradicijo. Žlice so uporabljali za darilo, za romantične namene. Tako so učenci vžigali v les podkev za srečo, križ za vero, zvonce za poroko, srce za ljubezen ter ključavnico za varnost in trajno vezo.

Lovespoons – okrašene žlice, s katerimi so se v Walesu obdarovali za valentinovo.

Delavnice se je udeležilo 9 učencev, z njimi pa sta sodelovali učiteljici Katja Tomažin in Anka Švigelj Koželj ter gostja Mateja Marinko.

Mister Bean in Ed Sheeran – portreta, ki sta ju narisali Ajda Kambič, učenka 6. b razreda PŠ Zagradec, in Lia Hana Porenta, učenka 6. b matične šole.

MINKA: Risala sem portret Selene Gomez. Risanje me sprošča in izpolnjuje, zato bi želela, ko bom odrasla, postati poznana slikarka, umetnica.

Glasbena delavnica

Glasbeno delavnico sta vodila knjižničar Kristijan Rešetič in učitelj Andrej Oberstar. Pred izvedbo delavnic sta prijavljene učence povabila, naj s sabo prinesejo inštrumente, ki jih igrajo.

Tako smo sestavili zasedbo z bas kitaro, dvema kitarama, dvema klaviaturama, kahonom in klarinetom, pevko in tremi pevkami spremljevalnih vokalov. Odločili smo se, da bomo igrali skladbe angleške glasbene skupine The Beatles, seveda deloma prirejene sposobnostim in znanju udeležencev delavnic. Delavnice se je udeležilo 6 učencev.

Po skupinskem delu v šolski jedilnici smo se udeleženci glasbene delavnice udeležili videokonference s člani glasbene skupine Help! A Beatle Tribute, nato pa odšli v glasbeno učilnico, kjer smo se lotili sestavljanja priredb in vadenja dveh skladb skupine The Beatles, in sicer Yellow Submarine in Let It Be. Skladbi smo na zaključni predstavitvi zaigrali navzočim udeležencem.

TJAŠA, 9. r.: Za to delavnico sem se odločila, ker hodim na ure klavirja in ne bi je zamenjala.

LAVRA, SANDRA, ALINA, 6. r.: Na to delavnico smo se prijavile brez razloga. Slišati je bilo zanimivo. Malo smo šle naokoli in danes nas je najbolj pritegnila geografska delavnica.

V prostorih šolske jedilnice je zadonel zvok pravih škotskih dud. Zelo smo bili počaščeni, da nas je obiskal Jure Podbevšek, eden izmed redkih Slovencev, ki znajo igrati na ta (za nas) dokaj nenavaden inštrument. Po kratki predstavitvi sestavnih delov dud nam je zaigral dve pesmi: Amazing grace in eno izmed vojaških koračnic. Povedal nam je tudi, da se je treba pred nastopom vsaj petnajst minut ogrevati, da je inštrument dobro uglasen.

Fotografska delavnica

Na fotografski delavnici so bili dejavni fotografi in fotografinje, ki so dokumentirali celoten dan, dogajanje na delavnicah. Slike, ki ste jim priča, govorijo same zase.

Novinarska delavnica

Miklavž Bitenc se je za novinarsko delavnico odločil, ker mu je zanimivo delati reportaže in spraševati ljudi. Tako vedno izve nove stvari. In kaj smo takega počeli?

Gostili smo Britance, ki živijo v Ljubljani, Slovence, ki živijo v Združenem kraljestvu, Britance, ki so prišli študirat v Slovenijo. Pestro, ni kaj. Preberite si, kaj so

povedali o sebi, britanskem kraljestvu in o bivanju v tuji deželi, pa naj bo to Slovenija ali pa Velika Britanija.

Intervju z Anjo Mohorko

S ČIM SE PRAVZAPRAV UKVARJATE?

Delam na *Oxford University Press*, to je založba kot pri nas Mladinska knjiga ali DZS. Izdajamo knjige za univerzo, imamo najbolj znani slovar.

KAKO SE RAZUMETE Z DIJAKI, ŠTUDENTI?

Dobro, so namreč zelo zagnani pri študiju. Pomagajo nam pri raznih raziskavah, izvajanju anket in podobno.

KAKŠNE ANKETE IZVAJATE?

Različne, odvisno od teme. Na primer: pravnike (odvetnike, notarje ...), ki uporabljajo določeno knjigo, vprašamo, kako jim je knjiga koristila do sedaj, kaj v njej pogrešajo, kaj bi dodali, kateri podatki jim sploh ne pridejo prav ... Tako lahko izboljšamo knjigo in posodobimo izdajo.

KAKO SE POČUTITE V ZALOŽBI?

Zaenkrat mi je všeč. Tu delam že 3 leta in še nimam nekega domotožja, niti nisem naveličana, ker je delo raznoliko.

KAKO POTEKA VAŠ DAN?

Zjutraj vstanem in se s kolesom odpeljem v službo. Delovni čas je od 9.00 do 17.00. V tem času nimam nekega rednega urnika, saj delamo po projektih. Lotimo se enega projekta in vsak mora opraviti neko delo, recimo terenski intervju, ankete, sestanke ... Živim s tremi cimri, 3 so Američani in 1 Španec.

KATERO JE NAJPOGOSTEJŠE VPRAŠANJE, KI GA DOBITE?

Kako lahko dobijo službo pri nas. Imamo namreč študij založništva in mnogi si želijo službo ravno v založbi Oxford.

KAKŠNO JE ŽIVLJENJE NA OXFORDU?

Povprečna starost je nizka, saj je veliko študentov. Prihajajo s celega sveta, zato je tu veliko različnih restavracij, kultur, žurov ...

KAKO BI OPISALI ŽIVLJENJE V ANGLIJI?

Zagotovo je bolj mokro, zato moraš imeti vedno pripravljene palerine in druge vodoodporne pripomočke in oblačila. Stereotip o čaju drži. Pijejo ga 4–5-krat na dan. Ljudje so bolj vljudni, manj direktni.

KAJ VAS PRI DELU NAJBOLJ NAVDUŠUJE?

Najbolj mi je všeč, da delo ni rutinsko, saj je vsaka raziskava drugačna, zahteva delo z različnimi ljudmi z različnimi zanimanji. Pri delu se vedno zelo veliko naučim, kar me bogati.

ZAKAJ STE SE ODLOČILI DELATI PRAV TUKAJ?

Vedno sem bila odprta za delo. Vseeno mi je bilo, kje delam, vedela sem le, da želim delo, pri katerem bom veliko v interakciji z ljudmi. Ko se mi je ponudilo to delo, sem ga z veseljem sprejela. Oxford je znana beseda, saj je ta založba prisotna v več državah sveta, tudi pri nas. Se mi zdi, da me je to najbolj pritegnilo: oni imajo poslovalnico pri nas, pa niti ne vedo, kje je Slovenija. Tako sem videla priložnost, da jim predstavim tudi svojo državo.

KAKŠNE SO ŠOLE?

Šolski sistem je razdeljen na elementarno stopnjo (pri nas razredni pouk) in na sekundarno stopnjo (pri nas predmetna stopnja). Nositi morajo uniforme. Glavne počitnice se začnejo šele sredi julija, ker nimajo toplega poletja. Vmesne počitnice trajajo dva tedna. Imajo več državnih izpitov, kar zna biti bolj stresno. Mi imamo samo NPZ, ki se nikamor ne šteje, njihov izpit pa je kar pomemben za nadaljnje šolanje.

VAM JE KDAJ ŽAL, DA STE SI SLUŽBO NAŠLI V ANGLIJI, TAKO DALEČ STRAN OD DOMA?

Ne, ne še. Zelo mi je všeč tukaj in nameravam ostati, dokler bo priložnost. Domov hodim trikrat, štirikrat v letu, po navadi za večje praznike, kot so božič, velika noč, potem pa še za poletne počitnice. Sem namreč Primorka in če kaj pogrešam tu, je to vroče poletje in toplo morje.

ALI VELIKO BERETE? V KATEREM JEZIKU SI IZPOSODITE KNJIGO?

Tukaj skoraj ne berem, če že, potem angleško literaturo, saj je slovensko tu težko dobiti. Večinoma jo prinesem kar od doma.

KAKŠNI SO PROFESORJI?

Stereotipni: imajo očala, sivi, bradati, lepo urejeni ...

KATERE ZNANE OSEBE SO OD TU?

Torej, od tu vem, da je Emma Watson, igralka, ki je v filmu o Harryju Potterju igrala Hermiono Granger. V bližini so posneli tudi film. Drugače pa v te kraje velikokrat pridejo znane osebe, ampak jaz za njih čisto prepozno izvem, zato nisem skoraj nobene videla. Obiskala nas je Hillary Clinton, Tom Cruise, Mel Gibson, Malala (Nobelova nagrajenka) študira tukaj politične vede, predstavniki različnih držav, večinoma predsedniki vlad.

KAKŠEN JE POSTOPEK SPREJEMA NA UNIVERZO?

V srednji šoli moraš imeti same najboljše ocene. Torej ocene so od A do F. A je najboljša ocena, F je najslabša. Potem pa tem ocenam dodajo še + in -, ki pa povedo, koliko truda si vložil v svoje delo. Torej ocene, ki si jih želiš pridobivati v šoli je A+. Nato moraš opraviti sprejemne izpite. Ko si enkrat notri, imajo ogromno ceremonij: oblečene imajo toge, na glavi tipično čepico, sprejem študentov in tudi podelitev diplom poteka v latinščini. Študij stane od 10 000 funtov naprej, če si državljan Anglije, in 15 000 funtov, če si Evropejec, za Neevropejce pa je študij skoraj nedosegljiv, stane namreč 30 000 funtov. Študenti dobijo posojila, ki jih potem odplačujejo.

Intervju z Emmo Anno Hatto

Stara je 23 let, študira zgodovino in se uči slovenščino, ker preučuje našo zgodovino. Pri tem jo navdušujejo in spodbujajo njene učiteljice. Tukaj ji je zelo zanimivo, še posebej dejstvo, da imamo veliko kmetijstva. Ljubljana ji je všeč, saj ima vse, kar potrebuješ, a je zanj še vedno zelo majhno mesto. V Sloveniji bo ostala do začetka januarja.

Lea Kastelic, 7. c

ZAKAJ OBOŽUJETE ZGODOVINO?

Zanima me, kako so ljudje živeli v preteklosti. Obožujem evropsko, sploh pa slovensko zgodovino, ker je drugačna.

KAKO STE SE ODLOČILI ZA POKLIC ZGODOVINARKE?

Na fakulteti sem pristala ponesreči. Z 18. letom sem šla na univerzo, kmalu po začetku nisem vedela, ali je to res smer zame. Žal mi je bilo, da sem se vpisala. Potem pa se je zgodil prelom. Neka profesorica me je popolnoma navdušila, ko je govorila o avstrijski zgodovini. Govorila je s takim žarom, da sem še jaz želela izvedeti več in več. Sedaj si želim biti univerzitetna profesorica zgodovine.

KAKO TO, DA SE UČITE SLOVENŠČINE?

Želim razumeti vašo zgodovino. Da pa bi to najbolje razumela, je dobro prebrati tudi kakšne dokumente v vašem jeziku. Mentorica na fakulteti mi je kupila knjigo Harry Potter v slovenskem jeziku.

KDO VAS JE NAVDUŠIL ZA NADALJNI ŠTUDIJ?

Po treh letih študija sem vpisala magisterij. Profesorica, mentorica na univerzi mi je vlivala samozavest in mi rekla: »Pojdi in poskusi.« Dobila sem štipendijo za raziskovanje slovenske zgodovine. Zgrabila sem priložnost in za nekaj tednov pristala tukaj pri vas. Kmalu se vračam nazaj v Anglijo, jaz pa bi kar še ostala.

RAVNATELJ BRITISH SCHOOL JE POVEDAL, DA SE JE TEŽKO UČITI SLOVENŠČINO. ON NAMREČ ZASTAVI VPRAŠANJE V SLOVENŠČINI, LJUDJE PA MU ODGOVARJAJO V ANGLEŠČINI. ALI IMATE ISTE TEŽAVE Z UČENJEM JEZIKA?

Ja, hitro se to zgodi. Očitno se nam angleški naglas sliši. To sem premagala tako, da sem ponavljala v slovenščini. Na primer: če sem bila v trgovini, sem vprašala trgovko, koliko stane ali koliko moram plačati. Takoj me je zaslišala in rekla: »Ten euros,« jaz pa sem ponovila v slovenščini: »Aha, deset evrov.« Takrat so mi pritrdile in sem vedela, da sem pravilno rekla.

KAJ MENITE O SLOVENSKEM JEZIKU?

Težek jezik je, ampak gre. Sem prepričala nekaj ljudi, da mi pomagajo in dokazala sem jim, da se ga res želim naučiti. Preden sem prišla v Slovenijo, sem že 2 leti obiskovala tečaj slovenščine. Tečaj je potekal dvakrat na teden. Sedaj ga predvsem govorim, manj pa pišem.

KAKŠNE SO RAZLIKE MED VAŠIM RODNIM MESTOM IN LJUBLJANO?

Torej, moje rodno mesto je manjše kot Ljubljana. Ljubljana mi je všeč, ker ima vse zelo blizu. Okrog nje se hitro pride, še zlasti obožujem center, ker je tako majhen. Slovenski avtobusi so vedno točni.

Ljudje so prijazni, na avtobusih jih namreč veliko vstane starejšim, da jim odstopijo sedišče. Ljubljana je tako družinsko mesto. Raziskovala sem jo že s kolesom, peš, z avtom pa še ne upam, zaenkrat me je še preveč strah, da bi vozila sama. Angleži namreč vozimo po levi strani, po moje bi takoj povzročila nesrečo.

KATERE SLOVENSKE OBIČAJE STE SPOZNALI? KAJ SE VAM ZDI ZANIMIVO?

Hm, naj pomislim. To, da si sezujete čevlje v hiši, mi je bilo zanimivo. Tega ne srečaš skoraj nikjer v Londonu. Všeč mi je hrana, tudi v restavracijah. Všeč mi je, da imate veliko restavracij, ki ponujajo lokalno hrano. V Londonu ni več tradicionalnih restavracij. Srečaš indijsko, kitajsko ..., ne pa tudi angleško. Poskusila sem že potico.

Intervju z ravnateljem in učenci British School

Ravnatelj je v Ljubljano prišel letos, ko se je začelo novo šolsko leto 2018/2019. Drugače pa živi v Londonu, kjer je tudi veliko znamenitosti, kot so npr. Big Ben, podzemna železnica, dvonadstropni avtobusi, rdeče telefonske govornice, ribji čips ... Slovenija se mu zdi zelo mirna in varna država. Ravnatelj zelo rad gleda Harryja Potterja in je nad njim zelo navdušen. Njegov najljubši šport je angleški nogomet. V Sloveniji se mu zdi bolje kot v Angliji. Povedal je, da je na britanski šoli 235 učencev. Tam so učenci zelo pridni, učitelji pa so prijazni in ti lahko pomagajo, če potrebuješ pomoč.

Lea Kastelic, 7. c

V jedilnici nas je nagovoril Paul Walken, ravnatelj British International School Ljubljana. »Počaščeni smo, da smo bili povabljeni na vašo šolo,« so bile njegove prve besede. Pohvalil je učitelje in učence, ki so se udeležili dejavnosti na sobotni dan, dan, ko ni pouka. Popolnoma navdušen je bil nad pokali, ki jih dobijo učenci na področju športnega udejstvovanja, pa tudi plakete in nagrade z drugih področij. Na večino naših vprašanj je odgovarjal ravnatelj, nekaj pa so nam razkrili tudi njihovi učenci.

Učenci, ki so se predstavili, so bili Ioannis, Damir, Arina, Taja, Adrian. Stari so od 11 do 16 let in prihajajo iz različnih držav.

Ioannis je po narodnosti Grk, več let je živel v Bukarešti, nekaj časa na Češkem, sedaj pa živi v Ljubljani. Na šoli mu je všeč, da se pod isto streho združujejo ljudje različnih narodnosti, kultur, z različnimi perspektivami, pogledi na življenje. Predstavil je pouk, razred. Idealno se mu zdi, da je v razredu 5–6 učencev. Učitelj je tako lahko individualen, hitro se ti lahko posveti, hkrati pa ima na voljo več časa zate.

Damir je star 18 let, prihaja iz Črne gore. Na svoji šoli je pohvalil takojšnjo povratno informacijo, ki jo dobi od učitelja. Všeč mu je tudi topla, prijazna atmosfera, ki jo lahko opaziš tako v razredu kot na hodnikih.

Arina hodi v 7. razred in zelo uživa v družbi sošolcev, sošolk in učiteljev. Opazila je, da smo tudi mi drug do drugega prijazni.

Taja obiskuje 10. razred, stara je 14 let, prihaja iz Maribora. Na začetku šolanja ji je bilo težko, saj se je vpisala v šolo brez predznanja angleščine, ki je na britanski šoli učni jezik. Ker pa so učitelji prijazni, so ji pomagali, da je jezikovno oviro hitro premagala. Sedaj se ji zgodi, da se slovensko pogovarja

samo z mamo in očetom, z bratom in ostalimi pa govori angleško. Tako se ji rado pripeti, da pozabi kakšno slovensko besedo.

Adrian (14 let) je predstavil urnik. Pouk poteka od 7.45 do 15.30, vmes pa imajo 3 daljše odmore. Rojen je v Sloveniji in tu živi že celo življenje.

Na večino vprašanj je odgovarjal ravnatelj PAUL WALKEN. Prihaja iz Anglije, in sicer iz mesta Durham. Tam je delal 11 let, na slovenski šoli je zaposlen šele 2 meseca, tako da našo kulturo in običaje še spoznava, je pa predstavil najbolj slavne angleške stvari, ki so jih naši poslušalci in poslušalke takoj prepoznali: fish & chips, royal family, red buses, Big Ben, tea & biscuits, Paddington bear ... Splošno je predstavil šolski sistem, da bi si ga lahko lažje predstavljali. Primary school (primarna šola) zajema učence od 4. do 11. leta. Na tej stopnji morajo obvezno nositi uniformo. Sledi Secondary school (sekundarna stopnja). Vanjo so vključeni učenci od 11. do 18. leta starosti. Od 17. leta dalje ne nosijo uniform, morajo pa biti lično in dostojno oblečeni. Na začetku stopnje se počasi odločajo med posameznimi sklopi predmetov. Na primer izbereš med angleščino in matematiko, med glasbo, likovno umetnostjo in geografijo. Kasneje v višjih letnikih pa se lahko še globlje opredelijo. Npr. če so si izbrali zgodovino na začetku, se lahko v višjih razredih usmerijo v rusko zgodovino, 2. svetovno vojno. V 3. letniku imaš potem le 4 predmete, ki jih izbereš iz sklopov. Tako se lahko podrobno posvetiš temam, ki te zanimajo in jih hkrati želiš študirati. Zoprno je le to, da se ne moreš premisliti, če ugotoviš, da ti kakšen izbrani predmet ne odgovarja več.

Srednja šola ima podoben sistem, kot ste ga gledali pri Harryju Potterju. Imajo 4 hiše, ki se lahko delijo, npr. po barvah (rdeča, rumena, zelena, modra), po imenih ipd. Hiše študentov med seboj tekmujejo v športih, imajo svojo vodjo. Športi, ki so pri njih popularni med otroci, so nogomet, ragbi, kriket. Nadarjeni otroci pojejo v zborih. Prepevajo predvsem klasično glasbo. Ko je svoje učence povprašal, kje vidijo prednosti, da obiskujejo angleško šolo, so odgovorili, da jim je všeč tak sistem šolanja, saj si izbiraš teme, ki te zanimajo, in to znanje tudi poglobljaš. Čeprav pišejo veliko testov, so ti namenjeni sprotni povratni informaciji, kaj znaš, česa ne znaš in tako točno veš, čemu moraš pri učenju posvetiti več vaj, časa. Na koncu delajo izpite, ki jim odpirajo poti študija v tujini.

Na vrsto pa so končno prišli naši učenci. Najbolj jih je zanimalo, če obožujejo Harryja Potterja in vsi so pritrdili. Kdo ne obožuje malo čarovnije?

KOLIKO LET ŽIVITE V SLOVENIJI?

2 meseca. Na prvi vtis se mi zdi Slovenija mirna in varna, glede naravne dediščine zelo lepa, zlasti gore, rad imam namreč smučanje, bordanje. Ne poznam nobenih narodnih jedi, lahko pa vam povem, da sem nekaj časa živel na Madžarskem, kjer sem oboževal cmoke in burek. Kaj pa bi mi priporočili, da poskusim?

ŽGANCE, POTICO, KRANJSKO KLOBASO, PREKMURSKO GIBANICO, BLEJSKO KREMŠNITO.

KAKO BI OPISALI RAZLIKO MED ŠOLO V SLOVENIJI IN ANGLIJI?

Bistvena razlika se mi zdi, da študenti v Sloveniji govorijo več jezikov kot v Angliji. To se mi zdi krasno. Le tako lahko spoznavaš tuje dežele, njihovo kulturo, običaje. Na naši šoli, torej tukaj v Ljubljani, imamo približno 50 različnih nacionalnosti, kar nas vse bogati.

KOLIKO ŠTUDENTOV IMATE NA ŠOLI?

Študentov je 235, od tega jih je okoli 40 % Slovencev.

KATERI JE VAŠ NAJLJUBŠI ŠPORT?

Definitivno nogomet.

BI ŽIVELI V SLOVENIJI ALI ANGLIJI?

V Sloveniji, seveda, v Angliji sem živel 11 let, tako da jo sedaj že poznam.

BI LAHKO VSAK UČENEC PREDSTAVIL, KAKO ZGLEDA POUK, ŠOLANJE NA NJIHOVI STOPNJI?

DAMIR (obiskuje 3. letnik srednje šole): Jaz imam sedaj 4 predmete, ki sem si jih izbral. Angleška literatura, psihologija, ekonomija in zgodovina. Všeč mi je, da se lahko osredotočim na tisto, kar me zanima, saj imam že cilj, da bom nekaj od tega študiral.

IOANNIS (obiskuje 2. letnik SŠ): Jaz imam izbrane 4 predmete: ekonomijo, psihologijo, matematiko in zgodovino. Všeč mi je, da nimaš prepovedi ob izbiri. Lahko izbereš karkoli. Ker imaš samo 4 predmete, imaš zelo dobro podlago za univerzo.

TAJA: Bom povedala nekaj o domačih nalogah. Seveda jih imamo. Pri francoščini, geografiji moraš npr. dokončati vprašanja, pri angleščini napisati esej. Nikoli ti ne dajo naloge do naslednjega dne, ampak dajo na voljo več časa, po navadi en teden. Vsakih 5 tednov sledi preverjanje. Če se ne odrežeš dobro, sledi še več domače naloge, da nadoknadiš. Takoj ko učitelj ugotovi, da težava še ni odpravljena, se pokliče starše, ki morajo ukrepati. Sama že vem, da želim študirati na univerzi Bronx, zato moram opraviti še 3–6 mesecev volonterskega dela.

ARINA: Jaz vem, da bom študirala nekaj v zvezi s klavirjem, zato imam glasbo že od 4. leta na urniku.

DAMIR: Učiteljem je mar, zato ti dajo domačo nalogo. Hkrati imaš čas za prostočasne dejavnosti, ampak najprej je naloga, potem pa vse ostalo. V volonterskih dejavnostih zbiramo denar za kakšna potovanja, pomagamo starejšim ...

IOANNIS: Na šoli nas ne bogatijo le učitelji, ampak tudi prijatelji iz različnih držav. To mi je zelo pomembno.

RAVNATELJ: Učenci zelo skrbijo drug za drugega.

KOLIKO TESTOV PIŠETE TEKOM LETA?

DAMIR: Ob koncu leta imaš izpite, drugače pa imaš med letom 2 pomembnejša testa na predmet. Ta ocena se ne šteje nikamor. Bolj gre za povratno informacijo, kako napreduješ.

ARINA: V 7. razredu imaš recimo 1 matematični izpit, na katerega se pripravljamo z različnimi testi, s katerimi merijo napredek. Zelo pomemben je podatek, česa še ne znaš, kaj moraš še izboljšati do naslednjič. Če je problem še vedno isti, se pokliče starše.

KAJ MENITE O SLOVENSKIH NAVADAH, OBIČAJIH?

Všeč mi je vaša kreativnost, umetnost (glasba, arhitektura) ... to je lepo opazovati po Ljubljani.

KJE ŽIVIJO ŠTUDENTI?

Živijo s svojimi družinami, lahko pa z drugimi (zlasti če so na univerzi).

KAKO PRAZNUJETE PRAZNIKE, GLEDE NA TO, DA JE TOLIKO NARODNOSTI?

Sledimo slovenskim narodnim dnevom, šolski koledar pa je drugačen. Na primer vi imate vsakih 5 tednov 1 teden počitnic, naše počitnice pa so daljše.

KAKO JE NA ŠOLI POSKRBLJENO ZA HRANO?

Vsak dan se naroči catering. Postrežejo jih z juho, glavno jedjo in sladico. Ker pa je toliko različnih narodnosti, organiziramo tudi nacionalne dneve hrane. Takrat se dostavi tradicionalno hrano ali pa zanjo poskrbijo starši.

SO UČENCI NAPORNI, POREDNI?

Delovna etika je zelo dobra, učitelji hočejo, da se učenci potrudijo in to večinoma naredijo. En tak primer: če učenec česa ne razume, mu učitelj da nalogo, da naredi seminarsko na temo, to mora potem predstaviti ostalim v skupini. Nastopanje pred javnostjo in samostojno raziskovanje teme je najboljši način učenja. Če še pri raziskovanju teme česa ne razume, vpraša učitelja, ta mu razloži, učenec pa nadaljuje z izdelavo govornega nastopa. Če ima težave z javnim nastopanjem, potem dobi nalogo, da mora dvakrat v tednu javno nastopati. Tako se izgubi strah pred nastopanjem, pridobi pa pozitivno samozavest, samopodobo. Poleg delovne etike zelo spodbujamo tudi dobrodelnost, kar je zelo pomembna vrlina v današnjem času.

ALI UČENCI KDAJ KAJ UŠPIČIJO?

V bistvu ne. Moje načelo je, da morajo vsi vse poznati. Tako učenci poznajo tudi imena čistilk, čistilcev, se z njimi pogovarjajo. Potem je malo težje vreči papirček na tla, se vam ne zdi? Ker veš, da bo to moral pospraviti nekdo drug.

SE UČITE SLOVENSKO?

Se, ampak imam težavo, da jaz sprašujemo po slovensko, ljudje pa mi odgovarjajo angleško, kar ni ravno dobro za moje znanje slovenščine. Drugače pa imamo na šoli slovenščino za native speakerje in nonative speakerje.

Angleški šolski sistem

Za lažjo predstavo o šolskem sistemu vam navajamo nekaj podatkov s spletne strani lingule, jezične šole za tuje jezike¹ (<https://www.anglescina.com/zanimivosti/izobrazevanje-v-angliji/>).

Izobraževanje v Angliji

Obvezno izobraževanje v Angliji traja 13 let. Otroci so ob vstopu v šolo navadno stari pet, ob koncu pa 18 let. Med angleškim in slovenskim sistemom izobraževanja seveda obstajajo podobnosti, a lahko bi rekli, da se v marsičem tudi zelo razlikujeta. Ste denimo vedeli, da angleški učenci niso nikoli vprašani?

Stopnje izobraževanja

Obvezno izobraževanje v Angliji lahko razdelimo na stopnje, ki so skorajda enake našim, razlikujejo se le po starosti učencev.

- Na splošno se vključevanje v šolanje začne z **Early Years Foundation** (tri–pet let) oziroma vrtcem, ki pa ni obvezen.
- **Primary Education** (5–11 let) oziroma osnovna šola v Angliji navadno traja šest let, v Sloveniji, na drugi strani, devet let, **Secondary Education** (11–18 let) ali srednja šola v Angliji traja sedem let, v Sloveniji pa navadno štiri leta.

¹ Vir: <https://www.anglescina.com/zanimivosti/izobrazevanje-v-angliji/>, pridobljeno 12. 4. 2019.

- V Angliji poznajo tudi »sixth form« ali »college«, ki je namenjen predvsem dijakom, starim med 16–18 let, ki se pripravljajo na zaključne izpite oziroma neke vrste maturo, ki ji pravijo **A-level qualifications**. »Sixth form« traja dve leti in se deli na »lower sixth« in »upper sixth«.

Po srednji šoli lahko mladi nadaljujejo s terciarnim izobraževanjem (**Tertiary Education**) na univerzi, vendar to ni obvezno.

Predmeti

Poleg matematike, angleščine in znanosti, ki so osnovni predmeti, imajo učenci v Angliji v osnovni šoli na urniku še širok nabor predmetov, kot so dizajn in tehnologija (*ICT – information and communication technologies*), zgodovina, geografija, tuji jezik, umetnost in dizajn, glasba, športna in verska vzgoja. Neobvezni predmeti so še osebna, socialna in zdravstvena vzgoja ali PSHE (*Personal, Social and Health education*), državljanska ter spolna vzgoja, za katere se šola lahko sama odloči, ali jih bo poučevala.

V srednji šoli imajo učenci poleg predmetov, ki so se jih učili že v osnovni šoli, na urniku tudi poklicno vzgojo, versko vzgojo ter spolno vzgojo in vzgojo o medčloveških odnosih.

Ocenjevanje

Izobraževanje v Angliji je razdeljeno na pet ključnih stopenj glede na starost šolarjev. Po koncu vsake od prvih treh stopenj morajo opraviti preizkus iz angleščine, matematike in znanosti, na koncu četrte stopnje oziroma srednje šole pa opravijo preizkus **GCSE** (*General Certificate of Secondary English*). Na preizkusu GCSE morajo opraviti izpite iz angleškega jezika in literature, matematike in znanosti ter drugih predmetov, ki si jih izberejo že med šolanjem. Pri 11 letih morajo učenci opraviti tudi državne teste SAT (*Standard Attainment Tests*).

STOPNJA (Key Stage)	STAROST UČENCEV
1. stopnja	5–7 let
2. stopnja	7–11 let
3. stopnja	11–14 let
4. stopnja	14–16 let
5. stopnja	16–18 let

Učenci so za svoje delo v Angliji ocenjeni s črkami **od A do E**, pri tem je **A** najboljša ocena, **E** pa pomeni nezadostno znanje. Angleški sistem ne daje toliko poudarka ocenam kot slovenski, učenci pa so na koncu leta ocenjeni s celostnim poročilom o svojem delu in napredku ter dosežkih.

Ste vedeli, da spraševanja ni?

Zanimiva razlika pri ocenjevanju med Slovenijo in Anglijo je tudi v tem, da v Angliji **ne poznajo »spraševanja«**, kjer bi morali učenci priti pred tablo in ustno odgovarjati na vprašanja za oceno, temveč ocenjevanje temelji na pisnih izdelkih. Zato je v angleščino na primer težko prevesti, da je bil nekdo vprašan.

Javne in zasebne šole

Približno 93 odstotkov mladih med tretjim in 18. letom starosti obiskuje javne šole, ki so brezplačne, okoli sedem odstotkov pa jih obiskuje zasebne šole. Angleži javne šole imenujejo **state school**,

zasebne pa **public school**. Pri tem rado pride do nesporazumov, saj jih Škoti in Američani poimenujejo drugače, in sicer javnim šolam rečejo *public school*, neodvisne pa imenujejo *private school*.

Šolnine

V nasprotju z obveznim šolanjem v javnih šolah pa univerza ni brezplačna, šolnine pa so prav zasoljene. Od oktobra 2012 lahko znašajo tudi do 9.000 funtov letno (približno 11.500 evrov) za dodiplomski študij (*Bachelor degree*), podiplomski študij (*Master's degree*) pa lahko stane tudi več.

Vroči pogovori o šolah in izobraževanju

Izobraževanje v Angliji je zelo široka tema in o njej bi lahko napisali še mnogo več. O tem razglabljam tudi na Lingulinih tečajih angleškega jezika, kjer spoznamo še ameriški šolski sistem, ob tem pa se naučimo tudi besedišča, povezanega s šolanjem in izobrazbo.

Intervju z Blažko Satler

Živi na Shetlandskih otokih, ki ležijo blizu Velike Britanije. Nima otrok. Tam je veliko drugih živali, kot npr. pufini, ki niso nevarni, kiti, orke, ki so tudi njene najljubše, tjujnji, ribe drugačnih vrst ... Morje ima 12 stopinj, tako da se tam redko kdo kopa. Tam ji je najbolj privlačna narava. Na otoke se je preselila, ko je bila stara 26, ker ni našla službe v Sloveniji. Zdaj je stara 29 let.

Lea Kastelic, 7. c

ALI JE NA ŠETLANDSKIH OTOKIH VEČ RAZLIČNIH ŽIVALI KOT PA V SLOVENIJI?

Hm, če povem po resnici, ne vem, ampak najbrž je res več morskih vrst, na kopnem pa verjetno ne, saj je veliko travnikov, pri nas pa je gozd.

ALI SO PUFINI NEVARNI?

Niso nevarni, prav nasprotno, so prav prijazni in radovedni. Moraš pa biti ob njih dovolj miren, če ne se razburijo.

ZAKAJ SE PUFINI SPREHAJAJO BREZ NADZORA NAOKOLI?

Ker so podobno obravnavani kot pri nas golobi.

ALI SE NA KLIFIH ZGODIJO KAKŠNE NESREČE?

Odkar sem jaz tukaj, še nisem slišala, da bi koga odpihnilo dol.

KAJ LJUDI PRIVLAČI, DA HODIJO ČISTO OB PREPADU?

Zgolj zato, ker je prepad. Razgled je lep.

KATERI POSEBNE OBIČAJE POLEG VIKINGOV ŠE PRAZNUJETE?

Ravno na današnji dan (20. 10.) imajo en praznik, ki je podoben našemu Prešernovem dnevu. Usedejo se ob večerji, jedo krvavice in repo.

ALI SO V MORJU OB OBALAH MORSKI PSI?

So, najpogostejša pasma morskih psov so basking shark, ampak niso nevarne. Bolj nevarne so orke, ampak tudi za te nisem še slišala, da bi koga ubile tukaj.

ALI SE JE PREPOVEDANO KOPATI NA OBMOČJIH PRAV ZARADI TEGA?

Nikjer ni prepovedano kopanje, večja težava pri kopanju je nizka temperatura morja.

STE ŽE KDAJ VIDELI MORSKE ŽIVALI, KI JIH PRI NAS NI? KATERE?

To so zagotovo orke, tjujnji, morske vidre, različne atlantske ribe.

ALI JE HRANA NA ŠETLANDSKIH OTOKIH DOBRA?

Sicer imajo veliko rib, ampak še vedno obožujem svojo, slovensko hrano.

KATERA JE VAŠA NAJLJUBŠA HRANA TAM?

Scallops (pokrovače) – školjke, ki jih sama pripravim.

V KATERO RESTAVRACIJO NAJRAJE HODITE? ZAKAJ?

V bistvu z možem ne hodiva v restavracijo.

SO TAM SLUŽBE SLABŠE PLAČANE?

Definitivno višje kot v Sloveniji, ampak je tudi življenjski standard višji.

KAJ TOČNO PROUČUJETE?

Školjke klapavice.

ALI SO TAM PREDSTAVE O ORKAH/Z ORKAMI? ČE SO, STE SI MORDA KAKŠNO ŽE OGLEDALI?

Tukaj nimajo nekih centrov in kot biologinja niti ne podpiram tega.

SO STVARI TAM CENEJŠE? KATERE?

Kakšno sadje je poceni, ne morem pa z gotovostjo trditi, saj temu res nisem posvetila veliko pozornosti.

ALI JE TAM VREME UGODNO?

V primerjavi s Slovenijo ne, ker smo navajeni štirih letnih časov, tu pa v bistvu ni letnih časov. Godi mi šetlandsko poletje, ker ni tako vroče. Ko se vrnem domov, je kar prehuda vročina, tu pa lahko normalno funkcioniraš.

JE TAM KAKŠNA ČOKOLADNICA? KAKŠNA JE ČOKOLADA?

Baje da je res ena čokoladnica. Najbolj nenavaden okus čokolade, ki sem ga poskusila tu, je čokolada z morsko travo.

IMATE KAKŠNEGA LJUBLJENČKA?

Ne, žal ne.

ZAKAJ STE SE PRESELILI NA ŠETLANDSKE OTOKE? KOLIKO STE BILI STARI?

Stara sem bila 26 let, ko sem se preselila. Preselila pa sem se, ker v Sloveniji nisem našla službe na področju biologije, biotehnologije.

ALI VESTE, ZAKAJ NISO ULICE ZAGRAJENE IN ZAKAJ SE VIDRE, OVCE ... SPREHAJAJO NAOKOLI?

Ne vem, niso zagrajene. Kmetje imajo namreč ovce kar skupaj, v eni čredi.

VAM JE VŠEČ, DA SE SPREHAJAJO PO ULICAH?

Všeč mi je, ker jih lahko opazuješ, po drugi strani pa so ovce nadležne. Preden jih spodiš s ceste ... zna trajati.

KATERI KRAJ VAM JE NAJLJUBŠI?

Najlepši je Unst, kraj na nosu otoka, in sicer zaradi klifov in pufinov.

KOLIKO ČASA STE NAČRTOVALI SELITEV NA OTOKE?

Nisem veliko načrtovala. Služba je bila ponujena za dve leti, a tu sem že dlje časa, ker so mi podaljšali pogodbo. Sedaj sem ravno dobila službo v Sloveniji in se kmalu vračam.

KDO OD VAJU Z MOŽEM SE JE SPOMNIL SELITVE?

Oba.

KATERA ŽIVAL VAM JE NAJLJUBŠA?

Pred selitvijo na otoke bi rekla delfin, sedaj pa je to orka.

KAKŠNE HIŠE SO TAM: RAZKOŠNE HIŠE ALI BOLJ SKROMNE?

Podobno kot v Sloveniji. Hiše so tako razkošne kot revne.

KAKŠNA JE POSELITEV?

Poselitev je zelo redka. Na otoku živi pribl. 22000 prebivalcev. Lerwick, kjer bivam, je večje mesto z 8000 prebivalci, vsa ostala mesta so manjša, štejejo le nekaj hiš.

JE POKLIC BIOLOGINJE TEŽEK? ZAKAJ?

Ni težak, ker stalno delaš eksperimente, razen rutinskih urejanj dokumentov.

KAJ VAS NAJBOLJ PRIVLAČI NA OTOKIH IN ZAKAJ?

Najbolj me privlači narava, hkrati je (najbrž ravno zaradi narave) življenje tukaj umirjeno, brez stresa. Najbolj stresni so kakšni roki, ki jim moraš slediti, vse ostalo pa je ... sproščeno, umirjeno.

PRI KATERIH LETIH STE SE ZAČELI UKVARJATI Z BIOLOGIJO?

Od majhnega sem gledala dokumentarne oddaje. Tako sem počasi začela razmišljati o srednji šoli, ki bi me privedla do biologije.

KOLIKO STE STARI?

Sedaj sem stara 29 let.

VAM JE VŠEČ, KER JE ŽIVLJENJE MIRNO? ZAKAJ?

Na začetku mi ni bilo. Potrebovala sem kar nekaj časa, da sem se privadila, da na kavo lahko čakaš tudi pol ure, na blagajni se trgovka in kupec mirno, ne ozirajoč se na vrsto pogovarjata o vsakdanjih temah. Sedaj pa mi je to postalo všeč, saj vse deluje zelo umirjeno, počasi, a brez stresa.

KATERE ZNANE OSEBNOSTI SO NA OTOKIH?

Hm, ne vem. Vem, da so snemali eno serijo, Shetlandske skrivnosti, ampak res ne vem, kdo je igral notri.

KATERO JE DRUGO NAJVEČJE MESTO NA OTOKIH?

Rekla bi, da Brake, ampak v Sloveniji bi to bila vas.

STE ŽE OPAZOVALI ORKE? KAKO JE BILO? OPIŠITE. VAS JE BILO KAJ STRAH?

Večkrat so bolj oddaljene. Enkrat pa se je zgodilo, da so bile zelo blizu. Bilo je zelo zanimivo.

KAJ NAREDITE, ČE NI HRANE V TRGOVINAH (KOT STE REKLI)?

Ljudje si predstavljajo, da vsi panično nakupujejo. Ampak ljudje na otoku se s tem ne obremenjujejo. Če zmanjka, pač zmanjka. Potem narediva kakšen enostaven obrok, kakšno zamrznjeno stvar. V skrinji imava vedno kaj na zalogi.

KAKO JE BILO BITI UDELEŽEN NA TAKO VELIKEM PROJEKTU, KOT JE GLOBALNA VAS?

Sodelovanje pri projektu je bilo zelo zanimivo. V bistvu so me k sodelovanju povabili prijatelji. Na BBC so želeli vedeti, kako na Škotskem živi priseljenec.

KAJ DELATE ZA PREŽIVETJE?

Sem biologinja, raziskujem življenje školjk.

SE DOSTIKRAT KOPATE V MORJU? VAS JE KAJ STRAH ORK, ČE ODIDETE PLAVAT?

Uf, ne, ne kopam se velikokrat. Voda ima 12 stopinj!

KAKŠNI SO LJUDJE NA OTOKU?

Menim, da so prijazni. Ko sva z možem prišla sem, so naju takoj toplo sprejeli. Počutila sva se dobrodošlo.

KJE ŽIVITE: BOLJ OB MORJU ALI BOLJ V CENTRU OTOKA?

Mesto je bolj v centru otoka, ampak morje se vidi kjerkoli.

KAKO VAM JE BILO ŽIVETI V EDINBURGU? ZAKAJ?

Zelo drugače, predvsem bolj stresno. V Edinburgu je tudi več prometa. Kot študentki mi je to odgovarjalo, danes ne več. Ampak iz Edinburga se nisem preselila na Šetlandske otoke zaradi miru, pač pa zaradi dela. Če si morski biolog, je dobro, da imaš službo nekje blizu morja, a ne?

ZAKAJ STE SE ODLOČILI GOJITI ŠKOLJKE KLAPAVICE?

Ni bilo posebnega razloga. To je bilo pač v opisu službe, na katero sem se prijavila.

VAM JE ŽIVLJENJE NA OTOKIH KDAJ V BREME? ZAKAJ?

Samo ko greva kam potovat. Načrtovanju potovanja je potrebno posvetiti več časa, saj se ti lahko hitro zgodi, da je zaradi vetra let ali trajekt odpovedan, zlasti če potuješ na jug.

KATERA JE VAŠA NAJLJUBŠA HRANA?

Krvavice in pokrovače.

KOLIKO ŠKOLJK PRODATE? ALI SO ŠKOLJKE VAŠA NAJLJUBŠA HRANA?

Niti ne, sploh ne morem govoriti o najljubši hrani, ker nisem zbirčna.

KATERA NAVADA SE VAM ZDI NAJBOLJ SMEŠNA, NENAVADNA?

Hm, smešna ... Zanimivo se mi zdi, da tukaj jedo glavni obrok zvečer, v Sloveniji je to kosilo. Presenečena sem tudi na tem, kako je vse počasno. V Sloveniji je to normalno, če delata 1 do 2 dekleti v gostilni, tu je 5 ljudi za približno isto količino gostov.

KAKO HITRO STE SE PRIVADILI NA NAVADE IN OBIČAJE?

Kar hitro, ker Škotska niti ni tako drugačna od Slovenije.

V KATEREM JEZIKU SE SPORAZUMEVATE?

V angleščini, tudi z drugimi priseljenci se pogovarjamo v angleškem jeziku.

KAKO POTEKA VAŠ DELOVNI DAN?

Najprej poskrbim za školjke, ki so kot moja domača žival. Poskrbeti moram, da imajo čist akvarij, primerno temperaturo vode, ravno pravšen pH, dovolj hrane in podobno.

KAKO SE NA OTOKIH POZNA VPLIV NORVEŠKE, POLEG VIKINGOV?

Najbolj pri arhitekturi. Veliko hiš je lesenih, praznujejo norveški dan državnosti.

KAKŠNI SO SPOMINI NA ŠOLSKE DNI?

V šolskih klopih sem zelo uživala.

KATERI SADEŽI RASTEJO TAM?

Ni nobenih sadežev ... se mi zdi. Kakšno jagodičevje, to pa je to.

KAJ BOSTE DELALI V SLOVENIJI?

Grem v genetiko, kij e bolj komplicirano področje dela, kot sem delala do sedaj, ampak se že veselim, saj mi ponuja raziskovanje in razvijanje znanstvenih programov.

Intervju s skupino Help!

To je glasbena skupina, ki prepeva pesmi od skupine The Beatles. V skupini so 4 člani, trije so se že prej poznali in imeli bend, potem pa se je pridružil še četrti.

Ukvarjajo se samo z nastopanjem, saj s tem služijo denar. Včasih se sprejo, ko se peljejo na kakšen koncert v npr. drugo državo, saj je pot zelo dolga. Imeli so že okoli 400 koncertov.

Lea Kastelic, 7. c

OD KOD IME SKUPINE?

ŽIGA: Help je naslov Beatlesove pesmi in njihovega albuma. Ko izgovoriš to besedo, vsi pomislijo najprej na Beatle.

OD KDAJ SO VAM VŠEČ NJIHOVE PESMI?

ŽIGA: Najbrž od nekdaj, saj so naši starši to poslušali že od otroštva. Potem to ni tako težko, da se že od malega navadiš poslušati kaj takega.

KJE STE SE SPOZNALI?

ARNIE: No, ja, to je okrog 10 let nazaj, še več. Prišel sem v Slovenijo. Takoj sem spoznal nekaj ljudi, ki se gibajo na glasbeni sceni. Skupaj z bobnarjem sva bila v enem bendu, potem se je priključil še Matic in počasi smo prišli drug do drugega.

ŽIGA: In to tako deluje: ko si glasbenik, spoznaš ogromno ljudi in zelo hitro se pokaže, s kom greš skupaj in s kom ne.

KDO JE GLAVNI V SKUPINI?

ŽIGA: The American (Amerikanec).

ARNIE: Ja, jaz sem Donald Trump v skupini. Ne, ne ... Hec! Edino, kar imava z Donaldom skupnega je to, da sva oba Američana, ki imava Slovenko za ženo. Tu pa se podobnost neha.

KOLIKO STE BILI STARI, KO STE IZDALI PRVI ALBUM?

ŽIGA: Martin, a boš ti?

MARTIN: Jaz ga nisem izdal, hihhi.

ŽIGA: A te zanima v sklopu skupine Help?

JA.

ŽIGA: Veš, mi nismo izdali nobenega albuma, ker preigravamo muziko Beatlov in oni so svojo muziko že posneli in nekako ne želimo na novo posneti. Mi želimo to stvar ljudem samo približati, da lahko to muziko poslušajo v živo, torej da pridejo na koncert.

KOLIKO STE BILI STARI, KO STE POSTALI SKUPINA?

ŽIGA: Zelo različno smo stari ...

ARNIE: Definitivno starejši, kot si ti sedaj.

KJE ŽIVITE?

ŽIGA: Arnie je iz Naklega pri Kranju, Matic je iz Škofje Loke, jaz sem trenutno iz Ljubljane, Gašper je pa iz Kranja. Gašperja danes ni, on je bobnar, on je ravnokar sedaj, 2 dneva nazaj, dobil sina, drugače bi se nam pridružil.

ALI VAM JE VŠEČ, KO IGRATE IN ZAKAJ?

MATIC: Seveda, zelo nam je všeč. V bistvu se lahko navežem na to, kar je že Žiga povedal. Ker imamo zelo radi to muziko in je to taka muzika, ki v ljudeh vzbuja neke pozitivne vibracije. In mi v bistvu vsi uživamo v tem, ko igramo, in tudi v tem, ko vidimo, da ljudje, ki nas podpirajo, uživajo v poslušanju in se imajo dobro.

KOLIKO ČASA NA DAN IGRATE?

ARNIE: Not often enough. (Ne dovolj pogosto.)

ŽIGA: Ne, ne misli tega, špila, koliko vadimo na dan?

ARNIE: Kolikor le najdemo časa? Če delamo na nečem posebnem, vložimo tudi več časa v to, ampak najbrž je za vse enako. Poskušamo vzeti inštrument v roke in igrati vsaj uro, dve, da ostanemo v formi.

ŽIGA: Včasih veliko potujemo. Takrat ni časa za vajo, ko smo pa doma, pa vadimo. Največ dela vlagamo takrat, ko se učimo kakšen nov komad.

KJE POTEKAJO VAŠE VAJE?

ŽIGA: V Naklem, pri Arniju doma.

KATERA JE VAŠA NAJLJUBŠA PESEM?

ARNIE: Uf, ta je pa težka ... V bistvu se spreminja ...

MATIC: Danes ena, jutri druga.

ALI JE TO VAŠ POKLIC?

MATIC: To je naš poklic, to je vse, kar delamo.

KOLIKO ČASA ŽE IGRATE SKUPAJ?

ŽIGA: 5 let

MATIC: Jaz ne, jaz sem 3 leta.

KATERI NASTOP VAM JE BIL NAJLJUBŠI?

ŽIGA: Ti pa postavljaš težka vprašanja ...

MATIC: To je podobno, kot bi jaz tebe vprašal, katero vprašanje ti je najljubše.

ŽIGA: Arnie, kateri je tvoj najljubši?

ARNIE: Zame najbrž Liverpoole, ker je tam dom Beatlov. To so bile zame uresničitev sanj. Da si v tem mestu, da igraš na odru, na katerem so oni igrali.

ŽIGA: Ko smo igrali v Liverpoolu, smo imeli tam 9 koncertov. Igrali smo v istem klubu, v katerem so igrali oni že več kot 50 let nazaj.

KJE OBIČAJNO IGRATE IN OB KAKŠNIH PRILOŽNOSTIH?

ŽIGA: Matic?

MATIC: A to meni prepuščaš taka vprašanja?! ;)

ŽIGA: Ja, pa ti si najbolj frišen, mogoče ... jaz sem že vse pomešal.

MATIC: No, ja, mi ne delamo razlik. Kdorkoli nas povabi, vedno skušamo najti možnost, da pridemo in zaigramo. Drugače pa če potegnemo črto, je največ koncertnih klubov, prizorišča, kjer prirejajo koncerte, na trgih, v mestih (pozimi in poleti), kdaj pa pridemo na rojstni dan in naredimo žurko.

KJE JE VAŠ NASLEDNJI KONCERT?

ARNIE: No, po današnjem privatnem dogodku tukaj gremo na Norveško v Oslo, potem pa na Švedsko.

ALI JE ŽE KDAJ BIL TRENUTEK, KO JE KDO ZAPUSTIL ALI ŽELEL ZAPUSTITI SKUPINO?

ŽIGA: (smeh) Ma ja, včasih smo toliko časa skupaj, ko toliko potujemo in smo cel teden skupaj v kombiju in se včasih naveličamo eden drugega, ni pa to zdaj tako hudo, da bi kdo rekel, dost vas mam, zdej pa grem drugam.

MATIC: Ampak, a lahko pohvalim vprašanje, ker je zelo izvirno.

ARNIE: To se zgodi vsaj 1x/mesec. Nič takega.

KOLIKO KONCERTOV STE ŽE IMELI?

ARNIE: Sigurno 400 koncertov v zadnjih 5 letih.

KATERO ZVRST GLASBE SPLOH IGRATE?

ARNIE: Beatli? To je skoraj nemogoče, da jih kategoriziramo v enega od žanrov. Lahko sicer rečemo, da so rock band, ampak oni so naredili veliko več. Oni so bili prvi band, ki nam je pokazal, da lahko vzameš rock in ga popelješ v različne smeri. Rock je čisto presplošno poimenovanje ...

ŽIGA: Oni so naredili toliko različne glasbe, ki ima neke lastnosti klasične glasbe, jazza, tudi heavy metala so se majčkeno dotaknili, zelo različno glasbo so delali, načeloma pa spadajo med rock skupine.

MATIC: Lahko bi rekli, da so bili neki pionirji drugih zvrsti, iz katerih so se potem razvile naprej.

ALI KDAJ NAREDITE KAKŠNO DRUGAČNO PRIREDBO ALI SE DRŽITE ORIGINALA PESMI?

ŽIGA: Držimo se originalov.

MORAMO SE DOTAKNITI ŠE FRIZUR ... ALI VAM JE TA STIL VŠEČ? SO TO VAŠI LASJE ALI IMATE LASULJE?

ŽIGA (se je pocukal): Tudi v trgovino gremo taki.

KAJ PA ŽENE PRAVIJO NA FRIZURE?

ŽIGA: Pravijo, da dokler imamo lase, so zadovoljne.

ŽENE IMAJO RADE BEATLE?

VSI: Seveda.

ARNIE: A vprašam ženo?

SE VAM JE ŽE ZGODILO, DA STE MED NASTOPOM POZABILI IN ZAMEŠALI BESEDILO PESMI?

ŽIGA: Velikokrat.

MATIC: Melodija ni tako kritična, besedilo pa ... ta se kar ustavi tam nekje na jeziku in ne pride ven iz ust.

KOLIKO KOMADOV PA ŽE IMATE NAŠTUDIRANIH OD BEATLOV?

ŽIGA: Ene 60, veliko pa se jih moramo še naučiti.

Pridružila sta se nama tudi sinko in žena Arnia. Na koncu so zapeli Here comes the sun.

Intervju z Alenko Meško

KAJ STE PO POKLICU?

Ekonomski tehnik.

KAJ PRAVZAPRAV DELATE V TEM POKLICU?

V tem poklicu nič, sem čisto v drugih vodah. Sedaj delam z invalidi.

ZAKAJ DELATE RAVNO TAM, V ANGLIJI?

Težko vprašanje. Nekako sam bonton in kako se obnašajo gor v Angliji mi bolj odgovarja kot tu v Sloveniji. Plače so višje, delo je bolj mirno.

KAJ VAM JE V ANGLIJI VŠEČ?

Prav ta bonton, spoštovanje ljudi. Anglija se mi zdi lepa, na čase pogrešam Slovenijo.

KAJ NAJBOLJ POGREŠATE, KO STE TAM?

Domače, Slovenijo. Tam, kjer si odraščal, je vedno tvoj dom in ga vedno pogrešaš.

KATERI KRAJ?

Horjul, kraj blizu Vrhnike. V Angliji sem pa vsepovsod, saj delam z invalidi in me pošiljajo povsod.

KJE STE SE ŠOLALI?

Osnovno šolo sem obiskovala v Horjulu, srednjo pa v Ljubljani.

IMATE KAKŠNEGA VZORNIKA?

Če bi morala koga izpostaviti, bi bila to moja babica. Bila je zelo pozitivna, močna oseba. Ona je bila že prej v Ameriki, že v tistih časih je bilo težko.

KAKŠNO JE ŽIVLJENJE V ANGLIJI?

Zelo podobno kot tukaj. Delati moraš, vreme je slabše, drugače je pa isto.

KOLIKO STE BILI STARI, KO STE ZAČELI TO DELATI?

32 let.

KAJ VAS PRI VAŠEM DELU NAJBOLJ NAVDUŠUJE?

Pomoč ... da lahko pomagaš nekomu. Za moje delo nisem samo plačana, ampak tudi nagrajena, saj vem, da s tem pomagam nekomu.

ALI SO V TUJINI VEČJE MOŽNOSTI ZA IZPOPOLNJEVANJE V VAŠEM OPOKLICU?

Veliko večje. Čeprav si tujec za njih, oni ne vidijo tega problema. Če si priden in delaven, jim ni pomembno, od kod si. Sploh mi, Slovenci. Podjetje, pri katerem delam, še posebej rado najame Slovence, saj smo poznani po pridnosti, delavnosti. Smo dali očitno v VB dobro ime Slovencem, zato se je število zaposlenih v 3 letih povečalo z 20 na 300.

ALI VAM JE VŠEČ V ZDRUŽENEM KRALJESTVU VELIKE BRITANIJE?

Ja, bolj. Tudi klime sem se že navadila.

ALI VAM JE TEŽKO OSKRBOVATI INVALIDE?

Ne, mi je kar v redu, rada pomagam. Imamo zaposlene tudi moške, ampak oni ne morejo, gredo kar hitro domov. Če si lahko predstavljaš starejšo osebo, ki ji moraš pomagati pri tuširanju: ali to lahko delaš ali pa ne moreš.

ALI IMATE OTROKE IN KAJ BODO PO POKLICU, KO ODRASTEJO?

Otrok še nimam, ravno zaradi tega, ker sem pol časa v Angliji, pol časa pa doma. Ni časa za razmerja. Če bodo kdaj, pa bodo lahko postali, kar bodo hoteli.

SE NAMERAVATE VRNITI V SLOVENIJO?

Nekoč ja, trenutno pa še ne.

KOLIKO ČASA ŽE DELATE V ZDRUŽENEM KRALJESTVU?

Oktobra bo 4 leta.

V KOLIKO MESTIH STE ŽE DELALI?

Veliko. Edinburg, Perth, Dandee, Saint Andrews, Birmingham, Beckels, Oxford, New Castel, Epswitch
...

KOLIKOKRAT NA LETO PRIDETE V SLOVENIJO?

Vsak mesec skoraj. Delam tako, da delam 3 tedne, nato sem 1 teden prosta in potem spet nazaj.

A JE ČASOVNA RAZLIKA?

1 ura za nami.

VAS TA ČASOVNA RAZLIKA KAJ OVIRA?

Sploh ne, smo pa dokazali znanosti, da je možno potovati skozi čas. ☺

ALI VAM JE V TUJINI VŠEČ?

Od začetka mi ni bilo, ker sem bila velikokrat bolna. Zdaj je pa ravno obratno, da se velikokrat prehladim, ko pridem v Slovenijo. Kljub temu da je gor več dežja, je manj vlage kot pri nas, še bolj hladno in vetrovno kot doma, zbolim pa ravno doma.

ALI VAS JE KAJ STRAH ITI TOLIKOKRAT Z LETALOM?

Veš, kako je? Jaz pravim, če mi bo namenjeno, da bom dol padla, bom pač dol padla.

KAKO JE V ANGLIJI POSKRBLJENO ZA INVALIDE?

Veliko bolje kot pri nas. Zdravstvo poteka drugače. Za invalide imajo tudi take aparature, ki si jih naši ne morejo predstavljati. Nepredstavljivo jim je, kako lahko invalida damo npr. s postelje na voziček ... Imaš tako sling/gugalnico, ga daš noter, prepelješ z daljincem in položiš v voziček, lahko tudi na posteljo.

STE ZADOLŽENI ZA 1 INVALIDA ALI ZA VEČ?

Samo za enega.

KAKO JE TAM LEPŠE?

Če govorimo Anglija kot Anglija (ta južni del otoka), potem ne. Niso imeli vojn in niso veliko obnavljali, rušili. Zato so ta stanovanja stara, neobnovljena, plesniva. Če dobiš kakšno tako stanovanje, je grozno. Hkrati je v mestih veliko betona. Škotska je pa kot druga Slovenija, vsaj kar se tiče narave.

KOLIKO STE SEDAJ STARI?

36.

V KATERO DRŽAVO BI SE PRESELILI?

Jaz sem hotela it v Avstralijo, ampak ker je toliko težav z vizo in z vsem, sem se potem odločila za Anglijo, hkrati mi tudi angleščina kot tuj jezik odgovarja. V SŠ sem se učila nemščino, ampak znam jo manj kot angleščine. Po nemško znam povedati le Ich bin Alenka.

KAKO JE PA Z DELAVNO VIZO V ANGLIJI?

Je ni, ker je EU.

ALI SO VEČJE PLAČE ZA VAŠE DELO KOT TUKAJ?

Ja, seveda, gor za 1 teden dobim tolikšno plačo kot jo tukaj v celem mesecu.

IMATE SAMO ENEGA PACIENTA?

V bistvu imam 3 redne. Menjavamo se. Prej sem bila pri eni klientki 3 tedne, zdaj je pri njej ena druga punca, tudi ona bo tam tri teden. Jaz se vračam malo prej kot po treh tednih, vračam se k nekemu gospodu, ki prebiva v bližini Londona, ima konje. Ko z njim končam, grem spet k drugim rednim in potem spet domov.

ŽIVITE PRI NJIH ALI MORATE NAJETI STANOVANJE?

Za vse to poskrbi firma, pri kateri sem zaposlena. Od letališča, ko pristanem, do cilja: nam dajo karte za vlak, pri klientu imam sobo, svojo kopalnico, hrano. Jaz v bistvu samo delam. Zato pa delam to službo, ker je vse priskrbljeno.

A SE KDAJ BOJITE, DA NE BI KAJ NAROBE NAREDILI?

Od začetka sem se, ampak potem dobiš samozavest in zdaj gre lažje.

VELIKO POTUJETE?

Ja, prej, ko sem bila v Sloveniji zaposlena, nisem šla veliko okrog, ker so plače zelo nizke, zdaj pa kar grem. Letos sem bila že na Sardiniji.

GRESTE V ANGLIJO VEDNO Z LETALOM ALI TUDI S KAKŠNIM DRUGIM PREVOZNIM SREDSTVOM?

Grem tudi z avtom, imam pa britanski avto, tako da če želite, si ga greste lahko tudi pogledat, saj je volan na desni strani. Vožnje je 22 ur. Grem skozi evrotunel, s tem da se prestavi ura. Iz Francije v Anglijo se prestavi ura.

KAJ SPITE VMES, KO SE VOZITE V ANGILJO?

Ne, ponavadi ne. Pazim, da takoj, ko se zbudim, takoj štartam. Pa tudi med potjo se ustavljam, da se malo premigam, kaj pojem, popijem.

A JE KAJ STRESNO, DA MORATE VENOMER NAČRTOVATI POT DOMOV?

Prvič, ko sem jo načrtovala, je bilo kar stresno, zdaj pa ne več, ker točno vem, kod moram, da pridem domov ali v Anglijo.

KATERA VRSTA PROMETA VAM JE LJUBŠA?

Z letalom, ker je hitrejša.

KAKO TEŽKO VAM JE BILO NA ZAČETKU?

Zelo težko. Začela sem na Škotskem, kjer imajo tako narečje, da ga nisem razumela čisto nič. To zame sploh ni bila angleščina. 4 mesece sem bila tam in stalno sem ponavljala: »Can you repeat again?« (Lahko ponovite?) Od začetka si še vse prevajaš v glavi, zdaj pa, ker sem toliko časa gor, ne prevajam več, samo govorim. Zato pa imam probleme s slovenščino zdaj, včasih se sploh ne morem spomniti kakšne besede.

KO STE DELALI NA ŠKOTSKEM ... VAM JE BILO NEPRIJETNO, ČE JE BIL KDO OBLEČEN V KILTU?

Ne, od začetka sem sicer bolj postrani gledala. To je tako kot naša narodna noša. Malo postrani pogledaš, ampak se navadiš.

PA SAJ DEJANSKO NE PRIDEJO IN DVIGUJEJO KRIL.

Ne, to pa res ne ... ☺

KO SEM PRVIČ VIDEL TO SLIKO, SEM MISLIL, DA SO TO NEKI GEJI, KER SO V KRILIH.

A pa veš, kdaj in zakaj je do tega prišlo? Ko so imeli Škoti in Angleži vojno, je veliko fantov umrlo v vojni, še zlasti na škotski strani. Zato so ženske začele fantke oblačiti v krila. Mislili so, da so deklice, da jim ni bilo treba iti v vojno. Sčasoma je to postal tradicija in je še zdaj del nje. Mišljeno pa je bilo, da so fantke skrivali, da so mislili, da so deklice. Pa še fantje so imeli v tistih časih dolge lase ...

Posebnost ga. Mešek je bila, da nas je obiskala s pravim angleškim avtom. Saj veste, po kateri strani vozijo Angleži, mar ne?

Obiskal nas je tudi **JURE PODLEVŠEK**, a žal z njim nismo uspeli narediti intervjuja, saj je odbrzel domov k svojemu novorojenčku. Gospod je prinesel prav poseben škotski inštrument, dude. Jure je eden redkih Slovencev, ki znajo igrati nanje. Po kratki predstavitvi sestavnih delov dud nam je zaigral dve pesmi: Amazing grace in eno izmed vojaških koračnic. Povedal nam je tudi, da se je treba pred nastopom vsaj petnajst minut ogrevati, da je inštrument dobro uglašen.

Znani Britanci in Britanke

Novinarji pa nismo samo intervjuvali naše goste. Nekateri novinarji se delavnic niso mogli udeležiti, zato so morali poiskati in vam kratko predstaviti slavne osebe, rojene v Angliji.

Rowan Sebastian Atkins

avtorica prispevka: Mina Zajc, 7. b

Rodil se je 6. januarja leta 1955 v Consettu v Angliji. Je angleški komik, igralec in pisatelj. Ljudje ga najbolj poznajo pod igralsko vlogo komičnega gospoda Mr. Beana (gospod Fižol). Star je 63 let in visok 1.81 m. Rowan se je rodil Ericu Atkinsonu in Elli Atkins (roj. May). Svojo kariero komika je začel na festivalu Edinburgh Fringe Festival leta 1977. Na Oxfordu je zaigral in napisal zgodnje skeče za Oxford University Dramatic Society (OUDS) in za Experimental Theatre Club. Tam je srečal pisatelja Richarda Curtisaina in kompozerja Howarda Goodalla, s katerima je želel nadaljevati svojo kariero. Rowan Atkinson se je poročil s Sunetro Sastry leta 1990 v tihi ceremoniji v Ruski Čajni Sobi v New Yorku. Kot par sta živela v graščini v Oxfordshireu in dobila sta dva otroka, Lily in Benjamina. Milijonarju s 60 milijoni funtov je najljubši hobi zbiranje in vožnja hitrih avtomobilov.

Emma Charlotte Duerre Watson

avtorica prispevka: Mina Zajc, 7. b

Emma Charlotte Duerre Watson je angleška filmska in televizijska igralka in fotomodel. Rodila se je 15. aprila 1990 v Parizu v Franciji kot hčerka britanskih odvetnikov Jacqueline Luesby in Chrisa Watsona. Tudi Emma Watson sama je do petega leta živela v Parizu. Kasneje, ko sta se njena starša ločila, se je skupaj z mamo in mlajšim bratom Alexom preselila v Oxfordshire v Anglijo. Že od šestega leta dalje si je Emma Watson želela postati igralka in več let se je šolala na umetniški šoli Stagecoach, kjer se je učila petja, plesanja in igranja. Zaslovela je kot igralski lik Hermiona Grange s filmsko serijo Harry Potter. Med letoma 2001 in 2011 je poleg soigralcev Ruperta Grinta in Daniela Radcliffea igrala v osmih filmih iz filmske serije Harry Potter. Njeno delo v teh filmih ji je prislužilo mnogo nagrad in več kot 10.000.000 €. Z jesensko/zimsko kampanjo za podjetje Burberry je leta 2009 pričela tudi s svojo kariero fotomodela. Leta 2007 je Emma Watson oznanila, da bo igrala v dveh filmih, ki nista iz serije filmov Harry Potter, in sicer v televizijski upodobitvi romana Baletni copatki in v animiranem filmu Povest o Despereauxu.

Gordon Ramsay**avtorica prispevka:** Mina Zajc, 7. b

Gordon James Ramsay, škotski kuharski mojster in televizijski voditelj, se je rodil 8. novembra 1966 v Johnstonu.

Velja za enega najboljših kuharskih mojstrov z restavracijami po celem svetu. V letu 2008 je s skupno devetimi Michelinovimi zvezdicami tretji na seznamu kuharjev z Michelinovimi zvezdicami, takoj za francoskima kuharjema

Joëlom Robuchonom in Alainom Ducassom. Čeprav po rodu Škot, je Gordon od svojega 5. leta odraščal v kraju Stratford-Upon-Avon v Angliji. Imel je težko otroštvo, ki ga je zaznamovalo predvsem nasilno vedenje očeta, ki je bil pijanec in ženskar. Mama je bila sicer odlična kuharica, vendar Gordonova največja strast je bila takrat nogomet. Kuhar je postal po naključju, ko je moral zaradi resne poškodbe kolena pri 17 letih opustiti obetavno kariero nogometaša pri škotskem moštvu Glasgow Rangers. Ker ni imel veliko izbire, se je nazadnje vpisal na gostinski kolidž in zaključil izobraževanje iz hotelskega upravljanja. Na začetku je delal v več hotelih in restavracijah, vendar se je njegova pot do kuharskega mojstra začela pravzaprav leta 1986 v restavraciji Harvey's. Tam se zaradi šefove vzkipljivosti ni počutil najbolje in je odšel v Francijo, kjer se je tri leta izpopolnjeval v veščinah francoske kuhinje pri tamkajšnjih mojstrih, kot sta Guy Savoy in Joël Robuchon. V zadnjih nekaj letih je dejaven tudi kot voditelj zelo gledanih oddaj s področja kulinarike. Znan je predvsem po temperamentu in pretiranem preklinjanju.

Združeno kraljestvo Velike Britanije in Severne Irske**avtorica prispevka:** Sara Lampret, 7. b

Tudi Sara se ni mogla udeležiti delavnic osebno, zato vam predstavlja kraljevino, ki pritegne mnoge turiste.

Združeno kraljestvo Velike Britanije obsega: Anglijo, Škotsko, Wales in Severno Irsko. Anglijo, Škotsko in Wales uvrščamo pod Veliko Britanijo. Je parlamentarna monarhija, ki jo vodi kraljica.

Velika Britanija leži na otoku, obkroženim s Severnim morjem, Atlantskim oceanom in Rokavskim prelivom.

Površje

Na Škotskem, v severozahodni Angliji in Walesu prevladuje gorati relief, v južni in jugovzhodni Angliji in na Severnem Irskem pa nizko gričevje, valovite uravnave ter nižavja. Najvišji gori tam sta Severno višavje (1183 m) in Grampian (Ben Nevis, 1343 m), ki ga od Južnega višavja ločuje ozko in gosto poseljeno Škotsko nižavje. V Angliji pa najbolj izstopata Peninsko gorovje (843 m) in Kumbrijsko gorovje (1085 m). Omrežje rek je tam zelo gosto, reke pa so sicer kratke. Najdaljši reki sta Severn in Temza na jugu.

Podnebje

Na podnebje imajo velik vpliv ocean in vodni tokovi. V Veliki Britaniji prevladuje oceansko podnebje, ki mu na tem območju rečemo tudi atlantsko podnebje. Temperature so zmerno tople. Bolj kot gremo proti severu, bolj je mrzlo. Padavine so pogostejše.

Prebivalstvo

Združeno kraljestvo ima 59 126 000 prebivalcev. Prebivalci so Angleži, Škoti, Valižani in Irci. Po veroizpovedi prevladujejo protestanti, največ katolikov je na Severnem Irskem.

Pokrajinske enote

Anglija zavzema 53 % vse površine Združenega kraljestva, vendar v njej živi 83 % vsega prebivalstva. Škotska je najredkeje poseljen del Združenega kraljestva. Na 32 % površine živi le 9 % prebivalstva. Wales zajema 8,5 % površine, v njem pa živi le 5 % vsega prebivalstva. Severna Irska zavzema le 7 % ozemlja, tam živi le 7 % prebivalstva. Severni del se je že leta 1921 ločil od matične države.

Velika Britanija, vodilni trgovski center in finančni center, je tretje največje gospodarstvo v Evropi. Ima tesne gospodarske vezi z drugimi državami članicami EU, vendar pa lahko njen odhod iz EU ogrozi njen položaj evropskega finančnega centra.

Zgodovinske delavnice

Mnenja učencev ...

AJŠA: Bilo mi je zabavno in prijetno. Delala sem plakat o Henrik VIII. s svojo prijateljico Lino.

LINA: Zabavala sem se in uživala, saj obožujem zgodovino in rada delam plakate s prijatelji.

Že samo ime pove, da so učenci in učenke te delavnice raziskovali zgodovino: dogodke, osebe, ozemlje pa tudi kulinarčne posebnosti.

Viljem Osvajalec²

avtorica prispevka: Klavdija Dremelj, 8. c

Viljem I. (9. september 1087), znan kot **Viljem Osvajalec** in včasih **Viljem Bastard**, je bil prvi normanski kralj Anglije, ki je vladal od leta 1066 do svoje smrti leta 1087.

Viljem se je spoprijemal z nekaterimi izzivi, ko je postal vojvoda, tudi s svojim nezakonskim rojstvom in mladostjo: po dokazih je imel takrat sedem ali osem let. Užival je podporo svojega velikega strica nadškofa Roberta, pa tudi francoskega kralja Henrika I., ki mu je omogočil, da mu je uspelo v očetovem vojvodstvu. Podpora, dana izgnanim angleškim princem v poskusu vrnitve v Anglijo leta 1036, kaže, da so skrbniki nove vojske poskušali nadaljevati očetovo politiko, vendar je smrt nadškofa Roberta marca 1037 odstranila enega glavnih Viljemovih podpornikov in razmere v Normandiji so hitro postale kaotične. Anarhija v

² Vir: wikipedia.com (pridobljeno, 20. 10. 2018).

vojvodstvu je trajala do leta 1047 in nadzor mladega vojvode je bila ena prednostnih nalog tistih, ki so se borili za oblast. Sprva je zanj skrbel Alan iz Bretanje, ko je Alan umrl konec 1039 ali oktobra 1040, je Viljema prevzel Gilbert Brionne. Gilbert je bil umorjen v nekaj mesecih in tudi drugi skrbnik, Turchetil, je umrl v času Gilbertove smrti. Še en skrbnik, Osbern, je bil v zgodnjih 1040-ih v Viljemovem domu umorjen, medtem ko je vojvoda spal. Rečeno je, da je bil materin stric Valter občasno prisiljen skriti mladega vojvodo v hiše kmetov, čeprav je to zgodbo lahko okrasil angleški kronist in benediktinski menih Vitalis. Imel je tudi Bitko pri Hastingsu, cerkvene zadeve, angleški odpor, upor grofov, težave doma in v tujini ...

Pohod proti Londonu

Viljem je dva tedna čakal na uradno predajo angleške krone, ampak Witenagemot je oklical za kralja precej mladega Edgarja. Takoj je bila Viljemova naslednja tarča London. Iz svoje utrdbe v Kentu je ponosno s svojo vojsko korakal in s tem vlival strah angleškemu prebivalcem. Toda Viljem je bil poražen na Londonskem mostu in se je odločil, da bo napadel London s severovzhoda. Po pehotnih okrepitvah je prečkal Temzo skozi Wallingford in tam v zgodnjem decembru prisilil nadškofa Stiganda v predajo. Čez nekaj dni so mu izročili krono v Berkhamstedu. Kot Viljem I. je bil kronan za božič 1066 v Westminstrski opatiji.

Karel I. Angleški

avtorica prispevka: Neža Marinčič, 8. c

Karel I. je bil znan kot monarh (vladar) treh kraljestev Angleške, Škotske in Irske. Vladal je 24 let, to je od leta 1625 pa do njegove usmrtnice leta 1649. Prestol je zasedel po smrti svojega brata. Njegov oče je bil Jakob I. Angleški, katerega obdobje vladanja se imenuje jakobinska era. Poročil se je s sestro francoskega kralja Ludvika XIII., s katero je imel 9 otrok, preživeli pa so le trije dečki in 3 deklice. Prvi parlament je nasprotoval njuni poroki, saj bi lahko katoliška vera Karlove žene vplivala na njega in dvignila omejitve verske svobode za katoličane. Karel je bil preobremenjen z zunanjo politiko, saj je želel pomagati možu svoje sestre, ki je izgubil češko krono, poleg tega pa je bil v vojni s španskim kraljem Filipom IV., ta pa se je končala neugodno za Anglijo. Po vojni je začel nov nemir z uvedbo davkov, s katerimi se parlament ni strinjal. Kasneje se je odločil postaviti neodvisen od parlamenta ter sklenil mir s Francijo in Španijo. Njegov namen je bil preusmeriti anglikansko cerkev stran od Jeana Calvina v bolj tradicionalno smer. Zaradi številnih verskih reform, ki niso bile priljubljene, je za njihove nasprotnike uvedel kazni fizičnega mučenja. Po vojni s Škotsko leta 1639 pa je bil primoran Škotoom dovoliti versko svobodo. Po tem porazu je spet sklical parlament. Zaradi številnih verskih in vojnih konfliktov se je zgodila državljanska vojna. Med drugo državljansko vojno leta 1648 je bil aretiran in po sodbi tudi obtožen na smrt.

Marija I. Tudor oz. Bloody Mary³

avtorici prispevka: Teja Zaletelj in Lana Marinčič, 8.a

Marija I. Tudor, angleška in irska kraljica, * 18. februar 1516, † 17. november 1558

Hčerka angleškega kralja Henrika VIII. Angleškega in kraljice Katarine Aragonske, Marija I., je bila od leta 1553 angleška in irska kraljica. Vladala je dosmrtno, nasledila pa jo je znana angleška kraljica Elizabeta I., njena polsestra, ki je v 16. stol. doprinesla k razvoju Anglije in utrdila položaj anglikanske cerkve.

Marija, četrta in predzadnja kraljica iz družine Tudor, je znana po poskusu obnovitve katoliške Cerkve v Angliji. Ker je obsodila najmanj 300 verskih upornikov, je znana tudi pod imenom Krvava Meri (ang. Bloody Mary). Njena religiozna politika je bila ukinjena z njeno naslednico, Elizabeto I.

https://www.google.com/search?q=bloody+mary+marija+1+angle%C5%A1ka&source=lnms&tbn=isch&sa=X&ved=0ahUKEwiH6aDumafgAhURZFAKHdVZBSsQ_AUIDigB&biw=1600&bih=789

Bloody Mary

avtorice prispevka: Naja Mrvar, Uršula Černelč, Lea Bernetič Rijavec, 8.a

Ob pripravljanju na zgodovinske delavnice smo o Bloody Mary izvedele veliko različnih legend. Najbolj zanimiva se nam je zdela legenda, ki govori o puncu z imenom Mary Worth, ki je bila zelo lepa. Vsi so jo imeli radi in tudi sama si je bila všeč. Pred ogledalom naj bi se gledala ure in ure. Nekega dne je imela prometno nesrečo. Posledice so bile hude, saj si je poškodovala obraz. Starši so vedeli, koliko ji njena lepota pomeni, zato ji niso nikoli več pustili, da bi se pogledala v ogledalo. Nekoč pa jo je radovednost premagala in se je odšla pogledat v ogledalo. V ogledalu je videla izmaličen obraz, takrat se ji je strlo srce. Odločila se je, da bo odšla v ogledalo in tam našla svoj prelepi obraz. Sklenila je, da če se jo bo kdor koli upal poklicati, mu bo izmaličila obraz. Pokličeš jo tako, da stojiš pred ogledalom in trikrat izgovoriš njeno ime: Mary Worth, Mary Worth, jaz verjamem v Mary Worth. Prikazala naj bi se ti v ogledalu in ti popolnoma uničila obraz.

Prav tako se nam je zdela zanimiva legenda, ki govori o kraljici Mary oziroma krvavi Mariji. Njena mama je že v otroštvu umrla, oče pa se zanjo ni zmenil. Bila je katoliška ženska. Nevernike je ubijala in se kopala z njihovo krvjo. Mislila je, da ji bodo vse gube na obrazu izginile in da bo postala lepša, če se bo kopala v krvi. V svojem življenju je obglavila okoli 300 ljudi.

³ Vir: https://sl.wikipedia.org/wiki/Marija_I._Angle%C5%A1ka

Posebnost je tudi cocktail, ki je dobil ime po kraljici Mary.**RECEPT:**

- 45 ml vodke
- 115 ml paradižnikovega soka
- 0,5 žličke worcesterske omake
- 5 kapljic tabasca
- 1 steblo zelene
- 0,5 ščepca črnega popra
- 0,5 ščepca soli
- 1 pest ledenih kock

Angleški kralj Henrik VIII.⁴

avtorici prispevka: Ajša Hodžić in Pia Zupančič, 8. b

Znan je po svojih šestih ženah in nesreči v zakonu. Rodil se je kot 2. sin kralju Henriku VII. in kraljici Elizabeti in s tem spadal v dinastijo Tudorjev. Po smrti starejšega brata Arthurja je postal prestolonaslednik. Kot kralj je bila njegova dolžnost poročiti se in dobiti moškega potomca.

Prvič se je poročil s Katarino Aragonsko, bratovo vdovo, ko je štel 18 let. Katarina je bila španska princesa, hči kralja Ferdinanda II. in kraljice Izabele I. Po bratovi smrti se je Henrik poročil z njo zaradi ohranitve zavezništva s Španijo. Katarina je bila zelo dobro vzgojena (gospodinjske, domače spretnosti, govorila je 4 jezike in imela zelo močno versko vzgojo). Bila je nizke postave, imela je dolge rdeče lase, velike modre oči in svetlo polt.

Ob Henrikovi in Katarinini poroki si je Katarina za moto izbrala slogan »ponižna in zvesta«, kakršna je tudi bila, žal pa so v zakonu kmalu nastopile težave. Henrik je bil v zvezi s Katarino vesel, dokler ni postal resno zaskrbljen nad vprašanjem o moškem potomcu. S Katarino je imel 6 otrok, od katerih je preživela le hči Marija – Mary, kasneje znana tudi kot Bloody Mary.

Ker Katarina ni bila več fizično sposobna imeti otrok, se je kralj začel zbliževati z Ano Boleyn, eno od Katarininih dvornih dam. Kraljici so povedali, da jo mož vara, ona je le tiho trpela in sklenila, da se je Henrik ne bo znebil tako lahko. Šele po sedmih letih je Henriku uspelo preklicati zakon s strani papeža.

Tako je do smrti živela le v eni sobi in ni imela dostopa do svoje hčerke. Po vsem, kar ji je naredil Henrik, mu je v poslovilnem pismu napisala, da mu vse oprosti ter da njene oči hrepenijo samo po njem. Bila je njegova edina žena, ki je doživela 50 let, nakar je umrla.

⁴Vir: http://www.tocek.si/nemscina/zgo/hotpotoatoes/JQuiz/6_zena_H; https://sl.wikipedia.org/wiki/Katarina_Aragonska

Po njeni smrti je bil poročen še z Ano Boleyn, Jane Seymour, Anno Klevsko, Catherino Howard in Catherino Parr, nobena od naštetih pa mu ni rodila zdravega sina.

Tako je Henrik VIII. ostal brez tako močno željenega prestolonaslednika.

Viljem II. Angleški⁵

avtorica prispevka: Neža Jerič, 8. c

Njegovo rojstvo ni točno znano, sklepajo, da se je rodil okoli leta 1060, umrl pa je 2. avgusta 1100.

Bil je eden od štirih sinov Vilijema I. Bil je izobražen za plemiča, vendar je po smrti drugorojenega brata Riharda postal naslednji angleški kralj. V Angliji je vladal od očetove smrti leta 1087 pa do svoje smrti leta 1100. Za kralja je bil kronan 26. septembra 1087. Veliki večini prebivalstva, ki mu je vladal, ni bil ravno pri srcu. Velik vpliv je imel na Škotskem. Manj uspešen je bil v podaljšanju nadzora nad Walesom.

Nikoli se ni poročil ali imel otrok. Njegova mama je bila Matilda Flanderska. Njegov naslednik pa je bil njegov brat Henrik I.

Elizabeta I. – Deviška kraljica

avtorica prispevka: Tinkara Zajc, 8. c

Rojstvo

Elizabeta I. ali deviška kraljica se ni nikoli poročila. Bila je kraljica Anglije in Irske. Elizabeta Tudor se je rodila 7. septembra leta 1533, na grenko razočaranje svojega očeta, ker si je želel moškega potomca. Elizabeta je bila peta in zadnja vladarica iz Tudorske dinastije. Nasledila je svojo polsestro Marijo I. in v Angliji vladala v času enega od burnih obdobij njene zgodovine. Bila je protestantka. Elizabeta je bila jezljiva in včasih neodločna vladarica. Zadnja lastnost, ki so jo njeni svetovalci sprejemali z nepotrpežljivostjo, je kraljico pogosto rešila pred napačnimi porokami in političnimi odločitvami. Kot njen oče Henrik VIII. se je ukvarjala s pisanjem in pesništvom.

Ustvarjalci tistega časa

V času njenega vladanja so ustvarjali dramatik, kot so William Shakespeare, Christopher Marlowe in Ben Jonson. Sir Francis Drake je za časa njene vladavine kot prvi Anglež obplul svet, Francis Bacon

⁵ Viri: wikipedia

je predstavil svoje filozofske in politične nazore, pod siroma Walterjem Raleighom in Humphreyem Gilbertom pa se je začela tudi britanska kolonizacija Severne Amerike.

S kraljevskimi patenti je ustanovila nekatere znamenite organizacije, kot sta kolidž Svete Trojice v Dublinu (1592) in Britanska vzhodnoindijska družba (1600). Njeno vladavino je zaznamovalo previdno podeljevanje naslovov in dostojanstev. V angleškem plemstvu so bile v času njenega vladanja nove časti podeljene samo osemkrat: enkrat grofovske in sedemkrat baronske, v irskem pa samo enkrat baronske. Elizabeta je prav tako zmanjšala število članov tajnega državnega sveta (Privy Council) iz 39 na 19, kasneje celo na 14.

Kaj so po njej poimenovali?

Po Elizabeti, deviški kraljici, so imenovali nekdanjo angleško kolonijo v Severni Ameriki in današnjo zvezno državo ZDA, Virginijo.

Njeno vladanje: zlata doba da ali ne?

V času svojega življenja je bila legenda. Pisatelji, pesniki, dramatik in sodobni filmski ustvarjalci so ovekovečili njeno slavo. V zadnjih letih smo pričali o poplavi knjig in razstav o njej. Glede na neko mednarodno anketo se je uvrstila med prvo deseterico največjih Britancev. Ko je Elizabeta pričela vladati, Anglija ni imela nobenih čezoceanskih kolonij. Čeprav so bili ti zgodnji poskusi kolonizacije neuspešni, se je s tem prebudilo zanimanje Anglije za prihodnje podvige. Potem ko je bila španska »nepremagljiva armada« poražena, je Angliji rasel pomorski sloves in Elizabeta je podprla nove trgovske posle na drugem koncu sveta v Aziji. Tako je bilo vse pripravljeno za nastanek britanskega imperija, ki je navsezadnje zajel ves svet. Zadnja leta Elizabetinega življenja so bila polna težav. Ker je preživela svoje zaupne svetovalce, je prednosti podelila le nekaterim izbrancem, kar je na dvoru izzvalo divjo tekmovalnost in celo neuspešen upor. Njeno kraljestvo se je znova versko razdelilo. Ko je Elizabeta kot zadnja vladarica Tudorjev umrla 24. marca 1603, je narod sprejel novico z molkom, toda do večera je že proslavljal novega monarha s kresovi in pouličnimi zabavami. Končno so imeli kralja. Vendar se je začetni optimizem kmalu spremenil v razočaranje in narodu se je pričelo tožiti po dnevih svoje prejšnje kraljice. Zgodnji zgodovinarji so Elizabeto opevali v svojih delih. Nekaj let po njeni smrti je William Camden njeno vladanje opisal kot zlato dobo napredka, v kateri je močno navdihovala svoje ljudstvo. Temu pogledu nihče ni oporekal več stoletij. Elizabetina slava je proti koncu 19. stoletja celo narasla, ko so ji pripisali zasluge za rojstvo britanskega imperija. Nekateri zgodovinarji pa na njeno vladanje ne gledajo skozi takšna rožnata očala. V knjigi *The Oxford Illustrated History of Britain* piše: »Elizabeta je dosegla posmrtno slavo, ki pa daleč presega njene dejanske dosežke. Njeno dolgo življenje, vladanje v dobi Shakespeara, ko je Anglija doživela kulturni razcvet in posrečena zmaga nad armado, so nas zapeljali v to, da smo jo občudovali in spregledali preprosto dejstvo, da je Angliji molče dovolila postati neobvladljiva.« Haigh, ki smo ga že navajali, razlaga, zakaj so nekateri zgodovinarji pisali, tako kot so: »Leta 1603 so ljudje gledali na Elizabeto kot na neumno starko, saj so vse upe stavili na kralja iz dinastije Stuart. Do leta 1630, ko je vladavina Stuartov razočarala, je ona postala simbol vseh vrlin, ki naj bi jih imel vladar.«

Kakšna je bila?

Brez dvoma je bila Elizabeta izjemna ženska v moškem svetu. Ta inteligentna in odločna vladarica je izredno obvladovala odnose z javnostjo, pri tem pa so ji pomagali ministri, ki so ji spretno pripravljali govore, javne nastope, oblačila in portrete, da bi povzdignili njeno kraljevsko podobo in legendarno

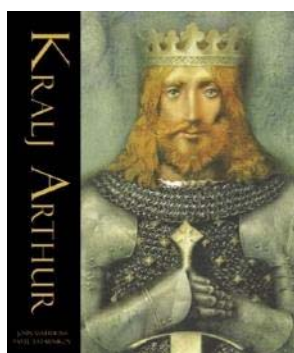
zlato dobo. Tako še danes večina ljudi meni, da si Elizabeta I. zasluži vse spoštovanje ... Po njej sta posneta 2 filma, eden iz leta 1998, drugi pa se vrti v Koloseju.

Kralj Arthur⁶

avtorica prispevka: Tonja Smole, 7. b

Okoli leta 900 so se začele v zgodovinskih knjigah pojavljati zgodbe o angleškem bojevniškem kralju. Neznani vojskovodja naj bi rešil Anglijo, ko so deželo pretresle največje težave. Ime mu je bilo Arthur.

Artur je začel svojo kariero kot nepremagljiv vojskovodja, ki je ustavil invazijo krvoželjnih Vikingov v 6. stoletju. Živel je pred 1500 leti in je bil iz junaka na bojišču spremenjen v legendarnega pravljičnega kralja. Ko so bojeviti Sasi napadli Veliko Britanijo, jih je Artur vsakič premagal.

Menihi v zgodovinskih knjigah pravijo, da je takrat pokončal nič manj kot 960 sovražnikov. Duhovnik

Geoffrey iz Monmoutha je napisal prvo celovito zgodbo o kralju Arthurju. V njej je podrobno opisal njegovo življenje in ga med vsemi vladarji dežele izpostavil kot najmočnejšega. Geoffreyeva pripoved o Arthurju je v srednjem veku postala prava uspešnica in je navdihnila vse nadaljnje zgodbe o Arthurju. V francoski različici zgodbe se je boril z mečem Excalibur, ki ga je dobil po tem, ko je zlomil meč iz kamna, zaradi katerega je postal kralj. Excalibur ga je naredil nesmrtnega in zaradi njega ni mogel krvaveti v bitki.

Merlin naj bi pripeljal Arthurja do jezera, kjer mu je bil meč podarjen, ker je videl, kako se temne sile zbirajo proti njemu. Ko je dobil Excalibur, mu je dama iz jezera dejala, naj ga dobro čuva, saj njegovo življenje in meč spadata skupaj do konca njegovih dni. Arturja je izdala njegova sestra Morgan le Fay, saj je sama želela na prestol. Vrgla je čarobni tok Excaliburja v jezero, da je kralj postal smrten.

Ob Arturjevem prihodu na oblast je bila razdeljena in nemirna dežela. Kralj je zato zbral najboljše viteze okrog okrogle mize, katere oblika je simbolizirala enakopravnost. Za mizo je sedelo 6 vitezov: Lancelot, Tristan, Kayju, Galahad, Gawain in Percival. Pogum in čast sta bila zaradi njih definirana. Če si želel biti pravi vitez, si moral biti pogumen kot Lancelot, plemenit kot Arthur, ženske si moral ščititi kot Gawain, biti zvest kralju kot Kayju in spoštovati boga kot Galahad. Čarobni otok Avalon naj bi bilo Arturjevo zadnje počivališče. Ko je bil Arthur v boju s svojim nepravim sinom Mordredom smrtno ranjen, so ga pripeljali na otok Avalon. Po legendi naj bi se kralj vrnil, ko ga bodo Britanci potrebovali.

⁶ Viri: revija History, št. 65, 2017, str. 16-29, slika:

<https://www.google.si/search?q=kralj+arthur&tbm=isch&source=iu&ictx=1&fir=WtJk4UBOtVzKIM%253A%252CroUyQILaRkxZUM%252C%252Fm%252F04904&vet=1&usq=AI4 -kRbGGfENCZZjM3yB2IT3fttIB>

Bitka pri Hastingsu⁷

avtorici prispevka: Vida Kovačič in Maja Lukić, 8. c

V bitki pri Hastingsu v južni Angliji, danes pri kraju Battle v Vzhodnem Sussexu, sta se spopadli anglosaška vojska pod poveljstvom kralja Harolda II. in vojska normanskih napadalcev pod poveljstvom vojvode Viljema II. Zmagali so Normani in njihov

vodja je postal angleški kralj Viljem I., imenovan Viljem Osvajalec.

V 11. stoletju se je za angleški prestol spopadlo več tekmecev, predvsem zaradi ravnanja Edvarda Spoznavalca (1003–1066). Leta 1051 je namreč obljubil svojemu bratrancu, normanskemu vojvodi Viljemu, da bo po njegovi smrti zasedel prestol Anglije. Ko pa je okoli leta 1060 Angliji grozil vpad Vikingov, je Edvard obljubil prestol tudi danskemu kralju Svenu Estridsonu. Prejšnji angleški kralj pa je obljubil prestol norveškemu kralju Haraldu III. Hardradu. Poleg vse te zmešnjave okoli prestolonaslednika pa so angleški plemiči želeli imeti domačega vladarja, zato je Edvard obljubil prestol tudi Haroldu Wesseškemu.

Januarja 1066 je po smrti Edvarda Spoznavalca prestol zasedel Harold Wesseški. Toda kmalu je naletel na nasprotovanje, saj je severno Anglijo napadel norveški kralj Harald Hardrad. Harold je odkorakal na sever, se spoprijel s tekmečem in v bitki pri Fulfordu zmagal. Hkrati se je čez Rokavski preliv s svojo vojsko odpravil Viljem, ki so ga nasprotniki takrat imenovali Viljem Pankrt (Bastard), in pristal na južni obali Anglije. Brž ko je Harold izvedel za novico, je z vojsko odkorakal proti jugu v upanju, da bo presenetil napadalce. Viljemovi izvidniki so prežali nad Haroldovo vojsko in jo napadli takoj, ko je prišla na jug.

Vojski sta bili po številu enakovredni, vsaka je štela približno 8000 mož. Sprva so bili videti Angleži nepremagljivi. Njihova pehota se je borila v strnjenih učinkovitih formacijah in vojaki so z bojnimi sekirami zadajali strahovite udarce. Ko so se razširile govorice, da je Viljem padel, je normanska vojska začela v splošni zmedi razpadati. Toda Viljem je dvignil čelado in svojim vojakom pokazal, da je še živ in jim s tem vlil prepotrebno moralo. Odtlej pa so normanski lokostrelci in konjeniki nadvladali Angleže, ki so bili izčrpani po dolgem pohodu na jug. Harold je bil ranjen, nato pa naj bi ga skozi oko zadela puščica in mu zadala smrtni udarec. Ko je Harold padel, so Angleži brez svojega vodje in premočnega nasprotnika položili svoje orožje na tla in Viljem je še isti dan razglasil veliko normansko zmago.

25. decembra 1066 je bil okronan za angleškega kralja. Svoj položaj je okrepil tako, da je svojim plemičem podeljeval zemljo in s tem zagotovil širjenje normanske oblasti po vsej državi. Več naslednjih rodov so Anglijo vodili kralji iz Normandije ali drugih delov Francije. Vladajoči razred Anglije so postali Normani, na dvoru pa sta bila uradna jezika francoščina in angleščina.

Vdor Viljema Osvajalca iz 11. stoletja je bil zadnji uspešen vdor na Britansko otočje.

⁷ Viri: https://sl.wikipedia.org/wiki/Bitka_pri_Hastingsu; https://sl.unionpedia.org/Bitka_pri_Hastingsu; Velika enciklopedija: Zgodovina (Mladinska knjiga).

NOČ KNJIGE

Na noči knjige smo letošnje leto imeli pestro noč, saj so isto noč imeli tudi skavti na sosednji šoli svojo noč. Z baklami so tekli z vseh smeri, tako da smo prisotni dobili občutek, kot da smo prisotni v kakšni knjigi o Indiani Jonesu.

Kamišibaj (jap. *kami*: papir, *šibaj*: gledališče) je edinstvena oblika pripovedovanja zgodb ob slikah. Slike (ilustracije) so vložene v lesen oder, imenovan butaj. Pripovedovalec (kamišibajkar) ob pripovedovanju menja slike, ki prikazujejo dogajanje v zgodbi. Slike (formata A3) vabijo k bližini in vključenosti gledalcev v vzdušje zgodbe.

Maruša Pušnik, knjižničarka Mestne knjižnice Grosuplje, Enota Ivančna Gorica, je učencem in učenkam najprej predstavila kamišibaj in njegovo zgodovino. Nato je odigrala Jurčičevo zgodbo o Krjavlju. Učenci pa so se z znanimi zgodbami predstavili tudi sami.

Delavnice se je udeležilo 13 učencev. Prav vsi so odšli s pozitivnimi vtisi.

Vtisi učencev:

Bilo mi je všeč, saj je zanimivo in zabavno. (Jošt Prijatelj, 6. aV)

Bilo je zelo zabavno. Gre za zanimiv način pripovedovanja. (Ana Oblak, 7. c)

Ker prej nisem dobro vedela, kaj je kamišibaj, mi je bila ta delavnica zelo zanimiva.

Delavnica se mi je zdela zelo zabavna in zanimiva. Sploh, ko smo se lahko tudi sami preizkusili. (Pika Vokal, 9. b)

Delavnica se mi je zdela zanimiva, ker smo ustvarjali in se pogovarjali. Predvsem mi je bilo všeč predstavljanje zgodb. (Urška Novinc Čeferin, 9. b)

Delavnica mi je bila zelo všeč. Najbolj mi je bilo všeč, ko smo brali in igrali. (Pija Kocjančič, 6. aV)

Bilo je zabavno, saj smo prebrali pravljice in jih pripovedovali. (Katjuša Škrbe, 6. b)

Lahko smo ustvarjali in se učili novih stvari. (Ana Posavec, 6. b)

Bilo mi je všeč, še posebej zato, ker tega še nisem poizkusila. Pohvala gre knjižničarki Maruši. (Zara Zupanc Blatnik, 6. bV)

Čeprav sem že prej vedela nekaj malega o kamišibaju, sem se veliko naučila. Tudi ko smo sami povedali zgodbo, je bilo zelo dobro. (Lia Hana Porenta, 6. b)

Bilo mi je zelo všeč, ker smo nastopili in se naučili nekaj novega. (Luka Beravs, 6. aV)

GEOGRAFSKI DAN

Obisk indijskega veleposlanika

avtorica prispevka: Tina Finc, prof.

Tudi to šolsko leto so učenci 7. razredov odkrivali zanimivosti največje celine sveta, Azije. Spoznavali so zakonitosti potresov in cunamijev, monsunov in tajfunov. Raziskovali so največje znamenitosti azijskih držav. Ob spremljavi indijske in kitajske glasbe so si ogledali nekaj spominkov iz oddaljenih dežel, si nadelali vietnamsko pokrivalo, japonski kimono in indijski sari ter preizkusili uporabo kitajskih palčk. Bili so tudi zelo ustvarjalni. Izdelovali so mandale, kitajske lampijone in veliko sliko indijskega svetišča Taj Mahal.

V okviru geografskega dne smo na šoli gostili tudi prav posebne goste. Obiskal nas je sam veleposlanik indijskega veleposlaništva, gospod Param Jit Mann. Spremljali so ga še ga. Mamta Talwar, učitelj joge g. Mukesh Chandra in prevajalka ga. Anja Podgornik. Poleg zanimive predstavitve neverjetne Indije je učence še posebej navdušila kratka demonstracija joge. Gosti so za naše učence prinesli tudi veliko knjižnega gradiva ter domače indijske slaščice, ki so nam bile zelo všeč.

»Bilo je zabavno in poučno. Predavanje o Indiji je bilo zelo poučno, demonstracija joge pa zelo zanimiva. Všeč nam je bilo tudi njihovo pecivo.« Andraž Grbac, 7. a

»Na geografskem dnevu je bilo zabavno, ko smo pomerjali sarije in azijska pokrivala. Ugotovili smo, da so učitelji joge zelo gibčni ljudje.« Ana Oblak, 7. c

»Predstavitev Indije je bila res zanimiva. Izvedel sem veliko o sami državi in kulturi te velike dežele.« Luka Kerezović, 7. b

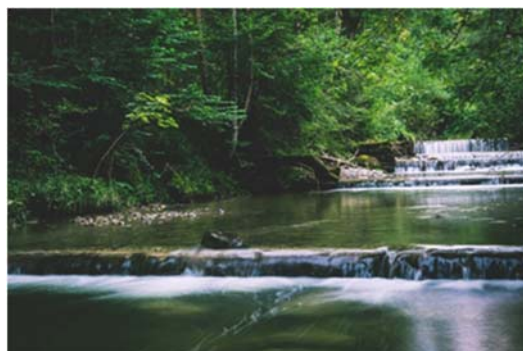
MLADI LITERATI

NAJLEPŠI SLOVENSKI MITI IN LEGENDE

Prešernovega povodnega moža in njegovo Urško poznajo vsi, a v slovenski literaturi je bil povodni mož velikokrat dejaven član pisateljevih in pesnikovih misli. Literaturo je raziskovala **Ema Žnidaršič iz 7. b**. Našla je veliko zgodb, objavljamo jih le nekaj.

Povodni mož v Krki

Grajski čuvaj Grom se je nekoč vračal iz Zaloga proti Novemu mestu. Bil je, kakor navadno ob takih prilikah, malce vinjen, nato se je spravil lepo na voz in se prepustil pohlevnemu konjičku, da ga je brez vodstva varno peljal proti domu. Ukajoč sta drdrala čez travnike ob Krki, ko je blizu velike mlake ustavil konja povodni mož. Z vso silo se je uprl v voz, da bi ga zvrnil v vodo.

Kdo ve, kaj je povodnega moža tako razjezilo. Mogoče je mislil, da ga hoče mož s svojim kričanjem izzivati. Ko bi bil povodni mož vedel, da je grajski čuvaj tak umetnik, da zna celo zagovarjati, da se ga ne bi bil nikdar lotil, vsaj ne na tako divji način.

Grajski čuvaj Grom je spoznal veliko nevarnost, a se ni ustrašil, temveč se je pogumno postavil povodnemu možu v bran. Najprej je v vozu vstal, se prekrižal, uprl oči v napadalca in ga začel zagovarjati:

»Vivoda, pivoda, kalivoda, gazvoda!

Sv. Miklavž, sv. Šempos, Šentjanž!

Vi ste moji, jaz sem vaš!

Pano, gažo, dižo, tažo,

amen, amen, amen!«

Ko je izustil zadnji amen, se je zaslišal pok, kakor bi kdo ustrelil, in zasmrdelo je po žveplu. To je pomenilo, da se je povodni mož razletel in razkadil.

Grom ni pozabil razglasiti smrti te pošasti, a je našel le malo takih, ki so mu verjeli. Šele ko je preteklo pet let, deset let in na tistih travnikih ob Krki ni več strašilo, so se ljudje spomnili Gromove pripovedi in nehali biti nejeverni Tomaži.

Povodni mož v Ljubljani

Prvo nedeljo v juliju 1547 so se Ljubljanci zbrali, tako kot vsako nedeljo, na Starem trgu pri vodnjaku pod lipo – ob hrani, pijači in plesu. Ko so bili že vsi dobre volje, se jim je pridružil neznanec. Želel se je udeležiti plesa. To ni bilo nič nenavadnega, saj je vsakdo smel priti na zabavo. Najprej je vsakemu stisnil roko in ob dotiku je vsakega spreletel čuden občutek, saj so bile neznančeve roke čudno mehke in mrzle. Takoj zatem pa je eno izmed plesalk povabil na ples. Za plesalko si je izbral lepo in nališpano dekle prikupnega obraza. Bila je živahnega in razposajenega vedenja.

Mlada lahkoživka z imenom Šeferjeva Urška je veselo privolila v ples. Odplesala sta nekaj plesov, nato pa sta začela krožiti vse dalje in dalje od plesišča. Privršela sta do lipe sredi trga, plesala sta mimo Stiškega dvorca in že sta bila na robu Ljubljane. V hipu sta poskočila in skočila v Ljubljanico. Brodniki, ki so čakali na potnike, da jih zapeljejo po Ljubljani, so ju debelo gledali. Urška in njen plesalec sta gledalcem izginila izpred oči. Dogodek je pretresel vso družbo pod lipo. Plesa je bilo v trenutku konec. Tudi v prihodnje ni bilo nikoli več plesov ob bregu Ljubljane.

Gestrin – Povodni mož ob Muri

Gestrin je bil dokaj mlad povodni mož. Ni imel nog, ampak plavuti. Ribiči ob Muri so se ga bali. Ponoči je svojo glavo rad dvigoval iz vode, včasih je celo zatrobil v rog. Tedaj so se nad gladino pojavile morske deklice in priplavale so k njemu. Brodarji in ribiči so darilo, zavito v rutko, vrgli v vodo in tako so pridobili njegovo prijaznost. Nekega dne se je neko dekle z družbo v čolnu vozilo proti Prekmurju na gostijo. Gestrin je začel vzdigovati vse večje valove. Hotel je prevrniti čoln in ga potopiti. Eden od fantov se je spomnil, da bi morale deklice v vodo vreči darilo, sicer povodni mož ne bo miroval. Dekle je ubogalo in sezulo nove opanke z visokimi peticami in jih vrglo v razburkano Muro. Le tako se je vsa družba rešila pred Gestrinovo jezo.

POEZIJA

V 7. razredu spoznavamo basen. Načeloma je basen prozna vrsta književnosti, a pred seboj imate tudi poskus poetične basni.

Lenivec ve več

avtorica: Nina Kek Rosshaupel, 7. b

Mravlja hiti in hiti,
da nevihti ubeži,
a lenivca skrbi.

Mravlja po drevesu gor beži,
lenivec pa se počasi plazi,
mravljo dol odnese,
lenivec se na veji obdrži,
mravlja pa spet gor hiti.

Ko lenivec je že gor,
mravlja spet pade dol.
Lenivec se v hiško skrije,
mravlja pa na tleh le z listkom se pokrije.

Lenivec pa se ji zasmeji:
»Ne bodi tako urna ti.«

Ana Oblak in njena poezija

Poezija je na nek način izpovedovanje svojega razumevanja, videnja in čutenja sveta. Zato je tako svojstvena: vsakemu sporoča nekaj, a vsakemu drugače. Anini začetki poezije so čudoviti, zato naravnost komaj čakamo, kaj nam bo pripravila naslednje leto. Letos pa preberite, kaj je ustvarila. Videli boste, da se boste v marsičem z njo strinjali.

Svoboda

Svoboda je najlepši dar,
čisto res odličen čar.
Po njej merjasci se podijo,
medvedi z medvedkami dobijo.

Če mi svobode ne bi imeli,
v parlamentu drugi namesto nas bi sedeli.
Odločali bi o naši usodi,
kakor odločamo mi o posodi.

Sladkarije

Sladkarije popularne so,
nikdar ne ostanejo.
Deliti jih je res težko,
pojesti sam pa prav lahko.

Ljubezen

Ko ljubezen se pojavi,
vse se zmeša v tvoji glavi.
Gledaš le za nekom nekje,
trudiš se, da bi opazil te.

Matematika

Te res presnete številke
za človeka so prave morilke,
ker ti operejo možgane,
da imaš že čisto sprane.

V življenju pomembne so številke.
Ja, a računajo čistilke?
So pa že črke bolj pomembne,
številke še omembe niso vredne.

No, saj tudi številke
niso tako nepomembne.
Brez njih vse z besedo bi morali pisati,
kar pa veliko časa potratiti.

Zimska

Sneg pada,
sneg leti,
pobeli vse,
prav vse poti.

Otroci tam in tu
letajo po snegu,
pazi, pazi, en, dva, tri,
da snežak te ne dobi.

Jaz, on in ti,
mokri smo vsi.
Mama se jezi,
všeč ji to res ni.

Utrujeni smo vsi,
a dedek na ves glas trdi,
da morali bi ven, na zrak,
skakat res visoko v zrak.

Trije dobri možje
imajo želje:
pridne otroke,
tri vinotoke.

Vina pa ne,
to se ne sme!
Če boste pijani,
ne bomo obdarovani.

Jesenska

Drevesa zacvetijo,
imajo barvni dih.
Če preveč si zunaj,
kihneš zdaj *Ačih*.

Listi z dreves odpadajo,
drevesa obleko odlagajo.
Pa preštej do tri
in listja več ni.

V trgovini

Če greš v trgovino z mamo,
prosiš jo za čokolado.
Ker dobil si čokolado,
prosiš jo še za rolado.

Radi imamo sladkarije,
niso to otročarije.
Sladkarija dobra je,
saj to vendar vsak že ve.

Preveč sladkarij pa dobro ni,
od njih trebušček te boli.
Zobe ti črvi napadejo,
ti čisto jih pogrizejo.

Bolezen in rojstni dan

Za rojstni dan želim ti vse najbolje,
ne vprašaj me,
če z mano
je kaj bolje.

Še vedno v postelji ležim,
pijem čaj in se potim.
Vročina je visoka res,
kot da bi kurili kres.

Besede

Prijazna beseda
ne stane prav nič.
A stane veliko,
če si tatič.

Če si nesramen,
načrt gre po vodi
pred ljudmi trepetiš
kot miš pred volkovi.

Grda beseda
nas stane veliko
po navadi ni tu
prijateljev veliko.

Zobozdravnik

Zobozdravnika se marsikdo boji,
čeprav pri njem nič hudega ni.
Malo nam po ustih stika,
besede kar gredo z jezika.

Če zob si ne umivaš,
zobozdravnika izzivaš.
To približno je tako,
kot če bi izzival mamico.

Petka zgoraj,
trojka spodaj,
besede dežijo
kot povodenj.

Josip Jurčič

Bil pisatelj dober je,
v spominu zapisal si romane je.

Ko o Josipu Jurčiču govorimo,
se v spomine potopimo.

Za roman
Deset'ga brata
to papirja ni potrata.

Ta roman res dober je,
trud se res izplačal je.

Res veliko pisal je,
prozo, to ni pesnjenje.
Jaz dobila sem navdih,
on cel šopek lovorik.

Učiteljice

Učiteljice dobre so,
kadar te pohvalijo.
Kadar pa te grajajo,
takrat najgrše, grde so.

Učiteljice dobre so,
četudi vedno tečkajo.
Tečkajo nam pa zato,
ker jih mi ne ubogamo.

Če bi mi ubogali,
bi lahko se žogali.
Ker pa jih ne ubogamo,
med odmori se presedamo.

PROZA

Ocenjujemo knjige

Bralni grižljaj

R. J. Palacio: Auggie in jaz

Knjiga ni nadaljevanje knjige Wonder (Čudo), ampak je njena dopolnitev. Če smo v knjigi Čudo brali o Auggiju, dečku z deformiranim obrazom, ki začne obiskovati novo šolo in kjer se sooča s težavami zaradi svojega izgleda, v knjigi Auggie & Me spremljamo tri različne zgodbe ljudi, s katerimi se Auggie sreča na novi šoli.

Knjiga je sestavljena iz treh poglavij, prvo je poimenovano Julian's Chapter, drugo Pluto in zadnje Shingaling.

Prvo poglavje predstavlja Julianov vidik. Julian ima velike težave s sprejemanjem Auggija in ga kmalu začne ustrahovati. Je tipičen bully, vendar ob branju kmalu ugotovimo, zakaj. Julianova mama ga namreč pri njegovem obnašanju še spodbuja in podpira. Sicer se navzven dela prijazno, vendar je precej očitno, da ima tudi sama težave s sprejemanjem »drugačnega« Auggija. Svoje obnašanje opravičuje s tem, da otroci ne bi smeli doživeti takih pretresov ter da jih to lahko zaznamuje za vedno. Seveda je to Julianu v prid, sam pa svoje obnašanje opravičuje s tem, da se le šali ter da ga ljudje ne bi smeli jemati resno.

Naslednje poglavje se imenuje Pluto, kjer je glavni pripovedovalec Christopher, Auggijev najboljši prijatelj iz zgodnjega otroštva. V tem poglavju se jasno kaže, kako ima Christopher vedno večje težave s sprejemanjem Auggijevega videza. Če se v zgodnjem otroštvu sploh ni zmenil za to, zdaj opaža reakcije družbe in Auggija se tudi sam počasi začne sramovati.

Zadnje poglavje pripoveduje Charlotte, Auggijeva sošolka. To poglavje je od vseh najdaljše, vendar ima z Auggijem najmanj veze. Gre pravzaprav za pripovedovanje njene situacije v šoli in s problemi, s katerimi se srečuje. Auggi je omenjen le tu in tam.

Lana Prijatelj Boršnar, 7.c

Poustvarjamo

V 7. razredu so bili letos zelo ustvarjalni. Napisali so tako dobre basni, da bi bilo škoda, da jih ne bi objavili. Vas, dragi bralci in bralke, pa povabimo, da skušate ugotoviti, kateri pregovor bi lahko bil nauk zgodbe.

Uš

avtorica prispevka: Maja Ostanek, 7. c

Živel je kralj, ki je imel hčer. Kralj se je nekega dne ozrl nad glavo in zagledal uš. Ta je bila tako velika, da bi iz nje lahko naredil pršut. In res je kralj naročil kuharjem, naj iz uši naredijo pršut. A preden je naročil to kuharjem, mu je prišla na misel dobra ideja. Kralj je razglasil po celem svetu, da kdor ugane, iz česa je ta pršut, ta bo za ženo dobil njegovo hčer. Kuharji so pred kralja postavili pršut in čez nekaj dni so prihajali principi s celega sveta. Govorice so prišle tudi na vas. To je slišal sin revnega kmeta. Sin je skomignil z rameni in rekel, da bo poskusil. Na gradu se je takrat že začelo. Prvi princ je rekel, da je pršut iz krave, drugi, da je iz prašiča, in tretji, da je iz psa, in spet četrti, da je iz krave. Sin je hodil do gradu, ko je zagledal miško, ki je cvilila. Prosila ga je, če ji lahko pomaga. Sin je vprašal, kako naj pomaga. Miš mu je odgovorila, naj ji zavije tačko. Fant ji je pomagal. Miška mu je odgovorila, da ko bo čas, bo ona pomagala njemu. Šel je naprej in srečal čebelo z zlomljenimi krili. Sin ji je pomagal in ji s smolo zalepil krila. Čebela je rekla tako kot miška. Hodil je naprej in zagledal volka, ki je rjovel. Sin se ga je ustrašil in stopil korak, dva nazaj. Volk ga je prosil, naj mu odstrani trn, ki ga je pohodil. Fant je pomagal volku, volk mu je odgovoril isto, kot miš in čebela. Fant je kmalu prišel do gradu. Prišel je do kralja, prijel pršut, ga otipal in prevohal, nato je glasno rekel, da je to ena velika mastna uš. Kralj se je začudil in rekel, da je uspel. Kralj je v mislih rekel, da temu tepcu svoje hčere že ne da. Sinu je rekel: »Opravil si prvo, zdaj moraš še drugo nalogo. Pokosi celo njivo pšenice! V eni noči!« Mladenič je žalosten odšel. Kako naj v eni noči pokosi pšenico? Srečal je miš. Povedal ji je za svojo težavo. Miška je dejala, naj ne skrbi: »Ti bom že jaz pomagala.« Sine je prišel do kralja in kralj je bil začuden. »No, zdaj,« je rekel, »moraš narediti ... mmmm ...,« je kralj premišljeval. »Moraš nabrati ves med iz rož, ki so na trati.« Mladenič je bil spet žalosten, a je naletel na čebelo, ki mu je dejala, naj ne skrbi, da bo že ona naredila. In res. Sin je zjutraj prišel pred kralja in mu izročil med. Kralj si je mislil, da temu cepcu že ne bo dal hčere in mu rekel, da ima še eno nalogo. »Moraš zgraditi grad v eni noči!« Mladenič spet žalosten odide in sreča volka, mu pove, kaj mora storiti. Volk mu odvrne: »Če ti tretjič ne bo dal hčere, ti je tudi zdaj ne bo!« Volk je zarjovel in prišli so volkovi, udrli so v grad in raztrgali kralja do smrti. Sin je dobil ženo, njegov oče ni bil več reven kmet, ampak samo kmet. Kmetov sin in kraljeva hči sta imela 7 otrok in živela sta skupaj, dokler ju nista ločila lopata in motika.

74

O dečku, ki je imel zlate lase

avtor prispevka: Bert Cilenšek, 7. c

Živel je ubogi deček. Oče mu je umrl, mama pa je bila hudo bolna, zato ni mogla skrbeti zase in za svojega sina. Da je preživel mamo in sebe, je šel past krave k velikemu kmetu. Potok je delil travnik na dvoje. Tam je stala prelepa kapela, v njej pa kip Matere Božje. Večkrat na dan, zlasti ob težavah, se je zatekel in pomolil. Prosil jo je, da naj mu pomaga, da bo prebrodil težave. Nekega dne ga je Marija nagovorila, naj stopi v potok in zmoči svoje lase. Ko je dvignil glavo iz vode, je opazil, da ima zlate lase. Močno se je prestrašil, ker se je zbal, da bi ga zaradi zlatih las ubili. Da ne bi opazili zlatih las, si je nadel robec. Ljudi je zanimalo, zakaj ima na glavi robec. Odvrnil je, da ima na glavi kraste. Klicali so ga Grintovec. Zaradi nenehnih zbadljivk je bil otožen in nesrečen. Edina uteha mu je bila molitev pri kapeli. Tudi kraljična je opazila, da na glavi nosi robec. Na vsak način jo je zanimalo, zakaj ga ima na glavi. Z zvitostjo, naj ji nabere lepe travniške rože, ga je zvabila v grad. Nabral je rože in jih odnesel v grajsko sobano, kjer ga je čakala kraljična. Šopek rož je odložil na mizico, kraljična pa je hotela odgovor, zakaj

nosi robec na glavi. Fantek se je prestrašil in pobegnil skozi vrata. Ni želel, da kraljična izve resnico. To je še bolj spodbudilo njeno zanimanje. Minilo je nekaj časa in kraljična si je ponovno zaželela cvetja. Poklicala je Grintovca, naj nabere cvetja in ga prinese na grad. Čakala ga je v grajski sobani, skrita za odprtimi vrati. Vstopil je v sobano in šopek odložil na mizico. V tistem trenutku je kraljična zaprla vrata in onemogočila pobeg z gradu. Stopila je k njemu in mu potegnila robec z glave. Videla je, da na glavi nima grint, ampak zlate lase. Deček je ves objokan prosil, naj nikomur ne pove skrivnosti o zlatih laseh. Med tem časom pa se je začela vojna. Vsi so se zbrali za odhod v vojno. Tudi Grintavca so prisilili, da se gre vojskovat. Ker ni imel opreme za vojskovanje, se je zatekel k Mariji in jo ponovno prosil za pomoč. Marija je rekla, naj si na oltarju vzame tri orehe in jih previdno odpre. Odprl je prvi oreh in dobil prelepega črnega konja, v drugem prelepo viteško obleko in v tretjem prelep zlat meč. Oblekel je viteško obleko, pripasal meč, zajahal konja in odjahal na vojsko. Vojna je trajala dolgo časa. Žrtev je bilo veliko, le Grintovec se je po zmagi srečno vrnil domov. Doma so ga sprejeli z navdušenjem, kraljična pa ga je povabila v grad in ga prosila za roko. Na gradu so pripravili veliko svatbo. Povabljen sem bil tudi jaz. Dali so mi iz naprstnika jesti, z rešeta piti, z loparjem pa po riti, tako da imam še vedno luknjo v riti.

PS: Tako je mojemu dedku to pripovedovala stara mama.

Mačeha in pastorka

avtorica prispevka: Lana Prijatelj Boršnar, 7. c

Mačeha je imela pastorko in svojo hčer. Na božič je poslala pastorko jagode brat in na pot ji je dala prosenega kruha. Pastorka je žalostna šla na pot. Srečala je starega moža. Bil je Jug. »Kam greš?« jo je vprašal Jug. »Mati me je poslala jagode brat,« mu odgovori pastorka. Nato spet vpraša Jug: »Kateri vetrovi so najboljši?« »Vsi so dobri, jug je pa najboljši.« »Stopi za moj hrbet,« pravi Jug. Stopila je za njegov hrbet, on je pihnil in kmalu so jagode dozorele. Nabrala jih je polno košarico, nesla domov ter dala mačehi. Mačeha pa ji je bila nevoščljiva in je poslala svojo hčer jagode brat. Hčeri pa je dala potico za na pot. Hčerka je srečala Burjo, ki jo je vprašala: »Poslušaj ti in povej, kateri vetrovi so najboljši?« »Vsi so zli, burja je pa najslabša,« je zarobantila mačehina hči. Nato je burja tako mrzlo zapuhala okoli nje, da je domov prišla vsa premražena.

75

Pav in človek

avtor prispevka: Uroš Valič, 7. c

Nekega dne se je po gozdu sprehajal pav. Bil je zelo eleganten s svojo pisano ruto ter svojo hojo. Vsi so ga občudovali, ker niso imeli takih rut ter oblačil. Imeli so samo delavne hlače ter nekaj parov majic. Vsi so trdo garali, da so jih sešili, saj so sami nabrali material. Pavu pa na drugi strani ni bilo potrebno nabirati, saj je vse dobil od svojih staršev, ki so mu šivali ter dajali svoje perje zanj. Nekega dne sta oče in mati pavu povedala, da ne bosta več šivala in naj sam nabira material za obleke. Pav je bil užaljen, zato je zbežal globoko v gozd. Tam je srečal druge živali, ki so nabirale material. Srna ga je prosila, da ji pomaga, a pav se je odzval: »Ne! Sam nabiraj material! Kaj imam pa jaz od tega?« In je šel. Srečal je ježa, ki ga je prosil enako. In pav je spet odvrnil, češ da se mu mudi in da je pozen na modno revijo in je spet šel. Srečal

je medveda in ta ga še uspel ni vprašati, pa je pav že rekel: »Ne bom ti pomagal.« Zvečer je šel domov in se zaprl v svojo drevesno vilo. V njej je bilo pismo kolibrija, pismonoše, da bo modno tekmovanje naslednje jutro. Pav se je tako razveselil, da je prevrnil svečo in ta mu je požgala vse rute in obleke. Hitro je stekel v gozd, da bi prosil živali, naj mu pomagajo rešiti obleko. Te so pa odvrnile, da se jim mudi spat. Vrnil se je in vse je bilo požgano. Vsaj svojo hišo je še imel, ki je bila ob reki, ampak oblek pa ne. Naslednje jutro je prišel na razglasitev zmagovalcev. Prvo mesto je zasedel srnjak, drugo mesto jež, tretje mesto medo.

Mali princ

Devetošolci so ob knjigi Mali princ razmišljali o prijateljstvu. Knjiga, ki zaradi enostavnosti pritegne mladega bralca, a hkrati z globljimi pomeni in modrostmi tudi starejše. Najbolj znani misli iz knjige sta »Bistvo je očem nevidno.« in »Če hočeš videti, moraš gledati s srcem.« Seveda smo slavicke malo zakomplicirale nalogo: izbrati so morali manj znane misli, ki govorijo o prijateljstvu, ki je še kako pomembno za ljudi, ki smo družabna bitja. Takole pravijo:

Poznate citate BISTVO JE OČEM NEVIDNO ali pa ČE HOČEŠ VIDETI, MORAŠ GLEDATI S SRCEM? Seveda, to je zapisal Antoine de Saint-Exupéryja v slavni knjigi Mali princ. Čeprav je knjiga pravzaprav napisana zelo lahkotno (prebral bi jo lahko tudi učenec tretjega razreda), lahko v njej najdemo marsikaj zase tudi odrasli. Učenci 9. b razreda so razmišljali o prijateljstvu. Njihova naloga je bila, da iz Malega princa izpišejo kakšno neznano poved, ki veliko pove o prijateljstvu.

»Le tisto spoznaš, kar udomačiš.«

Svojega prijatelja bi v množici ostalih zlahka prepoznal, saj si z njim doživel marsikaj in mu zaupaš. Vedel bi, da je on, po dejanjih in odločitvah, ki jih je naredil. Preden pa si toliko zaupaš, se moraš bolj spoznati. Tako kot lisica ni Malemu princu najprej nič pomenila, tako tudi ljudem najprej drug za drugega ni mar. Potem pa, ko je princ lisico s časom udomačil, se spoznajo in postanejo prijatelji ter si pomenijo veliko, dobijo vrednost. Prijatelja bi v množici tudi iskal, kar pa drugi ljudje ne bi. Ko spoznaš pravega prijatelja, je to ena največjih vrednosti.

Nina Bregar

Ta misel nekako govori o tem, da imamo ljudje vedno okoli sebe nek krog prijateljev, s katerimi se družimo, pogovarjamo, zabavamo, ampak vedno pa imamo tistega enega oziroma nek manjši krog, ki ti pomeni veliko več. Te po navadi poznaš boljše, prav tako tudi oni tebe. Lahko jim zaupaš svoje probleme, lahko jokaš z njimi, se hecaš, karkoli. Te prijatelje imaš tudi za obrekovanje, da malo špecaš pa potračariš. So tudi tisti, ki te nasmejijo do solz. Mislim pa, da so prijatelji tisti, ki ti včasih pomenijo največ, pa tisti, ki jih res vsak v življenju rabi.

Larisa Zafran

Lahko imaš veliko prijateljev ali pa samo nekaj. Nekateri so boljši, bolj odprti, so ti bližje. Prijatelje si izbiramo sami in samo od nas je odvisno, ali imamo veliko prijateljev, ki jih bolj ali manj poznamo samo na videz in se z njimi bolj malo pogovarjamo, ali pa malo pravih prijateljev, ki jim lahko vedno zaupamo in ti vedno stojijo ob strani. Imeti pravega prijatelja pa ne pomeni samo veliko se družiti z njim, ampak tudi družiti se takrat, kadar tvojo pomoč potrebuje, kadar si edini, ki ga ima in, najpomembnejše, kadar njegove težave postaviš pred svoje osebne

težave, ki mogoče niti niso tako pomembne. Lahko imaš veliko prijateljev, a le pravi so tisti, ki jih dobro poznaš, ki jim znaš stati ob strani, v najtežjih trenutkih prenašaš njegove tegobe, jezo, depresijo in tudi, če je nesramen do tebe, te zanemari, ga imaš še vseeno rad.

Zara Vencelj

»Ob štirih bom nestrpna in nemirna, čutila bom, kako je sreča dragocena.«

Klemen Strmole je ob misli ugotovil, da si lahko srečen s tistim, kar imaš, in tisto, kar imaš, je dragoceno. Svojega prijatelja moraš ceniti.

»Igraj se z mano. Tako sem žalosten.«

Matevžu Smrekarju izpisana misel pomeni, da ko si žalosten in potr, to lahko zaupaš prijatelju, prijateljici, kaj te dela žalostnega. To mu lahko napišeš po telefonu, se z njim pogovoriš v živo. Dober prijatelj opazi, da si potr in te zato vpraša, če si v redu. Pomembno je tudi, da se s prijateljem lahko pogovoriš, če te npr. kdo prizadene. Nudi ti oporo.

»Spoznala bi korake, ki bi bili drugačni od drugih.«

Lana Plevnik pravi, da v prijateljstvu narediš pomembne odločitve. Veliko od njih je tudi precej tveganih. Jaz imam rajši enega pravega prijatelja, ki mu lahko 100 % zaupam, kot pa da imam 10 nepravih prijateljev. Ta misel mi pomeni, da te prijatelj podpira pri vsem, v kar verjameš. Prijatelj ti tudi predstavi nove stvari, ki niso tako vsakdanje v tvojem življenju. Sprejme te takega kot si in prijateljstvo z njim imaš lahko skozi vzpone in padce, do konca svojega življenja.

Prijatelj je tvoj življenjski sopotnik, saj z njim lahko počneš najrazličnejše stvari ... od dobrih do slabih. S svojimi dejanji oba presegata svoje telesne ter psihične sposobnosti, saj se bosta skupaj skozi življenjsko pot spopadala z različnimi ovirami. Včasih se malo zalomi. Zato imamo prijatelja, da nam pomaga in s tem, ko tudi prijatelj pomaga tebi, ga pelje skozi izkušnjo. Včasih pa se izteče tako, kot smo načrtovali. Tako da je življenje ena velika preizkušnja z mnogimi potmi in koraki, ki jih ne moreš prebiti brez prijateljev, temveč jih izbiraš s pomočjo prijateljev, kar pomeni, poslušati svoje srce. Zato moramo ceniti svoje prijateljstvo in se imeti radi.

Nika Haler Metelko

»Za vedno si odgovoren za tisto, kar si udomačil.«

Če se s prijateljem skregata, je tako en kot drugi zadolžen za opravičilo. Če gresta s prijateljem na kosilo, je tako en kot drugi odgovoren za plačilo. Če se prijatelju zgodi nesreča, si odgovoren za pomoč, ker pravi prijatelj bo pomagal tudi, če se situacija obrne. Ker ta prijatelj je vreden svojega denarja. #udomačenfrend

Pia Pajk

»Čisto nič niste podobne moji vrtnici, ve niste čisto nič.«

Iz povedi sem razbral misel, da človek, ki ga ne poznaš, tebi pomeni manj, kot pa tvoj dober prijatelj, ki ga že dolgo, dobro poznaš, pa tudi če ima kakšne podobne/boljše/slabše lastnosti. Vedno, kadar mi je dolgčas, pokličem prijatelja, da se režimo skupaj. Veliko gremo ven skupaj.

Nejc Pižem

»Zelo potrpežljiv moraš biti ...«

To pomeni, da prijatelja podpiraš, poslušаш, ker če ga boš ti poslušal, bo on tudi tebe. Za dobrega prijatelja je potreben čas, da ga najdeš, če ti ta oseba ni všeč, se oddaljiš od njega in

poskušaš poiskati novega. Če nisi potrpežljiv do prijatelja, se lahko zgodi, da nista več prijatelja, ali pa da pride do spora. Potrpežljivost je v življenju zelo pomembna, ker če je nimaš, potem si nikoli ne vzameš časa za prijatelja ali bližnje. Če nisi potrpežljiv, si včasih jezen in brez volje.

Nejc Erjavec

»Posebna je zato, ker je moja.«

Čas, ki ga žrtvujemo, pot, ki ga prelijem za osebo (ali pa konec koncev, predmet, subjekt), ji daje vrednost, ki jo razlikuje od drugih in postane dragocena. Ni moja od nekdanj, moja postane. Prelita kri obarva sivino, bodisi v priskuten bodisi v očarljiv odtенок. Čas in skrb sta redko prijetna, lahko nam je zoprno, a vsaka beseda, dejanje ali trenutek zareže brazdo v kamen. Tako, ki ostane.

Zoja Peteh

LJUDSKO SLOVSTVO

O ljudskem slovstvu

avtorica prispevka: Tija Kuhelj Blatnik, 7. c

Slovensko ljudsko slovstvo, imenovano tudi ustno slovstvo in slovstvena folklor, je bilo do pojava pisane umetne književnosti edina vrsta književnosti. Nastajalo je med ljudstvom, besedila so anonimna, saj njihov avtor ni znan. Ta književnost se je širila ustno – starejši so jo pripovedovali mlajšim, prenašala se je iz generacije v generacijo, iz kraja v kraj. Posledica ustnega izročila so bile številne inačice ali variante, saj so prenašalci besedila prilagajali ljudskemu okusu (npr. različice Lepe Vide, Kralja Matjaža).

Besedila ljudskega slovstva s svojimi začetki segajo globoko v srednji vek (okrog leta 1200), verjetno še v poganske čase. Za Slovence je bil pomemben stik z germanskimi, romanskimi in balkanskimi sosedi in njihovimi kulturami. Slovstvena folklor pa se je razmahnila šele v poznem srednjem veku, ko so nanjo vplivali zgodovinski dogodki, npr. boj za celjsko dediščino, vladanje Matije Korvina, turški vpadi ...

Jezik ljudskih besedil je preprost in lahko razumljiv. Preprosti ljudje govorijo narečni jezik, zato se ljudske pesmi od umetnih ločijo v dialektizmi. Poleg narečnih in starinskih besed (tujke, pomanjševalnice, pretiravanja, ponavljanja, stalna ljudska števila 3, 5, 7 ...) so besedila dragocen del izročila, tradicije in ljudskih običajev. V delih pogosto nastopajo pravljici bitja.

Danes so po zaslugi zapisovalcev ljudska besedila ohranjena tudi v zapisani besedi. Prvi zapisovalci so bili iz kroga Pisanic, nato so ljudska besedila zbirali razsvetljenci (Žiga Zois, Valentin Vodnik), pozneje Andrej Smole, Stanko Vraz, Karel Štrekelj ... Znanstvene izdaje ljudskih pesmi in pripovedi so začele izhajati po letu 1900. Pesmi danes zbira Glasbenonarodopisni inštitut pri SAZU.

Ljudska pesem je napisana že v 10. stoletju, in sicer prvi zapis je bila kitica velikonočne pesmi Naš gospod je od smrti vstal.

Ljudsko slovstvo nam pomeni kulturno vrednoto, saj nam razkrivajo daljno preteklost, materialno kulturo, šege, čustvovanje, mišljenje naših ljudi ter njihovo odzivnost na različne

dogodke. V njem najdemo domneve na tisti del slovenske zgodovine, ki ga zgodovinopisje morda komaj omenja.

Nasprotje ljudskega slovstva je umetna književnost, kjer je avtor za razliko od ljudskega slovstva znan.

Zvrsti ljudskega slovstva

Ljudsko slovstvo zajema pesništvo in pripovedništvo ter kratke oblike, kot so pregovori, reki, uganke, delno tudi začetek dramatike.

Delitev ljudskega slovstva

Pripovedništvo	Pesništvo		Dramatika
- pripovedke - pravljice - legende - bajke - smešnice - pregovori, reki - uganke	Epsko (pripovedno)	Lirsko (izpovedno)	ni ohranjena
	- balade - romance ...	- ljubezenske pesmi - otroške pesmi - vojaške pesmi - nabožne pesmi - obredne pesmi - pivske pesmi - kmečke pesmi ...	

79

Osnovnošolski zbiratelji

Pri izbirnem predmetu šolsko novinarstvo so učenci in učenke dobili nalogo, da zberejo nekaj zgodb. Povprašali so svoje bližnje (dedke, babice, tete, strice, mamice, očete) o njihovih lastnih prigodah iz otroštva, lahko pa so poslušali tudi zgodbe, ki so jih njihovi predniki pripovedovali za lahko noč. Naša zbirka se je kar okrepila. Ker je za ljudsko slovstvo značilen narečni jezik, nam, prosim, oprostite, če bomo tu pa tam (ali pa povsod) spustili kakšen slovnični kiks.

Tijine zgodbe in pesmi

Avion

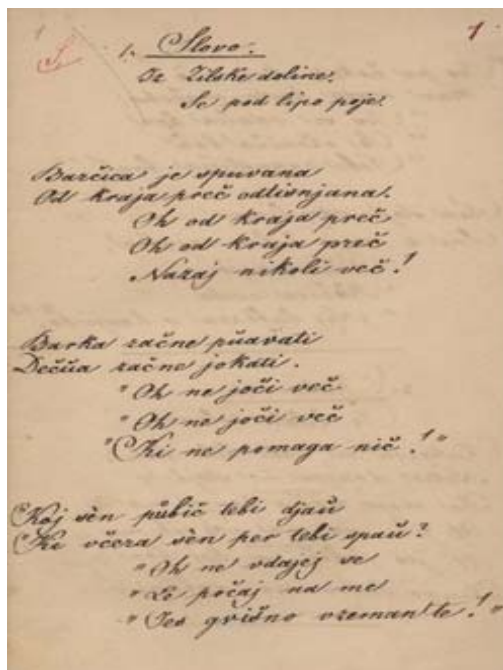
Avion čez gore gre,

bombe meče, kamor je,
kamor bomba prileti,
tam se šteje ena, dva, tri.

Živel je mož ...

Živel je mož,
imel je psa,
lepo ga je redil,
nekoč mu ukradel kos mesa,
zato ga je ubil.
Pokopal ga, na grobu dal napis je ta:
Živel je mož, imel je psa. lepo ga je redil,
nekoč mu ukradel kos mesa,
zato ga je ubil ...

Bistvo in značilnost pesmice je njeno ponavljanje.

Primer dela Ljudske pesmi, ki jo je zapisal Andrej Smole v 1830-ih.

Zgodba o paši krav

Stara sem bila 12 let. Pasla sem krave. Nato sem šla bratrancu pomagat pri njegovi nalogi, da bi se lahko pol skupaj igrala. Ker so ta čas šle krave v sosedovo peso, so to od doma opazili in bilo je joj, prejoj! Doma sem bila zelo tepena, da potem nisem nikoli več spustila krav izpred oči.

Zgodba o pretepu

Stara sem bila 13 let. S sošolkami smo se drsale po pouku na neki meji. Prišli so dečki in so nas hoteli pregnat. Vse punce so zbežale, le jaz sem se z njimi spopadla. Bilo jih je sedem. Kar nekaj časa smo se topli, vendar se nisem dala, da bi me premagali. Drugo jutro, ko smo prišli v šolo, so se mi mogli vsi fantje opravičiti, ker je vse to gledal gospod ravnatelj s sosednje soseske. Še danes mi en sošolec pove, da še vedno ni prebolel, da se mi je moral opravičiti.

Zgodba o lesenih smučeh

Bilo je pozimi v otroštvu. Moja dva starejša brata sta se zelo rada smučala po vaškem hribu z doma narejenimi lesenimi smučmi. Oče jima je vedno govoril, da je smučanje dovoljeno, ko je opravljeno vse delo na kmetiji in ko je v šoli vse na svojem mestu. Obljubljala sta mu, da je vse v najlepšem redu. Tako sta se to zimo ogromno presmučala. Ko je bilo v šoli konec prvega polletja, smo otroci prinesli domov spričevala v podpis staršem, vendar brata jih seveda nista pokazala očetu, saj sta imela nezadostne ocene. Oče je za spričevala izvedel pri sosedih. Ko je prišel domov, je bila huda ura. Poklical je brata, naj prineseta spričevala. Ko je zagledal nezadostne ocene, jima je ukazal, naj prineseta smuči. Odprl je kmečko krušno peč, brez besed na kolenih zlomil oba para smuči ter jih vrgel v peč na ogenj. Brata sta žalostna in brez ugovarjanja odšla vsak v svoj konec ter jokala. Te kazni še danes ne moreta pozabiti.

Palindrom

Palindrom je beseda, fraza, ki ima to posebnost, da se bere enako tudi z obratne smeri.

Perica reže raci rep.

Hudir bo dobri duh.

Minine zgodbe

Gremo v kino

Ko je bil moj dedek v srednji šoli, so se s prijatelji odločili, da bodo odšli v kino. Po prvi šolski uri jih k pouku ni bilo več. Dekleta so bila v njihovem razredu zelo tečna, zato so jih ves čas tožarile. V kino so odšli gledat grozljivko. Vrnili so se šele ob 20.00. Njegova mama ga je s skrbjo pričakala pred vrati. Ko je prišel, ga je okregala, da je imel še dva tedna pripor. Cel dan je moral pospravljati in se učiti.

Babičini spomini

Moja babi je bila zelo priden otrok, ki je vedno pomagal svojim staršem. Ko je bila majhna, je kosila travo ter pomagala na kmetiji. Pri šestih letih je molzla krave in hranila svinje, nabirala gobe in hodila na tržnice po gozdu. Rekla je, da so si ob večerih na krušni peči pripovedovali pravljice ob skodelicah čaja in kakava. Prostega časa so imeli zelo malo, vendar je vedno vsako prosto sekundo porabila za učenje.

Dedkovi spomini

Ko je bil moj dedi majhen, so se s prijatelji zmenili, da pridejo k njemu prespat. Ko so se pripravili in postlali na skednju, so si odšli ogledat njihovo kmetijo. Živali je bilo veliko in tudi veliko jih je že pobegnilo. Fantje so se norčevali iz koz in krav in jih ponesreči izpustili iz ograje. Živali so tekale vsepovsod, fantje so se prestrašeno umaknili. Polovica živali se je v gozdu izgubila, druge pa so rešili dedijevi starši. Od takrat naprej je bilo na kmetiji vedno manj živali in tudi obiski so bili redki. Vendar dedi ni dobil nobene kazni.

Ko je bil moj dedi majhen, je ob njegovi hiši stal tudi skedenj, ki ga je zgradil njegov oče. Oče je enkrat odšel za nekaj časa z doma in vodstvo hiše prepustil dediju, torej svojemu sinu, vendar je takoj priredil zabavo v skednju. Vse je bilo razmetano in umazano. Oče je prišel nenapovedano domov in vse napodil ven, dedija pa pošteno okaral in zlasal.

Emine zgodbe

1. zgodba

Stara sem bila 2 leti, komaj sem hodila. Bili smo zelo revni. Moja teta, botrica, in stric, moj boter, sta bila bogata in sta prišla na obisk za moj drugi rojstni dan. Bila sem zelo vesela, peljala sta me skozi vrt. Vsak me je držal za eno roko. Potem smo prišli nazaj v hišo in mama

je pripravila nekaj za pod zob. Botrica Marija mi je dala vrečko in v njej so bili mali beli lakasti čevljički in karirasta oblekica. Moder in rdeč karo. Moja mama je dobila popolnoma enako obleko.

2. zgodba

Na peči smo sedeli pri babici, dedku, stricu in teti. Samo tam so kurili in se grelili. Teta je v litoželeznih loncih kuhala krompir zraven žerjavice, v krušni peči. Imela je prižgan ogenj, kjer se je pekla mlečna kaša. Spomnim se, kako lepo je dišalo in kako sem oboževala to kašo. Imela sem kakšnih pet let in še vedno imam v spominu ta vonj. Pri tetki smo nabirali trpotec. Iz njega smo spletali kočije, vanje nabirali pikapolonice in kobilice in se igrali svatbo.

3. zgodba

Bila sem še zelo mala, stara od 2 do 5 let. Večkrat sta name pazila dedek in babica. Tam sta živela tudi teta in stric. Nista bila poročena, saj je vojska vzela teti fanta, strica pa je zadela nemška ročna bomba, ko so se s fanti igrali za cvingerjem pri cerkvi. Na vse sem bila zelo navezana. Spomnim se, da je bilo v času Miklavža. Nastavila sem pleteno košaro in prinesel mi je veliko sladkarij, rožiče, škrebeline ... In potem se spomnim, da smo vsak večer na krušni peči molili rožni venec. Dedek je imel velik lesen rožni venec in vsak večer smo zmolili pet delov roženega venca. Zame je bilo to najsrečnejše obdobje otroštva. Po 6. letu starosti pa me je mama vzela nazaj domov, ker se je tudi oče vrnil iz služenja vojaškega roka. Očeta sploh nisem poznala, saj so včasih vojaški rok služili kar tri leta. Dedka, babice, tetke in strička že dolgo ni več med živimi, ampak spomin na njih še vedno živi z menoj.

Lanine zgodbe

1. zgodba

Ko je bila vojna za osamosvojitve, so v Ivančni zvonili v primeru nevarnosti. Ko je bila hčerka stara okoli 15 let, je bila, ko so zvonili, sama doma. Ni šla v zaklonišče, ampak je ostala na vrhu petega nadstropja. Na srečo se ni nič hudega zgodilo. Bila sem prestrašena, saj bi se ji lahko kaj zgodilo. Rekla sem ji, da mora naslednjič obvezno v zaklonišče. Čez nekaj dni pa, ko sem bila doma, je spet zvonilo. Jaz pa sem tako trdno spala, da nisem slišala ne zvonjenja, ne sosedov, ki so trkali na vrata in me klicali. Hčerko sem okregala, sama pa sem naredila isto napako.

2. zgodba

V Trebnjem je visok hrib. Ko sem bil majhen, smo se pozimi spuščali po njem. Skupaj smo zvezali nekaj žaklov, napolnjenih s slamo. Nekajkrat smo se spustili. Potem pa nas je odneslo s poti in smo se zaleteli v star kozolec. Lastnik je bil jezen in nas je za ušesa privlekel domov. Doma sem bil še tepen. Svojo napako smo morali popraviti. Celo poletje smo delali pri njem na kmetiji. In nikoli več se nismo spuščali po tistem hribu.

3. zgodba

V šolo sem hodila tukaj v Stični. Za en dan je bil napovedan izlet z avtobusom. Tega sem se zelo veselila, saj so bili izleti zelo redki. Zjutraj pa sem ravno na ta dan zaspala. Ata mi ni dovolil, da grem v šolo, preden opravim delo na kmetiji. Ko sem delo opravila, sem odhitela v šolo. Pritekla sem k šoli in ugotovila, da je avtobus že odpeljal. Vsa potrta sem se odpravila

domov. Doma me je prvi videl oče. Videl je, da sem zelo žalostna, zato mi je obljubil, da me bosta z mamo peljala v Ivančno, v trgovino z vozom. Tega sem se še bolj veselila.

4. zgodba

Ko sem bil majhen, sem enkrat v časopisu videl novico o Disneylandu. Bil sem navdušen. Spomnil sem se, da bi lahko z mlajšim bratcem iz kock sestavil svoj Disneyland. Sestavljala sva ga zelo dolgo časa. Naredila sva vrtiljake, vlakce in celo mini zoo. Ko je najin oči prišel iz službe, smo mu dodali še novoletne lučke. To je še vedno moj najljubši Disneyland, kljub temu da ga je moj bratec ponesreči podrl, ko je padel nanj.

5. zgodba

Imam dva starejša brata. Ko sem bila majhna, smo živeli v Grosuplju. Brata sta me pogosto strašila. Rekla sta mi, da v potoku, ki je bil v bližini našega doma, živi povodni mož. Verjela sem jima, da sta ga videla, saj sta se lahko večkrat šla potepat. Še dolgo si nisem upala ven, nisem peljala psičke na sprehod in tudi v šolo so me komaj spravili. Nekajkrat mami nisem upala povedati vzroka za to, a sem se kmalu zlomila. Vse sem ji povedala. Bila je zelo jezna na brata. Od takrat jima nisem več zaupala, ko je šlo za bolj nenavadne reči.

Sarine zgodbe

Stebrički

V eni vasi daleč med gorami je živela srečna družina. Imela je sina, ki mu je bilo Marko. Nekega dne je Marko prišel iz šole. Doma ga je čakala velika žalost. Njegova starša sta umrla v prometni nesreči in od takrat je za Marka skrbela njegova babica. Marko pa je imel tudi psička Pikija. Babica je Marka učila, naj bo pošten in ljubezniv fant, obenem pa je dobro vedela, da njeno staro srce ne bo več dolgo zdržalo, saj žaluje za sinom in snaho. Marko je s svojim psičkom pogosto odhajal na lepi hrib, ki se je dvigal iznad njegove domačije. Ko je bil star 16 let, mu je babica povedala, da je že zelo stara in naj ne bo žalosten, če ga nekega dne zapusti. Marko jo je prosil, naj zdrži, a kljub njegovi prošnji je babica umrla. Marko je bil zelo žalosten, potem pa se je spomnil na to, kar mu je babica vedno govorila. Da mora živeti naprej. S Pikijem je odšel na tisti njegov hrib in videl, da je vse spremenjeno. Na hribu je stala palača. Marko je odšel do vrat in potrkal. A ker se ni nihče oglasil, je sam odprl vrata. V palači se je vse bleščalo v zlatu. Povsod so stali prekrasni kamniti stebri. Marko se je naslonil na steber in steber mu je spregovoril, naj ne sloni na njem, saj ga to boli. Marko se je zelo prestrašil in sedel na klop. Klopica je zajokala, naj ne sedi na njej, saj je tako težek. Marko je klopico vprašal, kaj se je zgodilo, ta pa mu je odgovorila, da jo je začarala zlobna čarovnica, ki živi preko jezera, ki ga varujeta dva lačna leva. Povedala pa mu je tudi, da je princesa. Marko se je takoj odpravil do vaškega peka in ga prosil, naj mu speče dva ogromna hlebca, vanju pa naj da prašek za spanje. Vzel je hlebca in odšel do jezera. Ko je prišel do levov, je zakotalil hlebca, leva sta ju pojedla in v hipu zaspala. Ko je prišel čez jezero, je v pečini našel spečo čarovnico. Vzel je njeno čarobno paličico in jo zbudil ter rekel, naj odčara vse v palači. Čarovnici ni ostalo drugega, kot da gre z njim. Ko je odčarala vse, je mislila, da bo dobila nazaj svojo palčko in jih vse spremenila v žabe. Ko je Marko zagledal princeso, se je takoj zaljubil vanjo, ona pa vanj. Kralj mu je obljubil, da mu jo bo dal za ženo. Čarovnica je vprašala, če lahko dobi svojo palčko nazaj. Marko je prebral njene misli in jo spremenil v malo mravljo. Mravlja mu je zlezla na nogo

in ga ugriznila. Marko pa se je zasmeljal in se otresel mravlje. In v palači so živeli srečno do konca svojih dni.

Izpit za avto

Ko je bila moja mami še otrok, je počitnice velikokrat preživela s teto in stricem. Teta ni imela izpita, zato jo je stric učil voziti avto. Neke nedelje so se stric, teta in moja mami odpravili k maši. Stric je vztrajal, naj teta pelje k maši. Teta je rekla, da bo peljala za nazaj, a je stric še vedno vztrajal. Teta je sedla v avto in odpeljala. Po parih metrih vožnje je zapeljala na breg ob cesti in avto se je prevrnil. Moja mami je ravno takrat imela v rokah rože, ki so se raztresle po celem avtomobilu in pa ključ avtomobila se je zlomil. Tistega dne niso šli k maši, temveč poskušali ven dobiti polomljen ključ.

Domače varstvo

Ko je bil moj oče še dojenček, sta bila njegova starša zelo zaposlena, zato je nanj pazil njegov starejši brat Dušan. Ker tistega dne ni mogel zaspiti, se je Dušan odločil, da bosta šla na sprehod ob potoku. Položil ga je v voziček in ga odpeljal. Ko sta se nekaj časa vozila ob potoku, se je Dušan odločil, da poveča hitrost vozička. Tekel je vzdolž potoka, dokler se ni voziček prevrnil in oči je padel v potok. Bil je še dojenček, zato ni znal plavati in ga je tok nesel naprej. Dušan je takoj tekel po mamo, ta pa je prihitela, kakor hitro je mogla. Še dolgo časa so ga lovili in na koncu so ga le ujeli. To je dogodek, ki se ga moj oče najbolj spominja.

84

Po solato

Nekega dne je babi kuhala kosilo in je prosila mami in njeno sestro, da gresta v mesto po solato. Takrat je bila mami stara kakšnih 15 let. Babi jima je rekla, naj gresta peš, a je nista poslušali in šli z motorjem, da bi bilo hitreje. Peljali sta se po cesti in nasproti je prišel avto. Da bi se umaknili, sta zapeljali na rob ceste. Krmilo motorja se je zataknilo med skale in motor se je prevrnil. Sestra je bila dobro, mami pa je bila v nezavesti. Ko se je v rešilcu zbudila, je reševalce vprašala, če gredo lahko sproti še v trgovino po solato.

Spanec je boljši kot žganec

Ko je bila moja babi še otrok, so otroci delali, zato je tudi babi delala. In nekega popoldneva je bila tako utrujena, da je legla na seno, ki je bil na enem od kozolcev. Ko je napočil čas za večerjo, so njeni starši opazili, da je še ni domov. Zagnali so cel kaos in se lotili iskanja. Najprej so jo iskali le najbližji, zatem pa že cela vas. Iskali so jo in iskali, dokler je ni našel sosedov Srečko. Bili so tako veseli, da so proslavljali še dolgo v noč. To je dogodek, ki si ga je moja babi najbolj zapomnila.

Lejine zgodbe

Dedi pripoveduje

Ko sem bil majhen, sem enkrat nastopal v šolski predstavi in imel vlogo kuharja. Na čas nastopa sem vzel veliko kuhalnico in stopil na oder. V trenutku, ko bi moral govoriti, sem pozabil svoj tekst. Ker se ga nisem spomnil, sem začel jokati. Nato je prišla učiteljica in me pospremila z odra. Od takrat naprej nisem več nastopal.

Babi pripoveduje

1. Ko sem bila stara približno tri leta, sem živela pri teti, ki je bila isto stara kot jaz. Nekega dne sva se igrali, da kuhava. Imeli sva vsaka svojo punčko iz cunj. Za kuhanje sva potrgali vsa nezrela jabolka in nato sva se šli kopat. Ko je prišel k nama tetin oče, je bil zelo jezen. Za sabo je držal roke in rekel, da ima bombone. Ko sva prišli iz vode, je v roki imel palico in je natepel teto zaradi potrganih jabolk.

2. Nekega dne sem bila pri sestrični in je bil čas za spanje. Želeli sva si, da bi poskusili spati na senu, zato sva odšli ven, splezali na skedenj in si iz sena naredili postelje. Ponoči nisva mogli spati, saj naju je seno zelo pikalo. Nikoli več si nisva želeli spati na senu.

3. Ko s prijatelji nismo želeli popoldne delati, smo se skrili na podstrešje, kjer je bila deska z vrvjo pripeta na strop, na kateri smo se gugali do večerje. Bili smo čisto tiho, zato nas nikoli nihče ni našel.

4. Moja starša sta bila gasilca. Nekega dne sta odšla na gasilsko veselico in sta zvečer mene in mojega brata dala spat. Mene je ponoči začela nositi luna in sem odprla okno ter splezala skozenj. Odšla sem k sosedi, ki je nato poklicala moje starše, da sem pri njih.

85

Milanijine zgodbe

Prigode mojega očeta

1. Ko je bil moj oči star 8 let, si je s sekiro usekal v nogo.

2. Ko bil moj oči star 11 let, je rad hodil z malim bratrancem za Kolpo loviti ribe. Ko jih je lovil, jih je dajal v vedro. Čez nekaj časa se obrne, rib ni bilo nikjer. Pogleda mačka, ki je bil tam. Videl je le še, kako se oblizuje.

3. Ko je bil moj oči star 23 let, si je z nožem prerezal glavni živec na levi roki.

4. Nekoč je živel mož, ki je imel 3 sinove. Kmet ni vedel, komu bi zapustil kmetijo. Odločil se je, da bo kmetijo zapustil tistemu, ki bo prvi videl sončni vzhod. Zgodaj zjutraj so vsi sinovi hitro stekli ven. Najstarejša sinova sta gledala proti vzhodu, najmlajši sin pa proti zahodu. Najmlajši sin je prvi videl sončni vzhod, ker je obsijalo goro. Kmet je kmetijo zapustil najmlajšemu sinu.

Taborišče

Ko je bil moj dedek majhen, so se morali izseliti v taborišče. Moja babica je bila rojena v taborišču. Ko so prišli nazaj, ni bilo več živine. Vzeli so konje, krave in 5 kokoši.

Zala Hrovat Miklavčič, 7. c

Gradišče

Ko je bil moj dedek majhen, je v cerkvi zvonil. Pred njim je zvonil Jerič 300 let. A nekega dne so se na gradišču v gozdovih skrivale barabe. In okrivili so dedkovega očeta, da jim je sklical. Tako je bil v Italiji zaprt 2 leti. V tem času si je izdelal žlico in ko je prišel iz zapora, je do smrti jedel s tisto žlico.

Miha Kastelic, 7. c

MLADI UMETNIKI

Učenec **Gabrijel Gračner iz 5. d** je sodeloval na natečaju Vrni na spletu. Narisal je strip, ki je tako literarna kot tudi likovna umetnost. Sporočilo njegovega stripa pa je več kot odlično.

Leta 2018 mineva 100 let, odkar je umrl naš prvi poklicni pisatelj. Po spodnjih slikah ugotovite, za katerega Slovenca gre.

Lia Kamenšek, 9. b

Pia Pajk, 9. b

Zoja Peteh, 9. b

Nina Bregar, 9. b

Larisa Zafran, 9. b

Seveda, prav ste imeli, gre za Ivana Cankarja. Grafike predstavljajo portrete Ivana Cankarja ob 100-letnici pisateljeve smrti. Simbolno smo ga združili s črtico Skodelica kave.

Barvne grafike, ki sledijo, so nastale ob 100-letnici konca prve svetovne vojne. Ob tem je še črnobela grafika, narejena po predlogi nemške grafičarke Käthe Kollwitz, ki je živel in delovala v času prve svetovne vojne in po njej. Upodabljala je lačne otroke, matere, ki žalujejo za otroci itd.

Ela Kamenšek, 7. a

Dženan Kedić, 7. a

89

Risbe pa predstavljajo knjižne platnice v spomin na 20 let knjižnice v Ivančni Gorici.

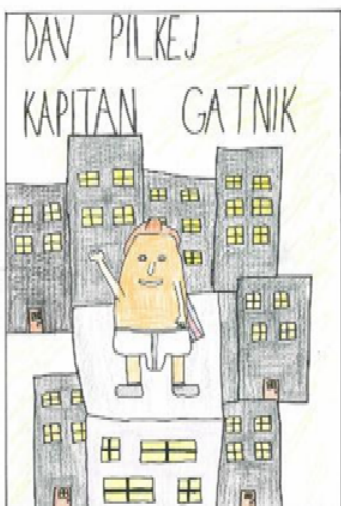
Katarina Rogelj, 7. a

Ajda Trontelj, 7. a

Jon Rijavec, 7. a

David Mavec, 7. a

Alex Kos, 7. a

Emilija Krnjač, 7. a

Slikarska dela so nastala ob 100-letnici Narodne galerije in prikazujejo znana dela slovenskih umetnikov. Letošnje leto so namreč v Narodni galeriji razstavljali dela Ivane Kobilce, slovenske slikarke, ki je zaslovela tudi v tujini, kar je bilo za tiste čase za žensko skorajda nemogoče.

Tinkara Zajc, 8. c

Nika Haler Metelko, 9. b

Luka Omerzo, 9. a

Pika Vokal, 9. b

Tilen Slapničar, 9. a

NAŠA POTEPANJA

NEMŠKI UČENCI SO NAS PRIČAKALI V SONCU

avtorici prispevka: Klavdija Dremelj, 8. c, in Ajša Hodžič, 8. b

Zazvonila je budilka in nestrpno smo skočili iz postelje. Zbrali smo se na avtobusni postaji, se poslovili od staršev in navdušeni krenili na pot. Po dolgih devetih utrujajočih urah vožnje smo le prispeli v Hirschaid. Tam so nas pričakali starši in učenci ter nas sprejeli in nato odpeljali domov. Ob pogledu na njih smo bili živčni, po prvem dnevu pa smo se bolje spoznali in navezali prijateljske stike. V tem tednu, ki je minil hitreje kot smo pričakovali, smo obiskali Würzburg ter večji kraj Bamberg, kjer smo pod vodstvom učiteljev spoznali mesti. Imeli smo tudi nekaj časa zase. Obiskali smo kmečki muzej v okolici Hirschaida, kjer smo sami pekli kruh, naredili domače maslo in vse pojedli. Naučili smo se tudi pesem, ki smo jo zapeli županu Hirschaida. V prvih dnevih smo spoznali način življenja Nemcev, na katerega smo se zlahka privadili. Seveda smo vsi že malo pogrešali slovenske prijatelje, hrano in starše, zato smo hkrati veseli in žalostni odšli domov. Vsi pa komaj čakamo april, ko pridejo oni v Slovenijo k nam.

KO NEZNANEC POSTANE DOBER PRIJATELJ

avtorica prispevka: Neža Marinčič, 8. c

Učenci osnovne šole Stična (matična šola in Višnja Gora) smo se udeležili izmenjave z Realschule v Hirschaidu. Izmenjava za slovenske učence je potekala od 8. do 12. oktobra, nemški učenci pa nam bodo vrnil obisk spomladi. Stanovali smo vsak pri svoji družini. Z družinami smo preživeli čas večinoma popoldne, po koncu šolskega programa. V ponedeljek popoldne smo prispeli v Hirschaid, ker so nas pričakali nemški učenci z družinami in učitelji. V torek smo po spoznavnih igrah obiskali Kmečki muzej. Tam smo videli, kako se peče kruh in dela maslo. Tudi sami smo se preizkusili v peki kruha in delanju masla. Naslednji dan smo bili prisotni pri njihovem pouku, potem pa smo se z avtobusom odpeljali na ogled mesta Würzburg. Po odličnem kosilu smo si ogledali bližnjo rezidenco. V četrtek smo imeli uro glasbe v »Realschule«, kjer smo se naučili pesem in jo kasneje zapeli županu mesta Hirschaid. Popoldan pa smo se družili z učenci in njihovimi družinami. V petek smo se polni novega znanja in čudovitih doživetij odpravili na dolgo pot proti domu. Izmenjave smo se udeležili z namenom, da spoznamo nove kulture, prijatelje in da se naučimo sporazumevati v nemškem jeziku in ga seveda tudi nadgradimo. Seveda nam je uspelo. Izkušnja je bila za vse nas čudovita in upamo, da jo kdaj spet ponovimo.

OŠ STIČNA V LONDONU

Avtor prispevka: Igor Rajner, prof.

Natančno teden dni, preden bi se moral zgoditi Brexit, smo z veliko skupino devetošolcev obiskali London. Poglavitni namen ekskurzije je bil uporaba in poglobljanje znanja angleščine, a se je zelo kmalu izkazalo, da bo šlo za mnogo bolj vsestransko življenjsko izkušnjo.

Za veliko večino učencev je bil to prvi polet z letalom, na katerega smo jih učitelji na popoldanskih delavnicah pred odhodom uspešno pripravili, kajti nismo imeli ne zapletov z neprimerno prtljago niti panike ob turbulenci. Z nobeno besedo pa jih nismo mogli pripraviti na utrip metropole, to so morali doživeti. Prvi vtis so si ustvarili takoj po pristanku na megalomansko angleško letališče Stansted, proti kateremu se butično ljubljansko letališče zdi kot malo večji hipermarket. Naslednje presenečenje so bile razdalje. Bivali smo v ličnem hotelu v Londonu, a smo se do tja vozili z vlakom in s podzemno železnico. Te razdalje najbolje opiše izjava učenca, ki je komentiral, da se mu zdi, »kot da se že ves dan vozi po nekih rovih«. Učenci so bliskovito nabirali nove izkušnje. Zelo hitro so se počutili suvereno pri potovanju z javnim prevozom, odlično so se znašli pri uporabi nove valute, komuniciranju s trgovci in mimoidočimi. Prevezli so jih vtisi množice vlemesta, raznolikost prebivalstva, raznorazni poulični umetniki, nočna osvetlitev londonskih znamenitosti in pisana ponudba prigrizkov z vseh koncev sveta. Že prvi večer sta po dva učenca vsak svoji skupini vrstnikov v angleščini predstavila znamenitosti mesta. Ob atraktivni nočni razsvetljavi smo med drugim občudovali razgledno kolo London Eye, spomenik Victoria Monument, vladno palačo the Buckingham Palace, katedralo Westminster Abbey, trg Picaddilly Circus, reko Thames in številne mostove. V naslednjih dveh dneh smo nadaljevali z obiskom znamenitosti, vse so nam jih, seveda v angleščini, predstavili učenci. Od znamenitosti do znamenitosti smo ogromno prepešačili, se prevažali s podzemno, vlakom in celo z znamenitim rdečim Double Decker avtobusom. Med drugim smo obiskali londonsko okrožje Greenwich, tržnico in poldnevnik, pomorski muzej, številne mostove, parke in se celo povzpeli na spomenik the Monument, s katerega smo lahko posneli panoramske slike Londona, ki se s ptičje perspektive zdi neskončen. Za piko na i pa smo si ogledali del stalne naravoslovne razstave v svetovno znanem muzeju the British Natural History Museum, kjer smo se med drugim sprehodili pod okostjem dinosavra v naravni velikosti.

Čeprav se v množici najlažje skriješ, so nas opazili. Nekje med hotelom in podzemno nas je opazil markanten gospod in nas z zanimanjem vprašal, za kaj se zavzemamo. Ker smo bili v Londonu ravno sredi protestov proti Brexitu in ker smo imeli zavezane rumene rutke, da se nismo izgubili, si je mislil, da vodimo skupino mladih, ki izražajo svoje politično prepričanje. Nad našimi devetarji je bila navdušena tudi gospa, s katero so se na avtobusni postaji učenci zapletli v pogovor. Kasneje je povedala, da je upokojena učiteljica in da se ji zdijo naši učenci fenomenalni za svojo starostno skupino. V mislih je imela njihovo znanje jezika, splošno razgledanost in vedenje.

Tako številčnega izobraževanja učencev v tujini smo se, ob podpori staršev, učitelji na šoli lotili prvič. Večina vtisov se nanaša na vsebinski del, a treba je poudariti, da brez ogromno vloženega časa in truda v logistično organizacijo samega potovanja, letalskih in drugih prevozov, iskanja ustrezne namestitve in še in še, se potovanje sploh ne bi zgodilo. Povratne informacije udeležencev, staršev in kolegov, ki smo jih dobili, so bile pohvalne. Vendarle se dobro zavedamo slovenskega rekla, ki pravi, da je boljše sovražnik dobrega. Pridobili smo nove izkušnje, zaradi katerih imamo že nove ideje o izboljšavah in dopolnitvah ekskurzije. A kot omenjeno zgoraj, brez staršev, predanih organizatorjev, nadebudnih učencev se ekskurzije ne zgodijo. Zatorej hvala za lepe spomine in morda o podobnem poročamo spet naslednje leto.

UČENCI OŠ STIČNA IN SVETOV LJANSKI LONDON

Potovanje v London je bila zagotovo spomina vredna dogodivščina. Začela se je v petek, 15. marca 2019, ko smo se učenci in učenke devetih razredov matične šole in Višnje Gore skupaj s štirimi spremljevalci podali na letalo. Ker je bila to šolska ekskurzija, je bilo poleg vse zabave potrebno tudi resno šolsko delo. Vsak učenec je moral narediti predstavitev znamenitosti, ki jo je kasneje predstavil skupini. Trudili smo se tudi, da bi se čim več sporazumevali v angleščini. Že prvi dan smo veliko prehodili in si ogledali Buckinghamsko palačo, Westminster Abbey, Big Ben, Westminster Bridge, London Eye in Piccadilly Square, kjer smo večerjali. V soboto smo prehodili še več in videli veliko zanimivega. Začeli smo z najvišjo stolpnico mesta, The Shard, po slovensko Črepinja, in utrdbo ob reki Temzi, Tower of London. Sledil je obisk tržnice in pomorskega muzeja, nato pa smo se napotili proti Greenwichu, kjer smo si ogledali observatorij. Naslednja znamenitost je bila Monument to the Great Fire. To je 62 metrov visok spomenik, postavljen v spomin na izbruh hudega požara, ki je uničil več kot polovico mesta. Nanj smo se tudi povzpeli in uživali v veličastnem razgledu. Sledil je ogled treh mostov, in sicer London Bridge, s katerega se je videl Tower Bridge, kasneje pa smo prečkali še Millennium Bridge in se odpravili h katedrali svetega Pavla. Proti koncu dneva smo prispeli do Oxford Street in imeli nekaj prostega časa za nakupe, nato pa nas je čakala vožnja z rdečim dvonadstropnim avtobusom, ob kateri smo se vsi zabavali. V poznih večernih urah smo se vrnili v hotel in si odpočili. Naslednji dan smo obiskali še londonski Prirodoslovni muzej, ki se je zdel vsem zelo zanimiv, predvsem zaradi okostij dinozavrov. Na žalost smo imeli premalo časa, da bi si ogledali celotnega. Potem pa smo se že odpravili proti letališču, na letalo in domov. Ko smo srečno prispeli nazaj v Slovenijo, smo bili veseli ponovnega snidenja s svojo družino, hkrati pa smo si zaželeli, da bi se lahko kmalu spet podali na kakšno podobno ekskurzijo.

93

LONDON NAS JE NAVDUŠIL

Avtorica prispevka: Ema Adamlje, 9. a

V petek zjutraj smo se zbrali na Letališču Jožeta Pučnika Ljubljana in okoli 11. ure odleteli proti Londonu. Ko smo pristali v Londonu, smo sprva odšli s podzemno železnico in nato z vlakom do hotela.

Po nastanitvi v hotelu smo pričeli s prvimi predstavitvami. Izvedeli smo nekaj osnovnih podatkov o Londonu in Veliki Britaniji. Še isti dan smo si ogledali rezidenco kraljeve družine, Houses of Parlament, Westminster Abbey, Big Ben, St. James Park ter The London Eye. V soboto smo dan začeli kar precej zgodaj s tradicionalnim angleškim zajtrkom. Kasneje smo odšli do pomorskega muzeja, ki smo si ga lahko ogledali. Zatem smo odšli še do Greenwicha – observatorija z označeno časovno ločnico in greenwiške tržnice, kjer smo si lahko privoščili jedi z različnih koncev sveta. Potem smo se zopet odpeljali do središča Londona in spoznali Tower Bridge, Shakespeare Globe Theatre, The Monument, The Shard in za konec še Hyde park.

V nedeljo smo dan začeli nekoliko kasneje, saj je bil to naš zadnji dan. Za konec smo si ogledali še enega svetovno znanih muzejev – Natural History Museum, ki je definitivno vreden pohvale, saj se lahko primerja z večjimi muzeji po celem svetu. Po ogledu smo se napotili nazaj proti hotelu, nato pa do letališča Gatwick in kasneje nazaj proti Sloveniji, kamor smo prispeli okoli 8. ure zvečer.

Čeprav je bila naša 3-dnevna ekskurzija malo krajša, nas je veliko naučila. Nismo le izboljšali

svoje angleščine, temveč smo spoznali tudi novo kulturo, način življenja pa tudi to, kako se uporabljajo angleški vlaki in angleške podzemne železnice.

UMETNOST, ZNANOST IN TEHNOLOGIJA

UMETNOST

Annabelle

avtorica prispevka: Mina Zajc, 7. b

Leta 1967 je mož John svoji noseči ženi Mii podaril porcelanasto lutko. Tistega večera pa so par zmotili grozljivi zvoki, ki so prihajali iz sosedove hiše. John je odšel preverit, kaj se dogaja. Takrat je oba soseda našel umorjena. Medtem ko je Mia klicala policijo, sta morilca neopazno vstopila v hišo in ju napadla. Boj se je končal s smrtjo obeh napadalcev. Moški je umrl od policijskega strela, ženska pa je storila samomor, medtem ko je v rokah držala porcelanasto lutko. Novinarji so poročali, da sta napadalca identificirali; in sicer naj bi šlo za sosedovo odtujeno hči in njenega neznanega fanta. Po pretresljivih dogodkih sta se Mia in John odločila, da se bosta preselila in uredila življenje. S seboj nista nameravala vzeti Annabelle, ampak se je lutka vseeno čudežno pojavila v selilni škatli. Annabelle sta postavila v otroško sobo, kamor se je kmalu vselila njuna hči Leah. Odkar je bila lutka z njimi v hiši, je Mia videvala razne prikazni, ki so človeku nejasne in nerazložljive. Zakonca sta zato zaprosila za pomoč svojega župnika, očeta Pereza. Oče Perez je lutko vzel s seboj ter jo nesel detektivom, da bi jo pregledali. Vendar je demon iz lutke napadel župnika ter ga poškodoval, zato so ga odpeljali v bolnišnico. John je odšel k njemu na obisk, kjer mu je župnik zaupal, da demon v lutki res želi dobiti Mijino dušo. Demon je nato spremenil obliko, se spremenil v očeta Pereza ter se prikradel v stanovanje in ukradel Leah v zameno za Mijino dušo. Da bi rešila svojo hčer, je Mia poskusila z lutko v roki skočiti skozi okno. Ravno takrat pa sta prišla John in Evelyn in jo ustavila. Evelyn se je odločila, da bo demonu dala svojo dušo. Prijela je lutko in z njo skočila skozi okno. Lutka in demon sta izginila, Leah pa se je končno znašla v Mijinih rokah. Film se je končal tako, da mama neke študentke, ki študira na naravoslovni fakulteti, svoji hčerki kupi lutko.

4

Resnična Annabelle

Porcelanasta Annabelle, tako, kot jo poznamo iz filma, ni niti malo podobna pravi Annabelle, ki je cunjasta. Ne izgleda tako strašljivo kot filmska, ampak zato je dejstvo, da ima prava še toliko bolj prepričljivejše zanimivosti, toliko bolj izstopajoče. Prva resnična zgodba se začne z mlado

Dono, medicinsko sestro, ki je živela s svojo sostanovalko. Doma je imela veliko podedovanih stvari, tudi lutko Annabelle, ki ji jo je dala njena mama. Čudni dogodki so se začeli s tem, da sta s sostanovalko na tleh našli zmečkan pergament, na njem pa je pisalo »HELP ME«, kar pomeni »POMAGAJ MI«. Zaradi teh nerazložljivih dogodkov sta zato sklepali, da nekdo hodi v njuno stanovanje. Zato sta različne stvari postavili na točno določeno mesto, da bi videli, kdo hodi noter. Nič se ni premaknilo, niti ni bilo razmetano, zato sta po premisleku sklenili, da je zagotovo kriva lutka. Takrat še nista ukrepali, vendar sta ugotovili, da se lutka čudežno premika. Prvič sta ukrepali, ko sta na njej videli par kapljic krvi ter kasneje, ko je njena cimra imela nočno moro o Annabelle in se je zjutraj zbudila s praskami, poleg nje pa je ležala Annabelle. Takrat sta se obrnili po pomoč k zakoncema Worren. Po temeljitem raziskovanju sta slednja ugotovila, da je v lutki prisoten demon. Dona je ni več hotela nazaj, zato sta jo obdržala. Nekega dne je duhovnik odšel mimo njune hiše ter ko je zagledal Annabelle, zakričal: »STRAN, TO JE PREKLETO!« Vrgel jo je na tla, se usedel v avto in se odpeljal. Ko se je vozil, je doživel hudo prometno nesrečo. Po okrevanju je poklical zakonca in jima povedal, da je bila zadnja stvar, ki jo je videl v ogledalu na zadnjih sedežih, lutka Annabelle. Po tem sta mlada zakonca videvala Annabelle že stoje, z nožem ali škarjami v roki.

Druga zgodba pa je, da sta se mlada motorista pripeljala v muzej, kjer je zdaj v stekleni vitrini hranjena lutka Annabelle. Ker eden od njiju ni verjel v njeno moč, je trkal po steklu in jo izzival, naj ga poškoduje. Kmalu zatem sta se odpeljala, fanta sta imela hudo prometno nesrečo, v kateri je le eden preživel. Lutka Annabelle je še vedno hranjena v muzeju s staro šaro in vraževernimi stvarmi. Ogled je možen, vendar je težko dobiti vodstvo. To dokazuje, da ANNABELLE ni hec.

TEHNOLOGIJA

Mednarodna vesoljska postaja (MVP)⁸

avtor prispevka: Miklavž Bitenc, 7. b

Kaj sploh je MVP? Je vesoljska postaja v nizkozemeljski orbiti.

Kratika MVP pomeni Mednarodno vesoljsko postajo, katere namen je, kot nam že ime pove, da je namenjena ohranjanju pri življenju astronave v vesolju.

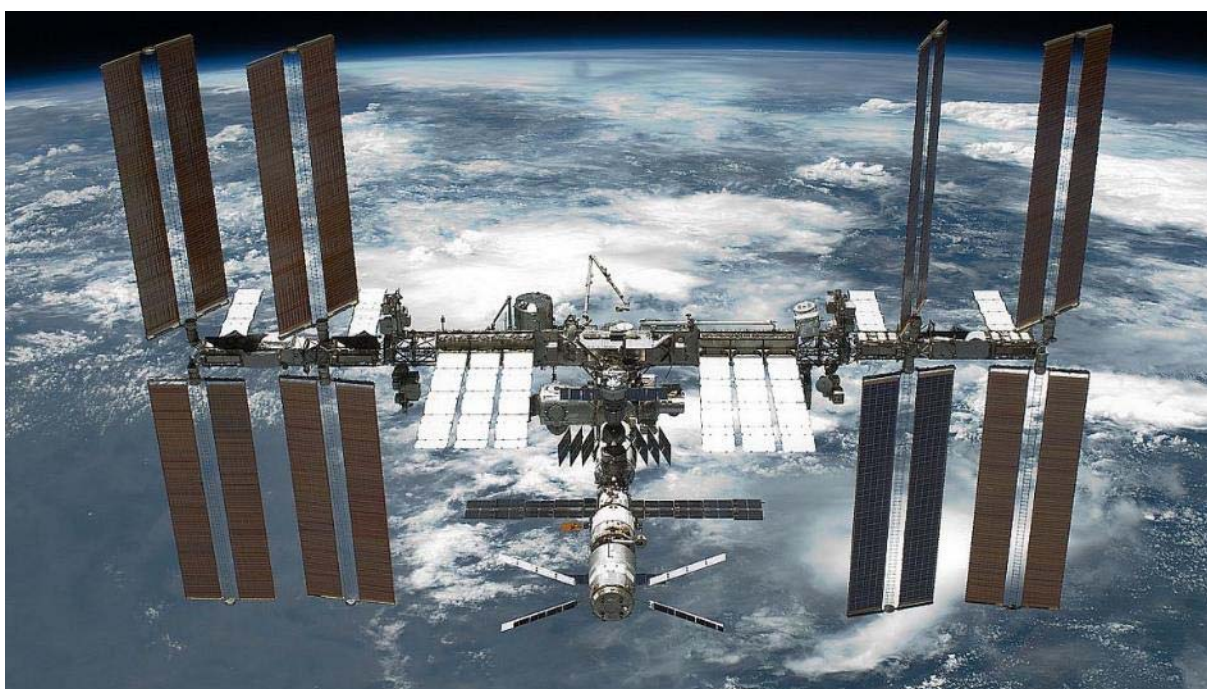
MVP je skupni projekt 5-ih držav ZDA (NASA), Rusije (FKA), Japonske (JAXA), Kanade (CSA) in Evropske unije (ESA).

Ima modularno zgradbo iz modulov pod pritiskom, zunanjega ogrodja, sončnih panelov in drugih komponent. Postaja se nahaja na tirnici okoli Zemlje na višini približno 360 km, tirnici, ki ji običajno pravimo nizkozemeljska. Njena dejanska nadmorska višina se spreminja za nekaj kilometrov zaradi atmosferskega upora sredstva in usklajevanja (dviganja) višine. Postaja dnevno izgubi na višini od 65 do 100 m, zato je potrebno vzdrževati orbito s pomočjo raket. Njena orbitalna perioda je približno 93 minut. Od izstrelitve prvega modula Zarja 20. novembra 1998 je naredila več kot sto tisoč obhodov. Tirna hitrost je 7,66 kilometrov na sekundo (27.600 km/h).

⁸ https://sl.wikipedia.org/wiki/Mednarodna_vesoljska_postaja

MVP v mnogočem predstavlja združitev prejšnjih načrtovanih neodvisnih vesoljskih postaj: ruske Mir 2, ameriške Freedom/Alpha in predvidenih modulov, evropskega Kolumba in japonskega Eksperimentalnega modula Kibō (希望, Upanje). Bilo je nekaj predlogov, da bi postajo imenovali po Hermanu Potočniku Noordungu, vendar ni prišlo do tega. Prva stalna človeška posadka se je naselila 2. novembra 2000. MVP je podrla rekord vesoljske postaje Mir za najdaljše neprekinjeno človeško bivanje, ki zdaj znaša 18 let in 152 dni. Trenutno lahko v njej prebiva šest ljudi. Večina dosedanjih stalnih posadk je bila ruskih in ameriških, krajši čas pa je postajo obiskalo tudi več astronautov iz množice različnih držav in prvi vesoljski turist. Postaja je vidna z Zemljo s prostim očesom.

Postajo v glavnem oskrbujejo plovila Sojuz in Progress, ameriška Dragon in Cygnus ter japonski HTV. Lastništvo in uporabo določajo meddržavne pogodbe in drugi sporazumi. Financiranje je zagotovljeno do leta 2024.

Vir slike:

https://www.google.com/search?q=Mednarodna+vesoljska+postaja&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwi4klaR8LbhAhWLPYsKHfv_CTMQ_AUIDigB&biw=1745&bih=881#imgrc=JQf0aFkAu9cyuM: dstop:7. 4. 20191

Zgodovina avtomobila

avtorica prispevka: Milanija Zidar Shamina, 7. b

Avtomobili so se pojavili že leta 1769, čeprav se vsi strokovnjaki s tem ne strinjajo. Zato velja leto 1885 kot začetek pojava bencinskih motorjev z notranjim zgorevanjem.

Zgodovino avtomobila delimo v več obdobj, ko so prevladovalle določene značilnosti avtomobilov, čeprav so meje ponekod zabrisane.

Razvoj in začetki avtomobilizma

Današnjega avtomobila, ki ga poganja motor z notranjim zgorevanjem, ni iznašel posameznik, ampak je k njegovemu razvoju prispevalo veliko ljudi. Razvoj je potekal s prejšnjim znanjem in tako se je iz navadne skromne kočije na paro razvil današnji avtomobil. Kočijo na paro je naredil N. Cugnot iz Francije leta 1770.

Prvi ustvarjalci avtomobilov in pnevmatik

Karl Benz je bil rojen v Nemčiji kot sin strojevodje. Pri svojih 77 letih je ustanovil lastno delavnico. Kljub temu da je bil Benzov cilj izdelovanje celotnih vozil, so bile Benzove prve konstrukcije motorji zaradi Ottovega patentiranja štiritaktnega načina delovanja.

Nato je Benz zapustil mannheimsko tovarno plinskih motorjev, ker ni dobil nobene denarne podpore pri izdelavi avtomobilskih načrtov. Čez čas je s trgovcem z železnino odprl lastno podjetje Benz & Co., Rheinische Gasmotorenfabrik. Med razveljavitvijo Ottovega patenta je Benz izboljšal štiritaktni motor, ki je deloval z večjim številom vrtljajev in je tehtal manj od ostalih motorjev. Leta 1885 je Benz naredil trikolesnik z manjšim prednjim kolesom, ki ga je upravljal s preprosto ročico. To naj bi bil prvi avto na bencin. Prvi štirikolesni avtomobil so pri Benzu izdelali šele leta 1893, bil je imenovan Victoria. Avtomobil Velo pa je bil Benzov predhodnik zelo priljubljenega modela comfortable.

Prvi avtomobil

Gottlieb Daimler je bil prav tako rojen v Nemčiji, in sicer kot sin pekovskega mojstra. Ko je opravil študij strojništva, je dve leti delal v strojni tovarni v Angliji. Potem se je odselil nazaj v Nemčijo, kjer je izdelal hitro delujoči bencinski motor in ob tem delu prejel nemški patent.

Čez tri leta je Daimler izdelal prvi znani štirikolesni avtomobil nasploh. Dvorni izdelovalec kočij je Daimlerju priskrbel šasijo in karoserijo in tako je Daimlerjevo motorno vozilo poskusno vožnjo opravilo leta 1887.

Daimler je nato opustil obliko kočije in za vozilo izdelal jekleno ogrodje. V jekleno konstrukcijo je dodal še dvovaljni motor, tako imenovan V motor. To vozilo je na pariški razstavi leta 1889 razstavljala družba Panhard & Levassor.

Kasneje je Daimlerja in njegovo novo usmeritev modelov predstavljal t. i. Mercedes. Ta pa se je na dirkalni stezi pojavil leta 1901. Leta 1899 je Daimler zmagal s svojim modelom phönix. Od leta 1902 se je ime Mercedes (po njegovi hčeri) ohranilo vse do danes za vsa Daimlerjeva vozila.

Panhard & Levassor je bila družba, ki je ustvarila prvi francoski avtomobil leta 1891.

Gottlieb Daimler je imel v Parizu tedaj zastopnika Edvarda Sarazina, ki je pred smrtjo prenesel vodenje poslov na svojo ženo Louiso Sarazi. Louisa je nadaljevala možovo delo, zato je obiskala Daimlerja v Cannstattu. Po obisku je postala Daimlerjeva zastopnica za Francijo.

Nato je Daimler razstavil svoj model avtomobila na pariški razstavi, na kateri je požel velik uspeh. Sarazinova je potem prodala patente in s tem ponudila vse pravice družbi Panhard & Levassor. Emile Levassor in Rene Panhard sta začela proizvajati lastne avtomobile, vendar pa so ti imeli Daimlerjeve motorje.

Leta 1891 sta Levassor in Panhard končala priprave za proizvodnjo avtomobila, ki sta ga potem serijsko izdelovala. Levassor je izpopolnjeval konstrukcijo tako, da je namestil motor spredaj, naredil novo sklopko in hladilnik ter menjalnik s premičnimi zobniki.

Panhard & Levassor je postala najstarejša avtomobilska družba ob združitvi s Citroënom.

- *Édouard in André Michelin*, rojena v Franciji, sta bila prva, ki sta v avtomobilizmu uvedla zračnice. To je bilo v letu 1895 nekaj povsem novega, saj so bile prej avtomobilske gume polne.
- **General Motors** je v ZDA leta 1940 prvi vgrajeval samodejne menjalnike.
- Družba *Dunlop* je v Združenem kraljestvu leta 1972 vpeljala varnostne zračnice, ki delujejo, kadar guma spusti. Zaradi trenja se lepilo sprosti in zamaši manjše luknje, kar omogoča varno vožnjo do zamenjave zračnice.

Karoserije

98

Prve karoserije oz. prvi avtomobili so bile od začetka še kočije. Kočijam so odstranili oje, pod sedeže pa so vstavili motor. Ob tem se je pojavilo drugačno razporejanje sedežev in prve oblike karoserij z zaščito pred vremenskimi vplivi. Tako se oblikujejo karoserije *vis-a-vis*, kjer so potniki nasproti si sedeči, *dos-a-dos*, kjer so potniki obrnjeni skupaj s hrbti in druge oblike (*break al phaeton*, *landauer*). In tako se je pojavilo več kot dvajset oblik karoserij, za katere so se uporabljali francoski izrazi.

Avtomobili, ki so v poglavitnih potezah podobni našim, so nastali, ko se je z modelom *Mercedes Simplex* uveljavila klasična konstrukcija s spredaj vgrajenim motorjem, saj so od takrat karoserije izdelovali tako, da so jih obrnili naprej. Pločevina je postala novost in je zamenjala lesene karoserije. Zunanja podoba avtomobilov je bila precej odvisna od karoseristov, zato so začele biti pomembne oblikovalske značilnosti in tako je prišlo do velike raznovrstnosti karoserijskih oblik. Nastale so specializirane tovarne za karoserije.

Oblika se je spreminjala tudi zaradi naraščajoče hitrosti avtomobilov. Karoserije so v dvajsetih letih dobile zaprte stranske stene in poševna vetrobranska stekla, spremenil se je hladilnik, ki je postal pokončen, blatniki dolgi in povezani s stopnicami.

Estetika je postajala vse pomembnejša, zato so v tridesetih letih gradili različne karoserije. Aerodinamična ali »tokovna« oblika karoserije je poudarjala avtomobilsko hitrost. Aerodinamika je pustila sledi na avtomobilih. Lepotni ideal avtomobilov je postal čim daljši pokrov motorja, gladke linije, poudarjeni, elegantno zaobljeni blatniki.

Čez čas je dobilo udobje sedežev prednost pred motorji. Sedeži postanejo kompaktno zasnovani in tako omogočajo boljši izkoristek prostora. Izdelava avtomobilov se je pocenila in poenostavila, ko so se pojavile samonosne karoserije brez jeklenega okvirja.

Kolesa

Pomembna so tudi kolesa, ki so bila pri prvih motornih kolesih veliko pretrda in neelastična. Kolesni obroči so bili železni in ropotajoči, ni jih ublažilo niti najboljše vzmetenje. To napako so odpravili, ko so uvedli s polno gumo obdano kolo. Kljub temu so se morali neravnih površin na cesti izogibati. Veliki korak naprej so bile pnevmatike, ki jih je leta 1845 izumil William Thomson. Uporabljali so jih za kočije v Hyde Parku, da ni ropotalo. Kasneje je šel patent v pozabo.

Leta 1888 so Dunlopu priznali patent za novo pnevmatiko. Dunlop Boyd je bil škotski veterinar, ki je leto poprej zvil kose gume v cevi in jim vstavil posebej izdelane ventile. Nato je ta kolesa prilepil na sinov tricikel, s katerim se je peljal veliko lažje, na zemlji pa ni puščal sledi.

Vendar pa so bile tukaj še zmeraj pomanjkljivosti, saj pnevmatike niso dolgo zdržale in jih je bilo težko zamenjati.

Edouard Michelin je v Franciji za avtomobilsko dirko Pariz-Bordeaux-Pariz montiral Dunlopove pnevmatike na kolesa Peugeotovega motornega vozila »laclair«. Omislil si je odstranljiv obroč, ki je bil pritrjen z vijaki. Kljub temu da so med tekmo morali petinšestdesetkrat zamenjati poškodovane pnevmatike, so bile prednosti njegove iznajdbe dokazane. Da bi angleškim proizvajalcem zaprla dostop na francosko tržišče, je Michelin s svojim bratom odprl tovarno pnevmatik v Clermont-Ferrandu. Leta 1873 se je začela nemška proizvodnja pnevmatik, ko je bila ustanovljena družba Continental Caoutschuk und Gutta Percha.

Kolesa, ki so se lahko snemala, so razvili leta 1908 pri družbi Rudge Whitworth. To so bila kolesa, pritrjena z matico, imela so žične napere in pesto. K standardni opremi vsakega avtomobila danes spadajo kolesa iz stisnjene jeklene pločevine s tremi, štirimi ali petimi maticami.

Hladilniki

Temeljni del avtomobila je tudi hladilnik oz. hladilni sistemi, s katerimi so konstruktorji poskušali odvajati toploto, ki nastane v motorjih zaradi notranjega zgorevanja. Prva konstrukcija hladilnega sistema je temeljila na izparevanju. Še pred tem pa je avtomobilski motor Gottlieba Daimlerja deloval tako, da ga je ohlajeval zrak ali pa so ga hladili kar z vodo. Pri načinu izparevanja je bila skozi hladilne cevi napeljana izparela voda, ki je vodila v kondenzator, kjer se je voda ohladila in odtekla nazaj v posodo z vodo. Po dvajsetih prevoženih kilometrih je bilo potrebno v hladilnik ponovno naliti štirideset litrov vode.

Novost je prišla šele leta 1890, ko je Daimler po okviru svojega avtomobila speljal hladilno vodo. Ta je krožila s pomočjo črpalke, ki je bila nad motorjem in sistemom cevi. Nato se je pojavil hladilni sistem s hladilnimi rebri, ki velja še danes za uporabnega. Ta način, ko pretok zraka med vožnjo hladi motor, so si omislili konstruktorji Porsche, Franklin in de Dion.

Zraven teh hladilnikov obstajajo še hladilniki s termosifonskim hlajenjem (na osnovi kroženja vode) in kroženje pod pritiskom (kroženje vode s pomočjo majhne črpalke). Značilno znamenje avtomobilskih znamk, kot so Rolls-Royce, Mercedes, Alfa Romeo, BMW, Cadillac, je tipični satast hladilnik, ki ima črpalko.

Modni prestiž v Ameriki postanejo rešetke pred hladilnikom, ki pa jih močno kromirajo, da dobijo izraz srebra. Ta modna muha se je hitro prenesla tudi v Evropo. Hladilniki se v osnovi ne spremenijo, razen tega da oblaki pare, ki so značilni za »oldtimerje«, izginejo.

Krmila

Vozila so imela na začetku za krmilo le vzvodno ročico za vodenje sprednjih koles. Krmilni drog, ki je štrlel iz sredine, je bil videti dokaj nenavadno. Zaradi krmilnega kolesa, ki je imel ročico, so dali vozilu ime »kavni mlinček«. Tako so se potem konstruktorji odločili, da krmilni drog rahlo nagnejo in mu namesto ročice naredijo krmilni obroč.

Problem je nastal pri upravljanju vozila, saj so se zaradi preobremenitve koles včasih morali pri vrtenju truditi vsi potniki. Sprednja kolesa so nato nekoliko zmanjšali, kar pa pri ovinkih ni veliko pomagalo in vožnja je bila kljub temu tvegana.

Težave z upravljanjem vozila so čez čas odpravili in tako je kočija postala avtomobil. Nov upravljalni sistem je Daimler razvil leta 1889, toda leta 1893 mu je Benz prevzel zamisel. Benzov avtomobil »Victoria« je vseboval sistem samostojnega vodenja obeh osnih krakov, kar je omogočilo, da se je pri zaviranju hitrost sprednjih koles prilagajala upravljanju. Kolesa so spet izenačili na enako velikost, saj zaradi zaviranja ni bilo več potrebno, da so sprednja kolesa manjša.

Zraven krmilne ročice pri prvih avtomobilih so bile tudi druge naprave za upravljanje, npr. prestavna ročica, ročici za premikanje gonilnega jermena in reguliranje mešanice, ročica za plin in regulator predvžiga. Stvar mode je bilo tudi število prečk na krmilu. Renault je imel kot razpoznavni znak znamke pet prečk na obroču krmila.

ZNANOST

Ali so bili ljudje res na luni?

avtorica prispevka: Lana Prijatelj Boršnar, 7. c

Pristanki ljudi na luni⁹

Američani so bili na Luni šestkrat, vsakič po dva astronauta. Na tla našega naravnega satelita je stopilo torej 12 ljudi, saj Rusi ali drugi narodi na Luno niso poslali ljudi. Prav zaradi tega, ker Rusi na Luni še niso bili, so načeli kar nekaj govoric o t. i. teorijah zarote.

⁹ Vir: <https://kvarkadabra.net/2000/01/poleti-na-luno/>

Misija	Izstrelitev	Pristanek na Luni	Posadka
11	16. julij 1969	20. julij 1969	Neil A. Armstrong * Michael Collins Edwin E. "Buzz" Aldrin, Jr. *
12	14. november 1969	19. november 1969	Charles "Pete" Conrad, Jr. * Richard F. Gordon, Jr. Alan L. Bean *
13	11. april 1970	– –	James A. Lovell, Jr. John L. Swigert, Jr. Fred W. Haise, Jr.
14	31. januar 1971	5. februar 1971	Alan B. Shepard, Jr. * Stuart A. Roosa Edgar D. Mitchell *
15	26. julij 1971	30. julij 1971	David R. Scott * Alfred M. Worden James B. Irwin *
16	16. april 1972	20. april 1972	John W. Young * Thomas K. Mattingly II Charles M. Duke, Jr. *
17	7. december 1972	11. december 1972	Eugene A. Cernan * Ronald B. Evans Harrison H. "Jack" Schmitt *

*Ijudje, ki so stopili na Luno

Zadnjič je človeška noga stopila na Lunina tla decembra 1972. Čeprav obstaja veliko načrtov za raziskovanje Luninega površja, je zaradi ogromnih stroškov le malo verjetno, da bomo kmalu poslali na Luno trinajstega človeka.

Pa še zanimivost: v nekaterih knjigah lahko preberemo, da so prvič pristali na Luni 21. (ne pa 20.) julija 1969. Vzrok za to so časovni pasovi na Zemlji. Armstrong je naredil prve korake po Luni 20. julija 1969 pozno zvečer po vzhodno ameriškem času (22:56 EDT), pri nas pa je bil takrat že 21. julij.

Apollo 11¹⁰

Apollo 11 je bila prva vesoljska odprava s človeško posadko, ki je pristala na Luni, in peta po vrsti v Nasinem Programu Apollo. Slika na desni prikazuje znak odprave.¹¹

¹⁰ Vir: https://sl.wikipedia.org/wiki/Apollo_11

¹¹ Vir: https://sl.wikipedia.org/wiki/Apollo_11#/media/File:Apollo_11_insignia.png

Prvi človek na luni

Prvi človek, ki je stopil na luno, je Neil Armstrong. Seveda tudi o tem mnogi menijo, da je le teorija zarote. Pravijo, da je zastava na posnetkih plapolala, kar pa v vesolju ni možno.

https://sl.wikipedia.org/wiki/Neil_Armstrong#/media/File:Neil_Armstrong_Signature.svg

https://sl.wikipedia.org/wiki/Neil_Armstrong#/media/File:Neil_Armstrong_pose.jpg

102

Ali verjamete v vesoljce?¹²

Ljudje, ki so jih videli

Hall je tudi pisatelj, ki je napisal nekaj knjig z znanstveno fantastično tematiko, sedaj pa pravi, da so njegove knjige le zamaskirana fikcija, ker »z resnico« ne želi ogroziti varnosti ljudi in vesoljcev, o katerih piše.

Hall navaja, da se je z vesoljci prvič srečal leta 1964 v bazi ameriške vojske v Nevadi. Prva vrsta, ki jo je videl, so bili »visoki in beli, nisem vedel, ali gledam duhove ali angele,« pravi fizik in nadaljuje: »Visoki so bili okrog dveh metrov in pol, tu pa sta še drugi dve vrsti, mali sivi in tisti, ki so govorili angleško, a so imeli 24 zob.«

Po njegovem imajo vesoljci dostop do tehnologije, ki jim omogoča, da potujejo s hitrostjo, višjo od svetlobe. Nekateri so poleg dejstva, da so bili v neposredni interakciji z ljudmi, odhajali tudi do Las Vegasa, ki se nahaja blizu vojne baze.

Fizik navaja tudi, da ameriška vojska še ni pripravljena »resnice« sporočiti javnosti, ker ljudje nismo »emocionalno« pripravljeni sprejeti resnice.

¹² Vir: <https://www.regionalobala.si/novica/vesoljci-so-na-zemlji-zivijo-z-nami>

Vesoljci naravnost obožujejo umirati v Rusiji: Našli novo truplo Nezemljana¹³

Če Nezemljani resnično pristajajo na Zemlji, potem je Rusija vsekakor njihova najljubša destinacija. Med mnogimi poročanji o Nezemljanih v Sibiriji je za najnovejše trditve poskrbela Rusinja, ki pravi, da je imela v zamrzovalniku spravljeno truplo zmrznjenega Nezemljana. Skrivnostno »življenjsko obliko« naj bi **Marta Jegorovnam** dve leti hranila v zamrzovalnik v mestu na zahodu Rusije, Petrozavodsk. V tem času je truplo tudi petkrat fotografirala, da bi lahko dokazala njegov obstoj.

Truplo je Jegorovnamova našla leta 2009 v bližini svoje poletne hiše, kjer naj bi vesoljec strmoglavil. Rusinja pravi, da se je razbitinam NLP-ja približala previdno, saj je bila zmečkana kovina razbitine neznosno vroča. Sredi razbitin naj bi tudi našla truplo Nezemljana. Bitje je v višino merilo malce čez pol metra in je imelo ogromno glavo, velike oči ter je bilo videti kot mešanica humanoida in ribe. Po slikah sodeč naj bi imelo tudi zelo tanke roke.

Potem ko je truplo dve leti hranila v zamrzovalniku, pa naj bi na njen dom prišla dva moška, ki sta zasegla truplo. Povedala sta ji, da sta z Ruske akademije znanosti. Od takrat Nezemljana ni videl nihče več, saj tista dva moška sploh nista bila iz Ruske akademije za znanost.

Končno so tudi uradno priznali: Nezemljani prebivajo med nami! Vendar pa naj bi nam to prikrivala tako imenovana senčna vlada, ki jo sestavljajo bančniški in naftni karteli.¹⁴

Tako je bila izražena zahteva po javni obravnavi nezemeljskih civilizacij. Paul Hellyer, ki je kot minister za obrambo deloval od leta 1963 do 1967, je javno dejal: *»NLP-ji so resnični kot letala, ki letajo nad nami.«*

Zemljo naj bi tisoče let obiskovale vsaj štiri vrste Nezemljanov. Pri tem obstaja sum, da najverjetneje nimajo enakih namenov, zato jih ne gre metati v isti koš. Sedaj pa pretresljivi del: v tem trenutku naj bi Nezemljani živeli z nami na Zemlji.

Hellyer naj bi govoril s Charlesom Hallom, nekdanjim letalcem. Ta naj bi mu poročal o dogajanju v Indiana Springsu v Nevadi, kjer naj bi prebivali »tall whites« (ang. veliki beli) – **vrsta Nezemljanov, ki sodeluje z ZDA**. Hellyer opozarja, da živimo v vesolju, v katerem brsti življenje, tudi v obliki bolj razvitih civilizacij, vendar smo v temi zaradi interesov vladajočih elit, kakršne so bančniška, naftni karteli in razne agencije, torej nekakšna globalna senčna vlada. Zato kliče po premiku v glavah, da bomo z vesoljskimi sosedi lahko živeli v sožitju. Pri tem izpostavlja zlato pravilo, kot pravi, postati duhovna bitja. Nadalje opozarja na **orožje, ki ga razvija ameriška vlada in bi lahko bilo uporabljeno proti obiskovalcem iz vesolja**, kar bi pomenilo medgalaktično vojno, ki bi se začela brez opozorila.

»Še je čas, da odprto spregovorimo o obiskih etičnih nezemeljskih civilizacij,« je dejal predstavnik ene izmed nevladnih organizacij. Kanadsko vlado zato pozivajo, naj naslovi problematiko uporabe orožja zoper nezemeljske družbe. Za slednje uporabljajo izraz »ET«, kar pomeni etične, napredne nezemeljske civilizacije, ki naj bi obiskovale Zemljo. Hellyer je v

¹³ Vir: <https://www.dnevnik.si/1042488224>

¹⁴ Vir: <https://novice.svet24.si/clanek/zanimivosti/52694161b6853/uradno-nezemljani-so-med-nami>

predavanju na univerzi v Torontu, 25. septembra 2005, razkril, da je bila skrivnostnost v zvezi z Roswellom nekaj izrednega celo nad strogo zaupnim. Tako naj bi bil večji del ameriških uradnikov in politikov popolnoma v temi. Busheva administracija naj bi dala zeleno luč gradnji vojaške baze na Luni, ki bi pomenila boljše izhodiščno točko. Zato poziva, naj se dvigne tančico skrivnostnosti in se končno odkrito spregovori o, kot pravi, najpomembnejši tematiki, ki nas zadeva danes. **Kanada premore dolgo zgodovino nasprotovanja namestitvi orožja v vesolju** – leta 1967 so Združeni narodi sprejeli prepoved uporabe orožja za množično uničenje v vesolju, sedaj pa pozivajo, da bi prepoved veljala za vsakršno orožje. Vendar Hellyer ni razkril vsega, kar ve – po njegovih besedah naj bi obstajali dve resnici, ki pa še nista za v javnost.

Vesoljska podjetja

NASA¹⁵

Je civilna organizacija, vendar izvaja tudi vojaški vesoljski program. Organizacija je bila ustanovljena 29. julija 1958 kot odgovor na sovjetski vesoljski program, ki se je začel z izstrelitvijo Sputnika, nato pa še z izstrelitvijo prvega človeka v vesolje. V času hladne vojne je predstavljala glavno protiutež sovjetski agenciji za vesoljski program, ki je bil v prvih desetletjih daleč pred ameriškim. Z uspešno odpravo Apollo pa se je agencija zavihtela na prvo mesto, kjer ostaja še danes. Odpravi Apollo so sledile še številne druge, kot je npr. projekt Skylab in Space Shuttle. Po koncu hladne vojne in otoplitvi razmer med ZDA in novonastalo Rusijo se je proračun Nase začel občutno krčiti, kar se je poznalo tudi na vesoljskih raziskavah. Na drugi strani pa se je povečalo sodelovanje z ostalimi vesoljskimi agencijami, kar se danes kaže v mednarodni vesoljski postaji. Novo tisočletje je bilo za Naso prelomno, saj se je začela agencija zaradi krčenja stroškov preusmerjati v vesoljske odprave brez človeške posadke in druge znanstvene raziskave, povezane z vesoljem in Zemljo. Čeprav so Naso v zadnjem desetletju nekoliko zasenčili uspehi drugih vesoljskih agencij, predvsem kitajske in zasebnih, organizacija ostaja na vodilnem mestu in stremi k novim dosežkom, ki so povezani s človeško odpravo na Mars in Luno.

Logo Nase

Vir:
https://sl.wikipedia.org/wiki/NASA#/media/File:NASA_logo.svg

104

SpaceX¹⁶

Space Exploration Technologies Corporation (SpaceX) je zasebno ameriško vesoljsko transportno podjetje, ki ga je ustanovil soustanovitelj podjetja PayPal Elon Musk in šteje 600 zaposlenih. V glavnem razvija delno uporabljiva izstrelitvena plovila (rakete nosilke), kot sta Falcon 1 in Falcon 9, ter niz vesoljskih kapsul Dragon. SpaceX sam konstruira, preskuša in izdeluje večino komponent, od katerih so najbolj

¹⁵ Vir: <https://sl.wikipedia.org/wiki/NASA>

¹⁶ Vir: <https://sl.wikipedia.org/wiki/SpaceX>

znane raketni motorji: Merlin, Kestrel in Draco. Podjetje je začelo delovati v El Segundu, sedaj pa ima sedež v Hawthorneu, Kalifornija.

Na meji verjetnega

Pristanek na Luni, pa je bil res na Luni?¹⁷

Osem dni poleti leta 1969 je prevzelo milijone ljudi po svetu. Ameriškemu vesoljskemu programu je prineslo veliko slavo. Zbudilo je prepričanje, da je vse mogoče. Pa se je res zgodilo?

Pristanek Apolla 11 na Luni 20. julija 1969 – za nekatere največji ali pa vsaj eden največjih tehnoloških dosežkov 20. stoletja, za druge dovršena laž v stilu najboljših hollywoodskih znanstvenofantastičnih filmov.

Pet desetletij za tem, ko sta **Neil Armstrong** in **Buzz Aldrin** (domnevno) stopila na površje Lune, teoretiki zarote vztrajajo, da je bil zgodovinski dogodek tako kot naslednjih pet pristankov Apollov zaigran. Verjamejo, da je Nasa zmontirala pristanek na Luni, da bi izigrala sovjetske tekmece in izpolnila cilj nekdanjega predsednika ZDA **Johna F. Kennedyja**, ki je napovedal, da bodo do konca 60-ih let na Luno in nazaj na Zemljo poslali človeško posadko.

Ena največjih goljufij vseh časov?

Teorije zarote o misijah Apollov so se začele pojavljati nedolgo za tem, ko se je leta 1972 z Lune vrnil zadnji astronaut. **Bill Kaysing**, zaposlen pri Rocketdyneu, ki je izdeloval motorje raket za Nasin program Apollo, je leta 1974 objavil knjigo z naslovom *Nikoli nismo šli na Luno: Ameriška trimilijardna goljufija*. V knjigi in drugje je Kaysing trdil, da Nasa leta 1969 ni imela tehnologije, da bi na Luno varno poslala ljudi, da bi se astronauti zastrupili med potovanjem skozi radioaktivne Van Allenove pasove, ki obkrožajo Zemljo, in da so na Nasinih slikah Lune sumljive nepravilnosti.

»Luna« pravzaprav puščava v Nevadi?

Po njegovi teoriji je Nasa astronaute Apolla 11 z raketo izstrelila, ko pa je bila izven dosega opazovalcev, so lunarno kapsulo in njene tri potnike premestili na vojaško tovorno letalo, ki je kapsulo osem dni pozneje odvrгло v Tihi ocean, kar so posnele tudi kamere. Medtem je Nasa posnela »pristanek na Luni« na Območju 51, močno zavarovani vojaški bazi v puščavi v Nevadi, astronautom pa, da bi si zagotovila njihovo sodelovanje, oprala možgane. Za snemanje »pristanka« naj bi Nasa po mnenju nekaterih rekrutirala slavnega režiserja **Stanleyja Kubricka**, ki je malo pred tem posnel sloviti film 2001: Odiseja v vesolju. Kaj pa kamenje z Lune? Lunarni meteoriti z Antarktike, pravijo teoretiki zarote.

¹⁷ Vir: <https://www.rtvsllo.si/svet/pristanek-na-luni-pa-je-bil-res-na-luni/208031>

Sumljive nepravilnosti

Med nepravilnostmi Nasinih televizijskih posnetkov in fotografij se največkrat omenjajo sence, ki se sekajo, namesto da bi bile vzporedne, kar naj bi kazalo na prisotnost neke druge in ne sončne svetlobe; ameriška zastava se zdi, kot da plapolja v vetriču, čeprav na Luni ni vetra; na površini Lune, tam, kjer so (oz. naj bi) pristali moduli za pristajanje, niso vidni kraterji od pristanka.

Nasa odgovarja teoretikom zarote

Nasa odgovarja, da so šli astronauti skozi Van Allenove pasove prehitro, da bi bili izpostavljeni nevarnim stopnjam sevanja, da motorji modula niso bili dovolj močni, da bi ob pristajanju pustili kraterje na površju Lune, da so sence na slikah popačene zaradi širokokotnih leč in nagnjenega Luninega površja ter da so zastave na Apollu horizontalno podpirale palice, zaradi katerih so zastave plapolale.

»Vem, da niso pristali na Luni,« trdi režiser **Bart Sibrel**, ki je nekoč s svojimi vprašanji tako ujezil Aldrina, da ga je ta udaril v obraz. Gallupova anketa leta 1999 je pokazala, da šest odstotkov Američanov ne verjame, da je posadka Apolla res pristala na Luni. Številka je še višja med mladimi, ki pristanka na Luni niso spremljali po televiziji.

»Zaroti lažje verjeti kot možnosti pristanka na Luni«

»Radi imamo zarote. Potovanje na Luno si je težko predstavljati. Nekateri lažje sprejmejo odgovor, da morda pa nismo šli na Luno,« meni **Roger Launius**, skrbnik v Nacionalnem zračnem in vesoljskem muzeju v Washingtonu.

Kritiki teorij zarote trdijo, da bi na deset tisoče uslužbencev Nase tako veliko skrivnost težko zadržalo zase pet desetletij. Teoretiki zarote imajo protiargument: program Apollo je bil tako zelo razdeljen na različne oddelke, da so pravo resnico oz. celo zgodbo poznali le astronauti in peščica najvišjih uradnikov agencije.

<https://www.rtvsllo.si/svet/pristanek-na-luni-pa-je-bil-res-na-luni/208031#&gid=1&pid=1>
Pogumni astronauti ali dobri igralci?

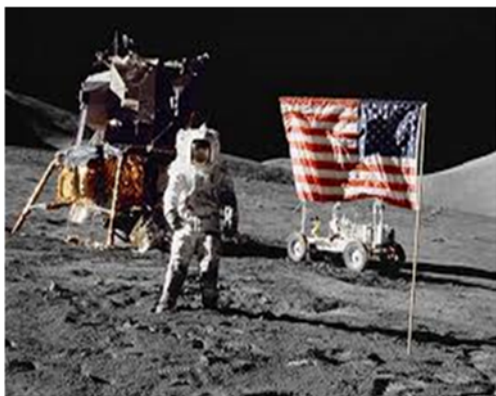
Ali verjamete v teorije zarote?¹⁸

avtorica prispevka: Maja Ostanek, 7. c

Teorija zarote je vrsta teorije, ki se močno ali popolnoma razlikuje od uradno priznane teorije. Ta vrsta teorije podaja alternativno razlago stvari ali dogodkov, uradno razlago pa obravnava kot manipulacijo in prikrivanje skrivnega delovanja ene ali več skrivnih oseb ali združb. Take teorije so se v zgodovini pojavile v povezavi z marsikaterim dogodkom ali stvarjo. Pri tem je šlo včasih za dogodke, ki so bili zaviti v skrivnost, ali so bile uradne razlage zelo suhoparne oz. celo v nasprotju z logiko, zaradi česar so ljudje začeli razvijati svoje razlage, ki naj bi pojasnile pravo ozadje takih dogodkov.

Če to povzamemo na kratko, so teorije zarote nekakšna mnenja, ki v resnici niso resnična. A kdo ve, mogoče pa so.

Ali je pristanek na Luni resničen?

Nekateri ljudje menijo, da je pristanek na Luni laž. A le kako to vedo? Mnogi trdijo, da je bilo vse skupaj le zaigrano in da se pravi polet še ni zgodil. Ljudje pravijo, kako da so imeli včasih boljšo tehnologijo kot dandanes. Med nepravilnostmi Nasinih televizijskih posnetkov in fotografij se največkrat omenjajo sence, ki se sekajo, namesto da bi bile vzporedne, kar naj bi kazalo na prisotnost neke druge in ne sončne svetlobe; ameriška zastava se zdi, kot da plapolala v vetriču, čeprav na Luni ni vetra; na površini Lune, tam kjer so (oz. naj bi) pristali moduli (sestavni deli

vesoljskih ladij drugih naprav) za pristajanje, niso vidni kraterji od pristanka.

Nasa odgovarja, da so šli astronauti skozi Van Allenove pasove prehitro, da bi bili izpostavljeni nevarnim stopnjam sevanja, da motorji modula niso bili dovolj močni, da bi ob pristajanju pustili kraterje na površju Lune, da so sence na slikah popačene zaradi širokokotnih leč in nagnjenega Luninega površja ter da so zastave na Apollu horizontalno podpirale palice, zaradi katerih so zastave plapolale.

Kaj pa vi? Ali v to verjamete? Po mojem mnenju je pristanek resničen, a kaj vemo, mogoče ni.

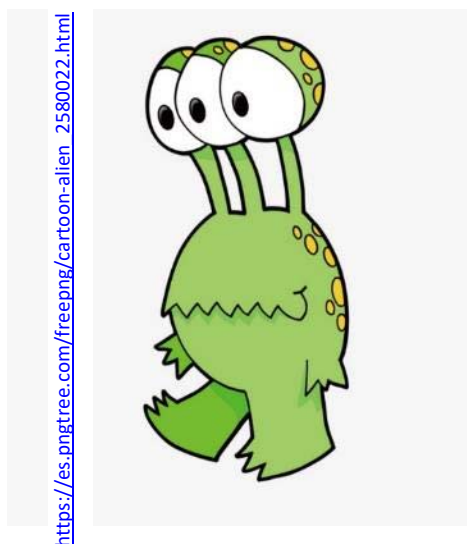
¹⁸ Viri: https://sl.wikipedia.org/wiki/Teorija_zarote; <https://www.delo.si/novice/kronika/deset-teorij-zarote-ki-se-vedno-burijo-domisljijo.html>; <https://www.slovenskenovice.si/bizarno/clanek/video-nezemljani-so-med-nami-poglejte-kdo-so-52423>; <https://www.topshop.si/clanki/5-najbolj-znanih-teorij-zarote>

Bermudski trikotnik¹⁹

V Atlantskem oceanu, med Bermudi, Florido in Puerto Ricom, je območje, kjer je v preteklosti iz nepojasnjenih razlogov izginilo mnogo ladij in letal, njihovih ostankov pa niso nikoli našli. Nekateri trdijo, da na tistem območju delujejo močne nadnaravne sile, spet drugi menijo, da so za izginotja krivi Nezemljani. Da je zadeva še bolj skrivnostna, so na območju zaznali nenavadno elektromagnetno delovanje. Ameriška vojska je število izginotij poskušala pojasniti s tem, da je na tistem delu sveta letalski in ladijski promet najgostejši, torej se posledično zgodi tudi največ nesreč. Namesto nadnaravnih sil pa so pogosto vzrok za nesreče tudi tropske nevihte.

Ali so Nezemljani med nami?

Eden izmed pristašev te teorije je tudi znani novinar BBC-ja David Icke, ki je prepričan, da so se med ljudi infiltrirali Nezemljani v človeški podobi, da bi tako nekega dne lažje zavladali Zemlji. Svetuje ogled filma *They Live, The Arrival*, ki menda prikazuje dejansko stanje. Na spletu je mogoče najti veliko strani, kjer pristaši omenjene teorije o njej razpredajo in iščejo dokaze.

Ljudje trdijo, da so Nezemljani že med nami. In to niso kakšna nenavadna in čudna bitja, temveč naj bi to bile kar hobotnice. Si lahko mislite, tako nenavadna ter nekoliko preprosta bitja? Kot so zapisali v članku, ki so ga objavili v časopisu, so hobotnice pred davnimi leti na Zemljo prinesli ledeni meteorji. Pravijo, da se je to zgodilo v obdobju kambrija – najstarejšega geološkega

obdobja paleozoika. V tem obdobju so se pojavili nevretenčarji, razširile pa so se tudi morske alge.

Hobotnice so menda na Zemljo prišle v obliki virusa, ki so napadli primitivne lignje, iz katerih so se nato razvile hobotnice. Druga teorija pa pravi, da so oplojena jajčeca hobotnice na Zemljo prišla tako, da so z njimi bombardirali naš planet. Za hobotnice so značilni visoka inteligenca, zelo zapleten

<http://www.etana.si/traven/index.php/istra/naravna-dediscina/item/2205-zivljenje-v-morju>

¹⁹ Vir: <http://reallifestl.com/2016/10/bermuda-triangle-mystery-solved/>

živčni sistem, genetska zasnova, velike oči, fleksibilno telo in neverjetna sposobnost kamuflaže.

<https://www.msn.com/en-gb/kids/other/twitter-counts-ways-president-trump-insulted-queen-elizabeth/ss-AA2ANi?li=BBmkt5R&parent-title=twitter-counts-wa>

bivša zaupnica princese Diane. Tudi ona pravi, da je angleška kraljeva družina iz drugega planeta.

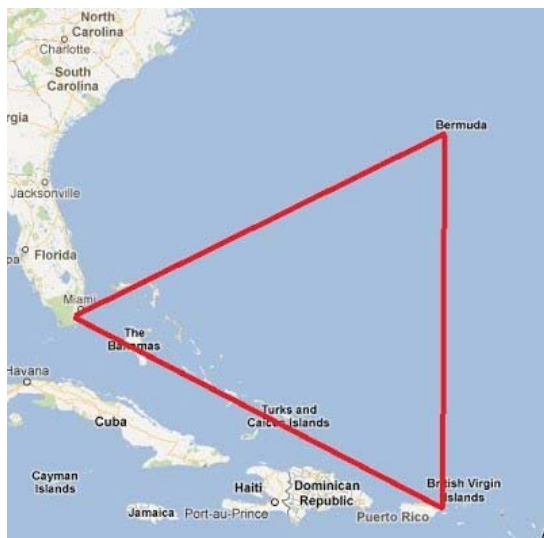
Ali svet vodijo plazilci (naši vzorniki)?

Ena izmed najbolj neverjetnih teorij zarote je tudi ta, da ves svet vodijo plazilci iz oddaljene galaksije. Ti plazilci naj bi imeli sposobnost prevzemanja človeške oblike. To so rasa bogov, ki živi v notranjosti zemlje. Na plano so prišli zato, ker jo hočejo prevzeti. Teh plazilcev je zelo malo, zato naš preljubi planet prevzemajo počasi in prikrito.

Vse to trdi znani govorec David Icke. Po njegovem mnenju so mnogi znani in vplivni ljudje v resnici kuščarji. Med njimi je George Bush, kraljica Elizabeta in mnogi drugi. Te trditve podpira tudi Christine Fitzgerald, ki je

Bermudski trikotnik

avtorica prispevka: Lea Kastelic, 7. c

Bermudski trikotnik je območje med Bermudo, Florido in Portorikom, leži v Atlantskem oceanu.

Nekateri mu pravijo tudi hudičevski trikotnik, saj je znotraj tega območja nerazložljivo izginilo veliko ladij in letal. Izginotja so se pojavljala od leta 1945, takrat je 5 letal mornarice iz ZDA skrivnostno izginilo brez kakršnih koli sledi. V letih izginotij ladij in letal je veliko špekulacij z raznimi priljubljenimi teorijami zarote, ki obsegajo vse od nadnaravnega do prave znanstvene fantastike.

Vzroki za nesreče so največkrat delovanje vremena in oceana ter človeške napake. Glavni povzročitelji teh nenavadnih izginotij bi lahko bili tropska neurja in hurikani.

Ladje, ki so plule skozi to območje, so bile takrat bolj ranljive na ekstremne vremenske spremembe kakor današnje.

V Barentsovem morju so lani raziskali kraterje, ki bi lahko ob koncu zadnje ledene dobe, pred 11.700 leti, povzročili eksplozije metana.

Nekateri pravijo, da so za izginotja krivi vesoljci in da je tukaj območje z veliko magnetno energijo.

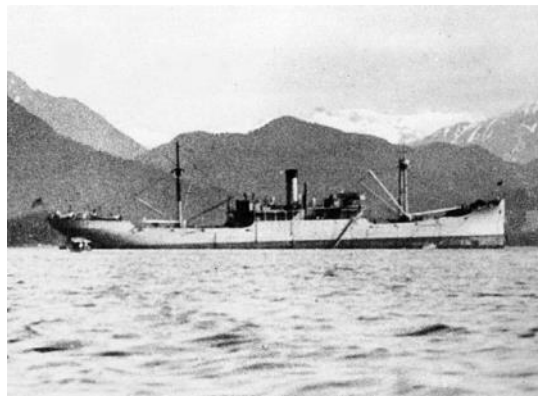
Ellen Austin 1881

Na potovanju leta 1881 je naletela na tujo ladjo, ki je plula brez ene duše na krovu. Pol njihove posadke so skušali prenesti na tujo ladjo, da bi jo s sabo peljali v New York, a ta je nenadoma izginila. Kasneje se je ponovno pojavila brez posadke in izginila brez sledu.

110

Ladja USS Cyclops, 1918

Ime te ladje je bilo Kiklop. Ta je iz Ria 20. 2. 1918 vstopila v Salvador, čez dva dni je odplula v Baltimore, od tam je odšla brez načrtovanih postankov. Ko je zapustila Brazilijo, je bila preobremenjena, saj je nosila pretežek tovor. Pred odhodom iz пристanišča je poveljnik predložil poročilo, da ima 10. boben počen in da ne dela. Nato je naredila na Barbadosu postanek, potem pa je odplula in ujelo jo je neurje, nekateri pravijo, da se je potopila, a niso našli nobenih ostankov.

Jahta Witchcraft, 1967

Lastnik te jahte, Daniel Burack, je povabil svojega očeta, da odpluje z njim daleč od obale, da bi opazovala božične luči Miamija. Ko sta odplula in nista bila niti 2 km od obale, je jahta zadela nekaj in sporočilo o trku poslala obalni straži. Prišla je pomoč, a ladja je brez sledu izginila.

Letali Piper-Jet, 2005 in 2007

Prvič so se odpeljali s 3 potniki in to je izginilo, drugič pa je bil samo pilot. Ni bilo nobenih sledi za letali, potnikov nikoli niso našli.

Letalo Trislander 2008

To letalo je vzletelo iz Santiaga proti New Yorku z 12 potniki na krovu. Po 35-minutni vožnji se letalo ni več oglašalo na klice, izginilo je tudi iz radarja. Bila je velikanska iskalna akcija. Ameriška obalna straža ga nikoli ni našla.

DO JU RIGHT INGLIŠ? Yes, I do. – TUJE STRANI

111

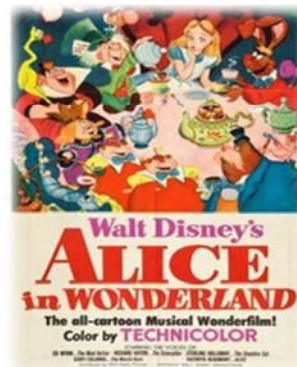
Early life

Walt Disney was Born in Chicago, 5. December 1901.

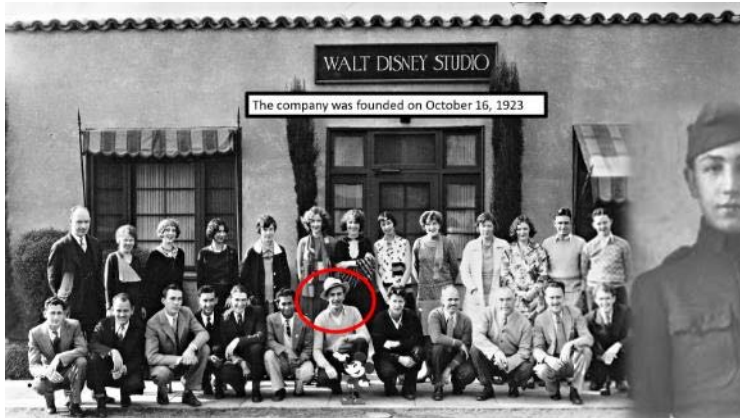
He was fourth child of Elias Disney and Flora Nee Call.

Together with colleagues, he created many characters, the most famous are Miki and Minnie Mouse.

In May 1921 he started a production of Alice in Wonderland. In 1923 he moved to Hollywood.

Disney and his brother Roy formed Studio Brothers Disney, which later became The Walt Disney Company.

Career path

In 1917, Elias Disney invested money in a marmalade factory in Chicago and all the family moved there.

In the fall of this year, Walt began to walk to McKinley High School, and at night he studied at the Chicago Art Institute.

At the age of 16, he left school because he wanted to join the army, but he was not accepted because he was too young.

During this time, he was driving a car that he had shot with his fictitious heroes.

112

Marriage

In 1925, Disney recruited Miss Lillian Bounds, who immediately captivated her. After a few dates, they were married on July 15, 1925. Walt had two children Diana Mario Disney and Sharon Mae Disney.

Awards

Walt won 26 awards.

He received 3 golden globes and an Emmy prize. Walt got an OSCAR for a Bambi cartoon.

Death

- I. Disney was a heavy smoker since the First World War. He did not use cigarettes with filters and smoked a tube as a young man.
- II. On November 30, he felt bad and took him to St. Joseph.
- III. On December 15, ten days after the 65th birthday, died of a blood circulation caused by lung cancer.
- IV. He died in 15. December 1966.

Privacy

- I. Disney's public personality was very different from his actual personality.
- II. Disney recognized the facade and told his friend: "I'm not Walt Disney, I'm doing a lot of things that Walt Disney would not do. Walt Disney does not smoke. Walt Disney does not drink, but I do it all."

SOME OF HIS PERSONAL QUOTES

114

Disneyland

- I. The owner of Disneyland is Walt Disney.
- II. Approximately 14.8 million inhabitants each year.
- III. Disneyland opened 26 years ago.

GLASBA IN FILM

XXXTentacion

avtor prispevka: Luka Karezović, 7. b

Jahseh Dwayne Ricardo Onfroy (23. januar 1998–18. junij 2018), strokovno znan kot XXXTentacion, je bil ameriški reper, pevec in tekstopisec. Kontroverzna figura v industriji hip-hopa. Onfroyju se je zdelo, da je pustil za sabo »velik glasbeni odtis« zaradi njegovega vpliva na njegovo mlado fanbase in njegovo priljubljenost v svoji kratki karieri.

Onfroy, rojen v Plantationu na Floridi, je večino svojega otroštva preživel v Lauderhillu. Začel je pisati glasbo, potem ko je bil izpuščen iz centra za pridržanje mladoletnikov, in začel svojo glasbeno kariero na SoundCloudu leta 2013, kjer je kmalu postal priljubljena figura v SoundCloud rapu, trap sceni, ki vsebuje elemente lo-fi glasbe in ostrih 808. Onfroy si je z glasbo Look at Me v Ameriki razširil slavo. Izšel je njegov prvenec z naslovom 17, 25. avgusta 2017, ko je debitiral na številki 2 na ameriški Billboard 200 in dobil pozitiven odziv kritikov, od katerih so nekateri pohvalili album zaradi njegovih osebnih pripovedi in raznolikih glasbenih stilov. 15. avgusta 2018 je album zasedel Platinum z združenjem ameriške zvočne industrije (RIAA). Drugi album Onfroyja je izšel 16. marca 2018, prvič pa je nastopil na Billboard 200 s svojimi singli Sad!, Changes in Moonlight, ki so vsi dosegli vrh 20 Billboard Hot 100. Album je bil certificiran Platinum z Združenjem ameriške zvočne industrije (RIAA) 7. avgusta 2018. Nekaj mesecev po njegovi smrti je dobil najboljši novi Hip hop.

Njegova najbolj poslušana pesem SAD (singl).

<https://www.youtube.com/watch?v=pgN-vvVVxMA>

115

XXXTentacionovo zgodnje življenje

Jahseh Dwayne Ricardo Onfroy se je rodil 23. januarja 1998 v Plantationu na Floridi, staršema Jamajke, Dwaynu Ricardu Onfroyu in Cleopatri Bernard. Imel je tri brate in sestre. Onfroyja so v glavnem zagovarjali njegova babica Collette Jones – zaradi materinega finančnega položaja – v Pompano Beachu na Floridi in v Lauderhillu na Floridi. Ko je bil Onfroy star šest let, je poskušal zabosti moškega, ki je poskušal napasti njegovo mamo in je bil nazadnje spravljen v mladinski program, preden je bil prisiljen živeti s svojo babico.

Onfroyevo zanimanje za glasbo se je najprej začelo, ko ga je teta prepričala, da je začel obiskovati šolski zbor in kasneje cerkveni zbor. Po napadu na drugega študenta je bil kmalu izpuščen iz šolskega zbora. Onfroy je obiskoval srednjo šolo Margate, iz katere je bil po vrsti fizičnih preprirov kasneje izgnan. Kasneje je bil več kot šest mesecev v Sheridan House Family Ministries, ustanovi za pomoč družinam. Onfroy je začel poslušati nu-metal, hard rock in rap, kar je pripeljalo do tega, da se je naučil klavirja in kitare.

Onfroy je obiskoval Piper High School, dokler ni izpadel v desetem razredu. V tem času se je opisal kot »neustrezen«, pri čemer je navajal, kako tiho je bil kljub temu da je bil priljubljen in redno sodeloval v fizičnih spopadih. Onfroy ni bil atletski tip.

Njegova smrt

Prvega junija 2018 je Onfroy zapustil trgovino z motornimi kolesi Riva Motorsports v Deerfield Beachu na Floridi in bil ob 15:55 uri blokiran na izstopu s parkirišča s črnim športnim terencem Dodge Journey. Dva oborožena moška sta izstopila iz SUV in se približala reperju, ko je sedel na voznikovem sedežu. Pojavil se je kratek boj, oboroženi možje so prišli v vozilo Onfroya, ukradli majhno torbo Louis Vuitton in večkrat ustrelili Onfroya. Strelci so pobegnili s prizorišča v svojem terencu, Onfroya pa so reševalci odpeljali v bližnjo bolnišnico Broward Health North v Deerfield Beachu, kjer so ga razglasili za mrtvega. Onfroyovo smrt je uradno razglasil urad okrožnega šerifa Browarda ob 17.30. Osumljenec Dedrick Devonshay Williams iz Pompano plaže je bil aretiran dva dni po streljanju, malo pred 19.00. V zaporu v okrožju Broward je obtožen umora prve stopnje brez preiščevanja. V tednih, ki so sledili dogodku, so bili aretirani trije različni ljudje zaradi svojih dejanj v zvezi s tem dogodkom, vključno s sprožilcem Michaelom Boatwrightom.

V svoji oporoki je Onfroy imenoval svojo mamo Kleopatru in brata Aiden kot edinega upravičenca njegovega premoženja. Onfroyev bodoči otrok, s katerim je bila njegova punca v času smrti noseča, ni bil poimenovan v oporoki, ker je bila napisana pred nosečnostjo.

NAGRADA GRAMMY

avtorica prispevka: Maja Ostanek, 7. c

Ali si tudi ti navdušenec nagrad Grammy ali Grammy Award (v originalu Gramophone Award)? To je nagrada, ki jo podeljuje Narodna akademija snemalnih umetnosti in znanosti v Združenih državah Amerike za izredne dosežke v glasbeni industriji. Podelitev nagrad poteka enkrat na leto in vključuje nastope priznanih glasbenikov, del podelitve pa je predvajan preko televizije. Ta nagrada ima podobno vrednost kot nagrade emmy za televizijo, tony za gledališče in oskar za film.

https://es.wikipedia.org/wiki/Premios_Gram

Prva podelitev nagrad grammy je bila 4. maja 1959.

Trofeje

Pozlačene trofeje v obliki gramofona so izdelane in sestavljene s strani Billings Artworks v

<https://www.bbc.com/news/entertainment-arts-46481915>

Ridgwayu v Koloradu. Leta 1990 je bil prvotni dizajn nagrade prenovljen, s spremembo tradicionalnega mehkega svinca za močnejšo zlitino, ki je manj nagnjena k poškodbam, zaradi česar je trofeja večja kot prej. Trofeje z imenom prejemnika z vgraviranimi črkami so na voljo šele po objavi nagrade, zato se med prireditvijo uporablja le nadomestne trofeje. Do februarja 2009 so podelili že 7.578 nagrad grammy. Število podeljenih nagrad je

naraščalo in nihalo v letih z dodanimi in odstranjenimi kategorijami, ki so nekoč dosegale več kot 100. Druga nagrada grammy, ki je bila prav tako leta 1959, je bila prva slovesnost, ki je bila televizijska, vendar slovesnost ni bila predvajana v živo do 13-letne nagrade grammy leta 1971.

Kategorije

Med splošne nagrade spadajo štiri, ki niso omejene na zvrst glasbe:

- grammy za album leta se podeljuje izvajalcu in njegovi producentski ekipi za celoten album,
- grammy za posnetek leta se podeljuje izvajalcu in njegovi producentski ekipi za posamezno pesem,
- grammy za pesem leta se podeljuje piscu/skladatelju posamezne pesmi,
- grammy za najboljšega novega izvajalca se podeljuje izvajalcu, ki je v preteklem letu izdal prvi album, s katerim se je predstavil širšemu občinstvu (kar ni nujno njegova prva plošča).

Druge nagrade se podeljujejo za nastope in produkcijo v različnih glasbenih zvrsteh ter za druge dosežke, na primer na področjih umetniškega dela in glasbenih videov. Posebne nagrade se podeljujejo za dolgoletne dosežke v glasbeni industriji.

Letošnji nominiranci

Nominacije za 61. nagrado Grammy so bile objavljene v New Yorku. Tu so nominirani v izbranih ključnih kategorijah. Letos bosta nominacije vodila Drake in Kendrick.

Nominiranci so:

Kategorija: album leta

- Cardi B – Invasion of Privacy
- Brandi Carlile – By the Way, I Forgive You
- Drake – Scorpion
- H.E.R. – H.E.R.
- Post Malone – Beerbongs & Bentleys
- Janelle Monae – Dirty Computer
- Kacey Musgraves – Golden Hour
- Kendrick Lamar – Black Panther: The Album

Kategorija: evidenca leta

- Cardi B, Bad Bunny & J Balvin – I Like It
- Brandi Carlile – The Joke
- Childish Gambino – This Is America
- Drake – God's Plan

- Lady Gaga & Bradley Cooper – Shallow
- Kendrick Lamar & SZA – All The Stars
- Post Malone featuring 21 Savage – Rockstar
- Zedd, Maren Morris & Grey – The Middle

Kategorija: pesem leta

- Kendrick Lamar & SZA – All The Stars
- Ella Mai – Boo'd Up
- Drake – God's Plan
- Shawn Mendes – In My Blood
- Brandi Carlile – The Joke
- Zedd, Maren Morris & Grey – The Middle

- Lady Gaga & Bradley Cooper – Shallow
- Childish Gambino – This Is America

Kategorija: najbolši novi umetnik

- Chloe x Halle
- Luke Combs
- Greta Van Fleet
- H.E.R.
- Dua Lipa
- Margo Price
- Bebe Rexha

In drugi.

ZLATI GLOBUSI 2019²⁰

avtorica prispevka: Lana Prijatelj
Boršnar, 7. c

Zlati globusi častijo dosežke tako v televiziji kot filmu, tuje in domače, ter so pogosto napovednik dobitnikov najprestižnejših kipcev – oskarjev.

76. podelitev globusov se je zgodila 6. januarja 2019, po našem času pravzaprav 7. januarja ob 2. uri zjutraj. Povezovala sta jo igralca Sandra Oh in Andy Samberg.

Filmska kategorija

Zgodilo se je. Film **Bohemian Rhapsody** je domov odnesel globus za **najboljšo filmsko dramo**, kar je marsikoga šokiralo (film je bil namreč deležen kar nekaj kritik in ostrih mnenj). V tekmi so bili še filmi Črni panter (Black Panther), Blackkklansman, If Beale Street Could Talk in Zvezda je rojena (A Star Is Born). Slavil je tudi glavni igralec v drami, in sicer **Rami Malek**, ki je prejel **zlati globus za najboljšega igralca v drami**.

Presenečenje pa je bila tudi dobitnica zlatega globusa za **najboljšo igralko v kategoriji drame**. Prejela ga je namreč **Glenn Close** za vlogo Joan Castleman v drami The Wife. Večina je namreč pričakovala, da bo šel ta zlati globus v roke Lady Gage kot vzpenjajoče se zvezde v Zvezda je rojena, a na žalost je ta ostala praznih rok. To je bil **eden najbolj presenetljivih trenutkov tega večera** in

še en primer popolne nepredvidljivosti 90 tujih novinarjev, ki izbirajo zmagovalce.

Najboljši film v kategoriji muzikala ali komedije je film **Green Book** (Zelena knjiga), eden najbolj kontroverznih filmov na letošnjih globusih. Film, kjer Viggo Mortensen igra italijansko-ameriškega redarja, in Mahershala Ali nadarjenega pianista, ki ga Viggo vozi na turneje, je prejela mešane kritike. Nekateri so ga označili za »nedodelanega in zelo na meji«. **Mahershala Ali** je med drugim osvojil tudi **zlati globus v kategoriji stranskega igralca**, film pa je domov odnesel tudi **zlati globus za najboljši scenarij**.

Zlati globus za **najboljšo igralko v kategoriji muzikala ali komedije** je šel v roke igralki **Olivii Colman** za vlogo kraljice Anne v filmu Najljubša. Kot **najboljša stranska igralka** je slavila **Regina King** za vlogo Sharon Rivers v filmu If Beale Streets Could Talk. Do zdaj je bila nominirana trikrat, to pa je njen prvi zlati globus.

²⁰ VIRI:

<https://siol.net/trendi/film/znane-so-nominacije-za-zlate-globuse-2019-484815>
<https://citymagazine.si/clanek/10-filmov-ki-bi-si-jih-morala-ogledati-cisto-vsaka-zenska/>

VIRI SLIK:

<https://www.google.si/search?biw=1366&bih=591&tbm=isch&sa=1&ei=21J1XKLpN7PMxgP-->

[gLoCg&q=ZLATI+GLOBUS&og=ZLATI+GLOBUS&gs_l=img.3..0j0i24i9.2458.2458..2625...0.0..0.89.89.1.....0....1..qws-wiz-img.upo_Yt4LbuU#imgsrc=TMYO2nYUoh46M](https://www.bbc.com/news/entertainment-arts-46481915)
<https://www.bbc.com/news/entertainment-arts-46481915>

Zlati globus za najboljšo režijo je pripadal **Alfonso Cuarónu** za film **Roma**, njegov film pa je slavil tudi kot najboljši tujejezični film.

Najboljši celovečerni animirani film je Spider-Man: Novi svet.

V kategoriji **najboljše izvirna glasbene podlage** je slavil **Justin Hurwitz** za glasbeno podlago v filmu Prvi človek. Kot **najboljša izvirna skladba** je bila nagrajena pesem **Shallow** iz filma Zvezda je rojena.

Televizijska kategorija

V kategoriji **najboljše dramske serije** je zlati globus pripadal seriji **Američani**, medtem ko je v kategoriji **najboljše komične serije** slavila **The Kominsky Method**. Drugi zlati globus je seriji prinesel **Michael Douglas** za vlogo Sandyja Kominskega, saj je bil izbran za **najboljšega igralca v seriji v kategoriji muzikala ali komedije**. Zlati globus za **najboljšo žensko vlogo** v tej kategoriji je pripadel **Rachel Brosnahan** za vlogo Miriam Maisel v seriji The Marvelous Mrs. Maisel.

Najboljša igralka v kategoriji dramske serije je **Sandra Oh** za vlogo Eve Polastri v seriji Killing Eve, **najboljši igralec** v tej kategoriji je **Richard Madden** za vlogo narednika Davida Budda v seriji Bodyguard.

V kategoriji **najboljše miniserije ali televizijskega filma** je slavila serija **Umor Giannija Versaceja: Ameriška zločinska zgodba**, drugi zlati globus pa je seriji prinesel **Darren Criss** za vlogo krvnika Versaceja, Andrewa Cunanana. Kot igralka je v tej kategoriji slavila **Patricia Arquette** za vlogo Tilly Mitchell v seriji Escape at Dannemora.

Najboljši stranski igralec v mini seriji ali televizijskem filmu je **Ben Whishaw** za vlogo Normana Scotta v seriji Zelo angleški škandal, **najboljša stranska igralka** pa **Patricia Clarkson** za vlogo Adore Crellin v seriji Ostrina.

Ameriški igralec in filmski ustvarjalec **Jeff Bridges** je domov odnesel **častni globus**, nagrado Cecila B. DeMilla, za svoj izjemen prispevek k svetu zabave pred in za kamero.

OSKARJI 2019²¹

avtorica prispevka: Lana Prijatelj Boršnar, 7. c

Na 91. podelitvi oskarjev je največ zlatih kipcev odnesel film *Bohemian Rhapsody*, v najprestižnejši kategoriji pa je slavila Zelena knjiga.

Po številu nagrad je bil na letošnjih oskarjih najuspešnejši film *Bohemian Rhapsody*, biografski film o **Freddyju Mercuryju**. Odnesele so štiri kipe: za najboljšo filmsko montažo ter najboljšo montažo in mešanje zvoka, nagrado za najboljšega glavnega igralca pa je dobil **Rami Malek** za vlogo legendarnega frontmana skupine Queen.

Mimogrede – režiserja *Bohemian Rhapsody* **Bryana Singerja**, ki je deležen vrste obtožb o spolnih zlorabah mladoletnikov in so ga tik pred koncem snemanja nadomestili z **Dexterjem Fletcherjem**, so na podelitvi priročno zamolčali.

Presenečenje? Najboljši film je Zelena knjiga.

V najprestižnejši kategoriji, za najboljši film, je slavil film *Zelena knjiga*, zgodba o temnopoltem pianistu ter njegovem belopoltem vozniku in varnostniku. *Zelena knjiga* je ob najprestižnejšem odnesla še dva oskarja: za najboljši izvirni scenarij in najboljšega stranskega igralca (Mahershala Ali). Režiserja *Zelene knjige* Petra Farrellyja ni bilo niti med nominiranimi za najboljšo režijo.

Po trije oskarji tudi za Romo in Črnega panterja

Letos sta imela največ, po deset nominacij, filma *Roma* in *Najljubša*. Prvi je dobil oskarja za najboljšo fotografijo in najboljši tujejezični film, Alfonso Cuarón se je razveselil tudi oskarja za najboljšo režijo, ni pa mu uspelo postaviti zgodovinskega mejnika, da bi ob tujejezičnem oskarju dobil tudi oskarja za najboljši film.

Prav tako kot *Roma* je tri oskarje odnesel *Črni panter* (najboljša kostumografija in scenografija ter najboljša izvirna glasbena podlaga).

Podelitev oskarjev je bila letos prvič po 30 letih brez voditelja. Začela se je z nastopom zasedbe Queen oziroma izvirnih članov Briana Maya in Rogerja Taylorja, ki se jima je pridružil pevec Adam Lambert.

²¹ VIRI: <https://siol.net/trendi/film/oskarji-2019-podelitev-491059>

VIRI SLIK: <https://www.chemets.si/oskarjiv Sloveniji/>

Najljubša: deset nominacij in le ena zmaga

Neslavni naziv največjega osmoljenca je medtem pripadel filmu Najljubša, ki je kljub desetim nominacijam odnesel le eno nagrado – Olivia Colman je dobila oskarja za najboljšo žensko glavno vlogo.

Svojega prvega oskarja se je razveselila Lady Gaga, z Markom Ronsonom, Anthonyjem Rossomandom in Andrewom Wyattom je s skladbo Shallow iz filma Zvezda je rojena osvojila oskarja za najboljšo izvirno pesem.

Oskarje so dobili:

Najboljši film: Zelena knjiga

Najboljša režija: Alfonso Cuarón (Roma)

Najboljši igralec v glavni vlogi: Rami Malek (Bohemian Rhapsody)

Najboljša igralka v glavni vlogi: Olivia Colman (Naljubša)

Najboljši igralec v stranski vlogi: Mahershala Ali (Zelena knjiga)

Najboljša igralka v stranski vlogi: Regina King (Šepet nežne ulice)

Najboljši izvirni scenarij: Zelena knjiga

Najboljši prirejeni scenarij: Črni KKKlanovec

Najboljša fotografija: Alfonso Cuarón (Roma)

Najboljša filmska montaža: Bohemian Rhapsody

Najboljši posebni učinki: Prvi človek

Najboljša izvirna glasbena podlaga: Črni panter

Najboljša izvirna pesem: Shallow (Zvezda je rojena)

Najboljši tujejezični film: Roma (Mehika)

Najboljši kratki igrani film: Skin

Najboljši celovečerni dokumentarni film: Free Solo

Najboljši kratki dokumentarni film: Period. End of sentence.

Najboljši celovečerni animirani film: Spider-Man: Novi svet

Najboljši kratki animirani film: Bao

Najboljša maska in ličenje: Mož iz ozadja

Najboljša kostumografija: Črni panter

Najboljša scenografija: Črni panter

Najboljša montaža zvoka: Bohemian Rhapsody

Najboljše mešanje zvoka: Bohemian Rhapsody

PREČNA FLAVTA

avtorica prispevka: Tija Kuhelj Blatnik, 7. c

Prečna flavta je pihalo z dvanajstimi zaklopkami, pri novejših ima pet do dvanajst zaklopk, na katerih so luknjice, ki jih mora flavtist pokriti s prsti. Razvila se je iz preprostih piščali. Prečne flavte so narejene iz masivnega srebra ali pa zlata in se zelo razlikujejo od kljunastih. Najboljši zven ima zlata flavta. Njihov zven nas spominja na ptičje petje. Pri igranju na prečno flavto dihamo s prepono. H-flavta ima razpon od tona h do tona f4, c-flavta pa od c1 do d4, piccolo flavta od c1 do d4.

POZNAMO VEČ VRST FLAVT:

- piccolo flavta,
- C-flavta,
- H-flavta,
- bas flavta.

Kako igramo na prečno flavto?

Flavto držimo na desni strani z obema rokama. Z drugim prstom leve roke in prvim prstom desne roke držimo celo flavto. Med igranjem flavto pritismo na spodnjo čeljust in odpremo vrat (iztegnemo vrat) in flavto držimo pravokotno na usta za boljši zvok.

Sestavni deli prečne flavte

- GLAVNI DELI:
 - glava,
 - trup,
 - noga.

Na sliki lahko vidimo glavne dele flavte (glavo, trup in nogo), razstavljene in sestavljene.

Primerna starost

Za igranje s prečno flavto se priporoča, da ima učenec/-ka končana vsaj 2 razreda kljunaste flavte. Od 9. leta dalje lahko nadaljuje s prečno flavto.

Zgodovina prečne flavte

Skozi tisočletja se je spreminjala. Dobivala je nove oblike in imena. Tako se je iz preproste pastirske piščali razvila v sodoben inštrument, narejen iz plemenitih kovin – srebra, zlata ali platine. Beseda flavta se je razvila iz latinske besede »flautus«, kar naj bi pomenilo pihati. Do

osemnajstega stoletja je beseda flavta pomenila kljunasto flavto, šele tedaj so začeli razlikovati med prečno flavto in kljunasto oziroma leseno flavto. Najstarejša izdelana flavta je narejena iz medvedje kosti, in sicer kar 45.000 let nazaj. V sedemnajstem stoletju je prečna flavta začela dobivati svojo današnjo podobo. Dobila je prve zaklopke, narejena pa je bila iz lesa. V devetnajstem stoletju pa je nastala današnja – kovinska flavta. Zadnji je flavto predelal Theobald Böhm, uvedel je tudi novo tehniko igranja.

Kljunasta flavta (italijansko; *flauto dolce*) naj bi se v Evropi pojavila v enajstem stoletju, in sicer v Franciji. Z razvojem se je tehnično izpopolnila in se uveljavila kot solistični in ansambelski instrument. Družino kljunastih flavt sestavljajo sopranino, alt, tenor, bas.

124

Zanimivosti

- Arheološke izkopanine pričajo, da so jih uporabljali že v prazgodovini.
- Narodni muzej Slovenije hrani najstarejše glasbilo iz družine flavt v svetu, t. i. fistulo, njena starost je ocenjena na 42.000 do 82.000 let.
- Flavta spada med najstarejše glasbene instrumente.
- V Evropo je prečna flavta pripotovala iz Azije prek Bizanca šele v 10. stoletju.

Nekaj znanih flavtistov v Sloveniji:

- Irena Grafenauer,
- Jana Fajdiga,
- Boris Bizjak,
- Tinkara Kovač (na sliki).

SE KDO ZABAVA MED POUKOM?!

DRUGOŠOLCI OŠ STIČNA PRVIČ NA OBISKU PRI LOVSKI DRUŽINI IVANČNA GORICA

avtorica prispevka: Maja Miklavčič, prof.

Drugošolci z matične šole OŠ Stična so v sodelovanju z Lovsko družino Ivančna Gorica v okviru dneva dejavnosti doživeli zanimiv in poučen naravoslovni dan. Spoznali so del lovišča, življenjsko okolje divjadi in še vrsto drugih zanimivosti.

Učenci so se z avtobusom odpeljali do lovske opazovalnice – preže – v Metnaju, kjer sta jih pričakala in pozdravila lovca Silvo Oven in Uroš Hauptman. Pod njunim vodstvom so si učenci ogledali notranjost opazovalnice in si z daljnogledom razgledali okoliško pokrajino. Plezanje na prežo je bila za večino učencev nova in enkratna izkušnja. Z nasmehom na obrazu so zapuščali lovske opazovalnice, saj je vrh le-te za mnoge učence predstavljal poseben osebni dosežek. Dolgoletni član Silvo Oven je ob tem povedal nekaj zanimivih informacij, predvsem čemu služijo opazovalnice, kako poteka opazovanje divjadi in nam v naravi pokazal del lovišča LD Ivančna Gorica.

Pot smo nadaljevali do lovske koče na Mali Goričici, kjer so bili zbrani še ostali lovski tovariši, člani LD Ivančna Gorica, in sicer starešina Jože Zaman, Brane Zupan, Rudi Janežič, Jože Plankar, Zvone Lavrič ter vodnik psičke Nubie Matej Lah, član sosednje LD Šentvid pri Stični. V uvodnem nagovoru in pozdravu starešine Jožeta Zamana so učenci dobili vpogled v društvo in delo, ki ga opravljajo lovci. Predstavil je delovanje društva ter nam na kratko napovedal potek dneva.

Pod strokovnim vodenjem lovcev so se učenci odpravili na organizirano učno pot, ki je potekala po delu lovišča. Pot je vsebovala več postaj, na katerih so bile pripravljene živali. Lovec Jože Plankar nam je na prvi postaji podrobneje predstavil lisico, nato pa jazbeca. Zanimivosti o kuni, divji mački in kragulju nam je povedal lovec Brane Zupan. Starešina LD pa je opisal sovo in medvedjega mladiča. Pokazal nam je tudi medvedjo lobanjo. Učenci so jim z zanimanjem prisluhnili, vedoželjni pa so jim zastavljali tudi vprašanja. Prehajanje do posameznih živali so popestrile zabavne uganke, preko katerih so učenci ugibali, katera bo naslednja nagačena žival.

Preostanek naravoslovnega dne se je odvijal pred lovske koče. Tam smo si ogledali lanskoletno pridobitev LD Ivančna Gorica, in sicer hladilnico, namenjeno shranjevanju uplenjene divjadi. Pravo bogastvo pa se nahaja v notranjosti lovske koče. Še posebej dečki so bili navdušeni nad razstavljenimi lovskimi opremo in trofejami. Med temi so gotovo najbolj izstopali črni medved, volk in divji petelin. Učenci so lahko otipali kožuha črnega medveda in volka, obenem pa poslušali Silvo Ovna in Zvoneta Lavriča, ko sta pripovedovala, kje so bile uplenjene živali in o pripravah na le-teh.

Za še prijetnejši zaključek je poskrbela lovska psička Nubia, ki je pod vodstvom vodnika Mateja Laha pokazala svoje veščine. Je šolana, vodljiva, prijazna in izredno spretna pri iskanju in

prinašanju, kar nam je tudi dokazala. Posamezni učenci so imeli možnost sodelovati pri demonstraciji, kar je bila za njih izjemna izkušnja.

Pred odhodom v šolo so lovci poskrbeli še za okrepčilo in posladek. Zahvalili smo se jim za gostoljubje in jim skozi okna avtobusa pomahali nasvidenje ter jim zaželeli »dober pogled«.

Učenci so z obiskom lovcev doživeli zelo razgiban in poučen dan. Ne samo da so poglobili svoje znanje o živalih, njihovem okolju, temveč so podrobneje spoznali delo in dejavnost lovcev ter se seznanili s tem, kako nujno potrebno je njihovo delo za ohranjanje naravnega okolja. S prve roke so videli, da delo lovcev ni samo lov, ampak tudi skrb za lovišče, krmljenje divjadi ter varovanje življenjskega prostora divjadi in drugih prstoživečih divjih živali.

Učenci še sedaj, ko so že v šoli, obujajo spomine, kar dokazuje ne le to, da so se veliko naučili in novega spoznali, temveč tudi, da so lovci pri njih res vzbudili zanimanje.

Hvala starešini in članom LD Ivančna Gorica, da so nam pripravili nepozaben dan.

Nekaj mnenj učencev:

Meni je bila najbolj všeč nagačena sova. Nisem vedela, da sova ne obrača oči, temveč samo glavo.

Špela, 7 let

Všeč mi je bilo, ko sem psički skrila kožuh in sem bila navdušena, ko ga je našla. »Le kako lahko tako dobro voha?«

Mila, 7 let

Ko bom velik, bom lovec. Imel bom svojega lovskega psa, klobuk in puško.

Anes, 7 let

Prvič sva videla kuno, zato naju je ta najbolj navdušila. To je res prisična manjša žival. Všeč so nama njene bele proge.

Nik in Ajda, 7 let

OBISK SIRARSTVA ČEPON

avtorica prispevka: Anka Ažman, prof.

Novembrska delovna sobota je bila za učence 3. razredov kot nalašč za sprehod do kozjerejcev v bližini šole. Kljub mrazu nam je bilo zaradi rahle poti navzgor kmalu toplo, poleg tega pa nas je ves čas spremljalo sonce, ki nam je prijetno božalo od vetra premražena lica. Na kmetiji nas je pozdravil »kolovodja« Sirarstva Čepon, gospod Jure, ki nam je po kratkem predahu povedal, kako skrbijo za koze in kaj vse iz njihovega mleka pridelujejo. Učenci so postavili nekaj zanimivih in nagajivih vprašanj, nato pa smo si šli ogledat stajo s kozami in prostor, v katerem predelujejo mleko v različne izdelke. Razveselili smo se degustacije kozjih sirov, mleka in jogurta, pri čemer smo ugotavljali, da imajo precej drugačen, a še vedno odličen, okus od »običajnih« kravjih izdelkov. Medtem ko smo se nekateri vračali po sladke zalogaje, so si drugi čas krajšali z raznimi igrami. Za konec smo se pridružili še odhodu koz na pašnik, potem pa prijazno pozdravili gostitelja ter se veseli in siti odpravili do šole.

TEDEN OTROKA NA MATIČNI ŠOLI

avtorice prispevka: učiteljice razredne stopnje

Se kdaj vprašamo, kolikokrat si vzamemo čas zase in svoje prijatelje? Odgovor je preprost – premalokrat.

Zato smo si ga vzeli mi, učenci prvih in drugih razredov matične šole skupaj z učiteljicami, in si pretekli teden popestrili z različnimi razvedrilnimi dejavnostmi. Letošnja tema Tedna otroka je bila besedna zveza **»Prosti čas«**, zato smo čas namenili predvsem medsebojnemu druženju.

V ponedeljek smo Teden otroka otvorili z risanjem s kredami pred vhodom v šolo in sivo ploščad odeli v mavrične barve. Žal pa je po popoldanskem dežju že naslednji dan spet osivela.

Torkovo snidenje z otroki iz vrtca Pikapolonica je prvošolcem polepšalo dopoldne in nam za vedno ostalo v lepem spominu. Kljub tako zelo želeni igri so učenci ugotovili, da so že veliki in so se radi vrnili v šolo.

Najboljši bralec med drugošolci je ta dan imel priložnost izbrati svojo pravljico. V kotičku so jo skupaj z učiteljico prebrali v okviru projekta in s tem pripomogli k bogatenju besednega zaklada, izražanju misli in poustvarjanju.

Sreda je bila rezervirana za sproščeno igranje v igralnih kotičkih z igračami, ki so jih učenci prinesli od doma.

V prostem času si vsak kdaj pa kdaj rad ogleda risani animirani film, kajne? Tako so bili tudi učencem v četrtek na voljo risani filmi. S priljubljenimi risanimi junaki so se nekateri resnično poistovetili in po ogledu prav prijetno pokramljali.

Petek pa je bil za večino učencev finalni del zgodbe, saj se je zgodaj dopoldan odvil čisto »ta pravi« jesenski kros. Podali smo se na šolsko igrišče, kjer smo ogreli velike mišice, si ogledali progo, nato pa malček nervozni štartali. Začeli smo na travnatem delu, se z vsemi močmi prebijali skozi gozd, tekli po delu atletske steze v ciljno areno. Tam se je iz ust navijačev neprestano oglasal zvok: »Dajmo! Dajmo!« Vsi smo prispeli na cilj, kar je bil namen jesenskega kroša, zato smo si z glasnim »HURA« čestitali. Najboljšim trem iz vsake kategorije pa smo na ploščadi pred učilnicam podelili diplome.

Preživeli smo lep in pester teden. Učiteljice in učenci se za pomoč pri izvedbi dejavnosti zahvaljujemo vsem staršem, delavcem šole in Vrtcu Ivančna Gorica – VVE Pikapolonica.

ŠOLSKI NOVINARJI NA POTEPU

NOVINARSKE DELAVNICE

avtorica prispevka: Milanija Zidar Shamina, 7. b

Intervju z nadarjenim mladim umetnikom

Mladi Luka, ki ima 17 let, se je že zelo zgodaj začel ukvarjati z slikanjem. Vendar pa ima čisto drugačno življenje, bi lahko nekako temu rekla, hodi v vzgojni zavod v Višnjo Goro, hkrati pa tudi v Ljubljano na »teksas«.

Kot je Luka dejal, se s slikanjem ukvarja že skoraj 5 oziroma 6 let. Njegovi motivi za slikanje so popolnoma posebni, saj rad slika vse, kar ga navdihne. Do zdaj so ga najbolj motivirali prijatelji, kakšni dogodki in tudi glasba.

Ko sva govorila o področjih, je rekel, da ga zaenkrat ne zanima nič drugega kot slikanje. Sam je dejal, da nima talenta za druge stvari, samo meni se ne zdi tako, ker se mi zdi perfekten modni oblikovalec.

Prvi njegov največji dosežek je bil, ko so šli s šolo modnega oblikovanja v Berlin, kjer je imel svojo manjšo razstavo.

Dejal je, da najraje slika doma, še posebej pa notri v hiši.

OBISK NOVINARSKIH HIŠ

Letošnje leto smo imeli ŠNO-jevci kar pester izlet. Ves dan smo pohajkovali po Ljubljani ter si veliko tudi ogledali. Zjutraj smo se z avtobusom odpravili do britanske šole v Ljubljani, saj smo jim želeli vrniti obisk, ki so nam ga naklonili na novembrski sobotni dan. Od tu smo odšli na RTV Slovenija, kjer nas je najprej sprejela domačinka Maja Ceglar, od tu pa nas je prevzel Jože Škrjanc. Razkazal nam je nacionalko, nam razkril razliko med komercialno in nacionalno TV ter popeljal skozi zgodovino slovenskega radia in televizije. Pot nas je popeljala na konkurenčno televizijo – POP-TV in KANAL A, kjer smo lahko že zunaj srečali kakšne znane Slovence in Slovenke. Ko smo spoznali obe televizijski hiši, smo šli še na RADIO 1. Kakšna sreča! V tej stavbi je kar nekaj radijskih postaj, поблиže pa smo spoznali tudi Radio Antena. Letošnje leto pa si bom kot učiteljica zagotovo zapomnila, da z učenci nismo zaključili dneva z obiskom McDonalda, pač pa s kočerjo (kosilo + večerja) v bližnjih fastfood restavracijah na prostem. Ogled filma, ki je sledil, je bila češnja na vrhu smetane. Izbrali so si film Mia in beli lev, film, ki nas ni pustil ravnodušne in nam dal razmišljati, kaj vse ljudje naredimo za slavo in denar. V nadaljevanju sledijo poročila učencev in učenek, nekaj pa je tudi fototrunkov.

British School

British School of Ljubljana

avtorica prispevka: Sara Lampret, 7. b

Britanska mednarodna šola v Ljubljani, odprta od septembra 2008, je edinstvena v ponudbi tradicionalnega britanskega izobraževanja za otroke od 3. do 18. leta v Sloveniji. Šolski etos je spodbuditi strast do učenja med mladimi v mednarodnem okolju s študenti iz več kot 40 različnih držav.

Po angleškem nacionalnem učnem načrtu je BSL edinstven pedagoški pristop, zakoreninjen v najboljših britanskih in mednarodnih izobraževalnih sistemih, ki zagotavljajo sodoben, ustrezen in privlačen učni načrt, ki ohranja skrbno ravnotežje med tradicijo in inovativnostjo.

Šola sprejema otroke vseh sposobnosti, ozadij in kultur. Neselektivna je vse od začetne faze do začetka srednje šole. Študentje na koncu izpita iz letnika 11 in A na koncu letnika 13

opravijo izpite GCSE in IGCSE. A stopnje se po univerzah štejejo za zlati standard za univerzitetni vstop po svetu. Obstaja določena raven angleščine, ki jo morajo imeti starejši učenci, da bi lahko dostopali do učnega načrta na I/ GCSE in A-stopnji, vendar pa šola ponuja dodatno angleško jezikovno podporo za tiste, ki potrebujejo izboljšave in bodo skrbno ocenili njihovo pred sprejemom.

Čeprav je učenje seveda osredotočeno na šolo, je njihov cilj zagotoviti, da ima vsak otrok izpolnjujoče se učne izkušnje skozi ves čas v šoli. Šola spodbuja svoje učence, da izkoristijo vsako priložnost, sprejmejo izzive, gradijo prijateljstva in so ustvarjalci pozitivnih izkušenj v šolskih letih. Najpomembneje je, da šola spodbuja študente, da se ukvarjajo in navdihujejo, da verjamejo vase, da bodo lahko uspešni v vsem, kar počnejo.

Vse predmete, razen slovenščine in francoščine, seveda v angleščini poučuje skupina predanih učiteljev, večinoma govorcev angleščine ali tekoče dvojezično.

Šola priznava pomen državljanstva študentov kot del njihove identitete in praznuje to raznolikost med svojim študentskim telesom. Trenutno je v študentskem in kadrovskem telesu zastopanih več kot 40 različnih držav. Učitelji si vzamejo čas, da spoznajo vsakega otroka, da bi pomagali njihovem individualnem učenju in razvoju, v okolju, kjer se vsak otrok počuti edinstveno, spoštovano, slišano in cenjeno.

BISL ima celovit pristop k učenju. Učitelji si prizadevajo spodbujati ljubezen do učenja, razvoj spretnosti in uporabo znanja med študenti. Vsakega otroka spodbujajo, da si prizadeva visoko, da je ustvarjalen, da prevzame izračunana tveganja in da se uči iz svojih napak.

130

V 6. razredu

avtorici prispevka: Mina Zajc in Ema Žnidaršič, 7. b

Midve sva bili v 6. razredu pri pouku angleščine. Tisto uro so imeli učenci predstavitve o zaščiti živali. V razredu jih je bilo 21. Njihov učitelj je Chris Bishoup. Od večine je najljubši predmet matematika. Sedežni red si zberejo sami. Njihova učilnica je majhna, a zelo okrašena. V vsaki učilnici imajo interaktivno tablo. Tablice se na njihovi šoli uporabljajo od 3. leta dalje. Nekateri so tu že od vrtca, nekateri pa od 4. razreda. Ocene se začnejo šele v 9. razredu, vendar njihov uspeh prikažejo s točkami. Kdor na koncu leta zbere največ točk, dobi nagrado. V šoli nosijo uniforme, ki jih morajo kupiti. Uniforme učencem niso udobne. Na svojih tablicah imajo googleclass, kjer jim učitelj napiše domačo nalogo. Vsak dan imajo po 8 ur pouka, domov pa se večina vrača z avtobusom. S prijatelji se včasih pogovarjajo slovensko, včasih pa angleško. Vsak teden zamenjajo snov. Na šoli nimajo zvonca, učitelj uro konča sam. Na svojih šolskih klopih imajo lahko hrano in pijačo, malico pa si prinesejo s sabo. Vsak razred ima pri plesu svojo Disneyevo pesem. Njihovo šolanje je veliko dražje, okoli 5.000 €. Spodaj je vrtec, v sredini je osnovna šola oziroma primary school, zgoraj srednja šola in višja srednja šola.

V 8. razredu – MAT in ZGO

avtorici prispevka: Lea Kastelic in Anja Istogu, 7. b

Opazovali sva 8. razred, tam jih je bilo približno 12. Bili sva pri matematiki in zgodovini. Učitelji tam niso tako strogi. Med poukom med seboj komunicirajo in imajo ekipno delo. V šoli morajo

biti 7.50, pouk se začne ob 8.15. Šola se jim konča 15.50 in imajo 3 odmore. Ocene dobivajo tako, da se od 1. do 5. razreda na koncu ure sami ocenijo, od 6. do 8. pa čez celo leto zbirajo točke in na koncu leta seštejejo točke in dobijo nagrado, ocenjevati začnejo šele v 9 razredu. Učenci morajo do 4. razreda nositi majice z znakom British School, od 4. razreda naprej pa morajo učenci nositi uniforme, ki vključujejo:

- za fante: hlače, srajca, suknjič in kravata,
- za punce: krilo, srajca, majica, kravata.

Na njihovi šoli imajo več kot 50 različnih kultur in čisto drugačen sistem od našega. So zelo gostoljubni in radi ponudijo svojo kulturno jed victoria sponge cake. Na njihovi šoli je približno 240 učencev. Samo 40 % je Slovencev.

V 8. razredu – KEM

avtorja prispevka: Tija Kuhelj Blatnik, 7. c, in Miklavž Bitenc, 7. b

Na šoli nas je sprejel ravnatelj. Razdelili smo se po parih in se odpravili vsak v svoj razred. Midva sva odšla v 8. razred, kjer so imeli kemijo. Pogovarjala sva se z učenko Tajo, ki nama je povedala, da delajo poskus in ugotavljajo, kako se temperatura v različnih atmosferah različno spreminja. Povedala je tudi, da je ta predmet težak. Ocene na njihovi šoli dobivajo glede na povprečje in dobijo oceno A, B, C. Ko sva ta razred zapustila, sva se odpravila v razred, kjer sta se dva učenca, Katarina in Mark, ravno pripravljala na intenzivne vaje iz angleščine. Te vaje je vodil učitelj, ki dela na šoli eno leto. V vseh razredih imajo interaktivne table. V učnem načrtu pa je veliko interaktivnih vaj in skupinskega dela. Šolski sistem je precej drugačen od našega. Na splošno se vključevanje v šolanje začne z Early Years Foundation (tri do pet let) oziroma z vrtcem, ki pa ni obvezen. Primary Education (5–11 let) oziroma osnovna šola v Angliji navadno traja šest let, v Sloveniji, na drugi strani, devet let, Secondary Education (11–18 let) ali srednja šola v Angliji traja sedem let, v Sloveniji pa navadno štiri leta.

V Angliji poznajo tudi *sixth form* ali *college*, ki je namenjen predvsem dijakom, starim med 16 in 18 let, ki se pripravljajo na zaključne izpite oziroma neke vrste maturo, ki ji pravijo *A-level qualifications*. *Sixth form* traja dve leti in se deli na *lower sixth* in *upper sixth*. Tudi njihov urnik je drugačen: začnejo 8:15, nato imajo 2 uri pouka in 15 minut odmora, nato spet 2 uri pouka in kosilo, nato pa 2-krat po 2 uri pouka in vmes 15 minut odmora. Okrog 15:30 končajo s poukom.

Sliki prikazujeta izdelke učencev:

V 4. razredu

avtorici prispevka: Maja Ostanek in Lana Prijatelj Borštnar, 7. c

Midve sva obiskali 4. razred. V razredu je bila ena deklica iz Slovenije. Ostali so bili z Japonske, iz Rusije, Kazahstana, Egipta, Anglije in s Poljske. V razredu je maksimalno 10 do 12 učencev. V slovenskih šolah otroci vstopijo v šolo s šestimi leti, tam pa otroci pridejo v 1. razred s petimi leti. Vsak učenec ob prihodu v šolo dobi svojo uniformo ter tablični računalnik (Ipad). Do 5. razreda se učenci ocenijo sami tako, da na koncu ure zamižijo in dvignejo roko s čim se strinjajo (učitelj reče: »Ali misliš, da ne znaš snovi?« Otroci, ki tako mislijo, dvignejo roko.). Učitelj jim na začetku ure pove, kaj se bodo učili in nato se poskusijo snov naučiti sami prek tablice. Med poukom večino časa sodelujejo v skupinah ter si pomagajo s tabličnim računalnikom.

Kar smo se mi učili v 6. razredu (11 let), so se oni v četrtem, s tem, da so oni stari 8 let. Imeli so tudi daljši odmor za malico, igro in druženje, izven šole na igrišču. Malico si prinašajo od doma, kosilo pa dobijo v šoli.

Učence sva povprašali, ali jim je v šoli všeč ter ali jim je snov, ki se jo učijo, težka. O šoli so povedali samo lepe reči in da jim je všeč, snov pa jim je dokaj težka.

Delo učencev

Povedali so nama tudi, da se učijo francosko ter nemško. Njihovi najljubši predmeti pa so geografija, matematika in francoščina.

V razredu angleščine

avtorici prispevka: Milanija Zidar Shamina, 7. b, in Pina Novak, 7. a

Jaz in Pina sva odšli v učilnico, kjer se učijo angleško. Pouk je namenjen učencem, ki angleščine ne znajo dovolj dobro ali pa se je šele začenjajo učiti. Tam sta bila samo dva učenca, ki jima je ime Katarina in Majkel. Učila sta se past simple in nepravilne glagole v pretekliku. Pri pouku ima vsak svojo tablico, s pomočjo katere se učijo oziroma imajo na njej naložene učbenike. Tam so učilnice zelo majhne. Po 20 minutah sva odšli v 6. b razred, kjer je bilo 10 učencev, 5 deklic in 5 dečkov, ena izmed njih je bila Slovenka. Med poukom ima lahko na mizi vsak svojo steklenico in lahko pije. Potem sva s Pino odšli v učilnico, kjer imajo računalništvo. Vsak učenec ima svoj računalnik, če želi, ima lahko tudi slušalke in posluša glasbo.

Radio in televizija slovenija

Predstavitev RTV Slovenija

avtor prispevka: Luka Kerezović, 7. b

Radiotelevizija Slovenija (skrajšano **RTV Slovenija**) je edina javna, neprofitna televizija v Sloveniji. Je eden glavnih slovenskih promotorjev domače radijske in televizijske ter glasbene ustvarjalnosti, ki jih v okviru svojih programskih načrtov vključuje v radijske in televizijske oddaje. Izvirne dosežke in opuse v zvrsteh radijske in televizijske ustvarjalnosti vzpodbuja tudi s podeljevanjem vsakoletne Ježkove nagrade. Prireditev poteka od leta 1989 dalje; zasnovana je bila leto po smrti sodelavca RTV Franeta Miličinskega – Ježka.

Zgodovina zavoda sega v leto 1928, ko je 1. septembra začela delovati *Radijska postaja Ljubljana*, predhodnica Radia Ljubljana. Njena prva namestitev je bila v upravi prosvetne zveze, prvi tehnični vodja je bil inženir Marij Osana. Postaja je oddajala na valu 578 m, z močjo 2,5 kilovatov. Postaja je imela že v letu 1938 19.406 naročnikov. Marij Osana je že leta 1924 začel v Ljubljani s poskusnimi oddajami z lastnoročno izdelanim oddajnikom. Naslednji korak naprej se je zgodil 8. marca 1925, ko so radioamaterji iz Ljubljane prenašali preko svojega oddajnika program na Bled. Sledil je prenos koncerta Glasbene matice iz Ljubljane, ki ga je 26. januarja 1926 organiziral Marij Osana. Po večletnih poizkusih in zapletenih meritvah s

pomanjkljivo merilno opremo je Marij končno lahko določil najprimernejšo lokacijo za postavitev antene oddajnika v bližini Domžal.

Neposredno po koncu vojne je bil leta 1945 ustanovljen in postal sestavni del Radia Ljubljana, zdaj Radia Slovenija. Istega leta je bil ustanovljen Plesni orkester RTV, današnji Big Band RTV Slovenija, saj so bile programske zahteve po zvočnih posnetkih in živih izvedbah velike. Leta 1946 so bili obnovljeni še ostali glasbeni sestavi, simfonični orkester in zabavni orkester. 1. aprila 1949 je bil ustanovljen prvi televizijski laboratorij v Ljubljani. 14. februarja 1957 je nova TV izvedla prvi neposredni prenos programa, 4. marca pa vzpostavila zvezo Ljubljana–Krvavec–Zagreb. 12. maja 1957 je slovenska televizija gostujoča v studiu TV Zagreb začela z lastnim poskusnim programom, oddajo *TV prihaja* scenarista Rada Cilenška.

Poročila mladih novinarjev

Ni ravno najbolj priljubljen, ampak ima še vseeno veliko gledanost. Ne dobijo denarja zaradi velike gledanosti, v bistvu ta tudi ni tako važna. Denar dobijo, ko predvajajo reklame. Te so tudi omejene, zato ne smejo trajati več kot 5 minut. Spored je razvrščen glede vsebine filma, pa tudi glede na uro, ko je predvajan. Imajo okoli 600 novinarjev, ki so tam zaposleni. Imajo veliko studiev in mi smo si lahko ogledali studio, kjer snemajo oddajo VEM, ki so jo isti čas snemali. A pred snemanjem se morajo urediti v salonu, kjer jih sfrizirajo in naličijo: za moške traja 30 minut, za ženske pa 40 minut.

Sodelavci se tudi velikokrat skregajo med seboj. Lahko se pri snemanju v živo tudi zmotijo ali kihnejo, a oni to vse izrežejo, da ni opazno.

Lea Kastelic, 7. c

RTV SLO je pred kratkim praznovala 60 let. Imajo virtualno steno, ki pa je zelene ali modre barve. Rdeče in rumene barve se ne uporablja, saj se barva kože ujema z virtualno steno. Če se voditelj v živo zmoti, to vidijo vsi. Tam imajo od 600 do 700 novinarjev. Na RTV SLO snemajo npr. kviz Vem, poročila ... Velika prednost je tudi, da nimajo veliko reklam. V studiu imajo veliko močnih luči, te pa so pritrjene na železnih palicah, imenovane » ROŠTILJ«. V režiji se velikokrat skregajo zaradi kakšnih napak ali nečesa podobnega.

Ema Žnidaršič, 7. b

Mina Zajc, 7. b

Po obisku British School v Ljubljani smo se odpeljali še na RTV Slovenija. Preden je prišel naš vodič, smo morali malo počakati. Medtem ko smo čakali, smo se malo poslikali, videli pa smo tudi slavnega zajčka Bineta ter radovednega Tačka. Z vodičem smo šli v studio, kjer

snemajo Dnevnik. Tam nam je z veseljem odgovarjal na vprašanja. Izvedeli smo, da je to nacionalna televizija in je zato zelo pomembno, da predvajajo najrazličnejše vsebine ter da ji da nekaj denarja tudi država. Pogovarjali smo se tudi o oglasih (reklamah) in ugotovili, da imajo komercialne televizije več reklam kot nacionalna, saj je to njihov edini vir denarja (država jim ne da ničesar). Nato smo šli do studia, kjer snemajo kviz Vem. Tam smo bili priča vajah ter snemanju oddaje. Vodič nam je povedal, da v dveh dneh posnamejo kar 12 oddaj (ne snemajo vsak dan).

Po ogledu snemanja smo šli v prostore režije, kjer nam je vodič povedal še nekaj o tem. Med drugim nam je povedal tudi, da se med prenosom v živo tam velikokrat sprejo. Potem smo šli pod cesto, po rovu, kjer so naredili majhno galerijo oz. razstavo predmetov s televizije in radia, ki so jih uporabljali pred leti. Na drugi strani ceste so prostori radia Val 202, kamor pa nismo šli.

Lana Prijatelj Boršnar, 7. c

Ob vstopu na televizijo smo sedli na zofo, kjer smo zagledali zelo znanega otroškega junaka, zajčka Bineta ter radovednega Tačka. Videli smo tudi nekaj stare opreme. Nato nas je velikodušno sprejel uslužbenec, ki nas je popeljal do studia, kjer snemajo dnevnik ter nekaj drugih oddaj ter otroških risank, kot je Ribič Pepe. Povedal nam je, da težko dobijo

zaposlene za tehnično delo, saj za to ne obstajajo šole, ampak se tega naučijo od drugih, ki že delajo na televiziji. Imajo okoli 600 do 700 novinarjev. RTV je prvi interaktivni multimedijski program, na katerem imajo kulturne oddaje, športne oddaje, oddaje za zamejce ter Rome, oddaje za zabavo ter novice iz sveta in Slovenije. Njim ni važen dobiček, saj to vlagajo v opremo, ki stane lahko tudi več kot 65 milijonov evrov. Pravijo, da dobivajo različne pritožbe glede informacij, za katere pravijo, da so neresnične, ampak v resnici so. Gospod nam je povedal, da imajo v prostorih več kot 500 luči in da ena njihova luč sveti za 100 takih, ki jih imamo doma, to prostor tudi močno segreje, zato potrebujejo ohlajevalno napravo. Nato so nas odpeljali v studio, kjer snemajo kviz Vem in lahko smo opazovali vajo ter začetek snemanja. Na koncu smo si ogledali tudi manjši muzej pod cesto, kjer so bile razstavljene stare naprave, ki so jih uporabljali, preden so dobili nove.

Ko smo prišli v studio, nam je gospod pokazal prostor, kjer snemajo oddajo Dnevnik. Tam smo se usedli in tudi on nam je povedal nekaj o radiotelevizijski hiši RTV SLO:

- v Kopru imajo drugi del studia,
- novinarji delujejo po celem svetu,
- imajo 600 novinarjev,
- v tej stavbi snemajo tudi kviz Vem, kjer smo bili prisotni delček časa v živo tudi sami,
- za programe RTV uporabnikom ni potrebno plačevati mesečne najemnine,
- informacije, vesti in podobno skrbno preverijo, predno objavijo,
- gospod nam je pojasnil oz. potrdil, da ne zavajajo javnosti.

Tija Kuhelj Blatnic, 7. c

POP TV, KANAL A

Na POP TV dela od 400 do 600 ljudi. Tam snemajo tudi več priljubljenih oddaj: 24 ur, Preverjeno, Vreme, Šport ... Vse te oddaje snemajo v istih prostorih. Če gledalci izvedo kakšno informacijo ali pa želijo gledati kakšen film, pokličejo na POP TV. Ime je dobilo tako, da so mislili, da bo ta kanal med najbolj priljubljenimi v Sloveniji. Voditeljska para sta: Petra Krčmar in Jani Muhič, Edi Pucer in Darja Zgonc.

Ema Žnidaršič in Mina Zajc, 7. c

Ima kar veliko gledanost, ki pri njih ni važna, ampak so važne reklame, s katerimi tudi služijo.

Oni imajo to omejeno, v eni uri lahko dajo 12 minut reklam, te pa oni sami ne določijo, kdaj bodo, ampak dobijo že filme in nadaljevanke, ki so izrezane za reklame. Ko snemajo v živo, se lahko kdo zmoti. Imajo veliko novinarjev. Velikokrat tudi kdo pokliče in pove kakšno novico. Nekateri njihovi voditelji imajo celo svojo mizo za delo. Najbolj gledano v 24ur je letos šport. Veliko si želijo tudi kaj spremeniti, vsakega zase nekaj moti. Imajo zelo velike kamere. Tisti, ki je v živo, seveda bere iz monitorja na kameri.

Lea Kastelic in Anja Istogu, 7. c

Po ogledu RTV Slovenija smo odšli še na POP TV in Kanal A. Dobili smo se z vodičko, ki nas je odpeljala v studio, kjer snemajo 24 ur, 24 ur zvečer, Preverjeno ter komentirajo dirke Moto GP. Tudi ona nam je odgovarjala na vprašanja ter nam razložila delo na komercialni televiziji – v čem se razlikuje od nacionalne televizije. Povedala nam je, da je zdaj najbolj gledana oddaja 24 ur (tako kot celo leto), sledita pa ji šova Zvezde plešejo ter (presenetljivo na tretjem mestu) Ljubezen po domače ter da je gledanost POP TV več kot 90 %. Povedala nam je še, da so oglasi zakonsko omejeni na 12 minut na uro ter da so zelo veseli, če jih lahko vse izkoristijo, saj so od tega plačani. Povprašala nas je še po voditeljskih parih, a ker nismo znali odgovoriti, nam jih je povedala ona. Po tem smo šli v prostore žirije, kjer smo si ogledali naprave. Vodička nas je odpeljala še v studio, kjer snemajo Svet (poročila na Kanalu A). Tam smo ji postavili še nekaj vprašanj, se poslikali in odpravili na naslednjo destinacijo ...

Lana Prijatelj Boršnar, 7. c

Ko smo prišli v studio 24 ur, smo se posedli in voditeljica nam je povedala marsikaj o tem prostoru in pridno odgovarjala na naša vprašanja. Povedala nam je nekaj zanimivosti oz. nekaj več o POP TV:

- POP TV je najbolj gledan TV-program v Sloveniji,
- oddaja 24 ur in Preverjeno sta snemani v živo, razen vremena, ta pa je posnet malo prej, saj drugače ne bi zmogli vsega naenkrat,
- v istem prostoru se snemajo oddaja 24 ur, Preverjeno, Šport in intervjuji za Moto GP,
- vsebino oddaj sestavljajo z informacijami, ki jih novinarji pridobivajo na terenu po celotni Sloveniji v obliki posnetkov, intervjujev izrednih dogodkov, prireditev, prometnih in naravnih nesreč in podobno,
- na terenu deluje približno 100 novinarjev,
- v stavbi POP TV snemajo tudi oddajo Zvezde plešejo in Svet na kanalu A.

Tija Kuhelj Blatnik, 7. c

Odšli smo na POP TV, kjer nas je sprejela gospa, ki dela v marketingu. Pokazala nam je prostor, kjer snemajo novice 24 ur, Preverjeno ter Moto GP. Vprašali smo, kaj vidimo za steklom, ko gledamo novice 24 ur, saj tam se sprehajajo ljudje. Povedala nam je, da so tam njihovi novinarji, ki skrbijo za novice. Najbolj spremljana oddaja je Zvezde plešejo ter Šport med novicami 24 ur. Vprašali smo jo tudi, zakaj zavrtijo vsako leto veliko enakih filmov. Odgovorila nam je, da ne morejo kupiti samo enega filma, ampak morajo kupiti cel komplet, ki jim je na voljo po navadi 10 let. Ti paketi so zelo dragi, tudi nekaj milijonov evrov, zato se jim ne splača, če film zavrtijo samo enkrat. Opazili so tudi, da so filmi, ki se predvajajo vsako leto, bolj gledani kot pa premiere filmov. Nato nas je peljala do studia KANALA A, kjer nam je povedala, da če se kdo zmoti, da tega ne morejo popraviti, saj je vse v živo. Nato smo si ogledali še prostor, v katerem skrbijo, da se med novicami vsi oglasi, slike ter besedila vidijo na naših televizijskih zaslonih. Zakaj pa je med filmi toliko reklam? Samo od tega služijo, saj nič ne dobijo s številom ogledov televizije.

Maja Ostanek, 7. c

Na radiu moraš imeti zanimiv glas. Na HIT RADIO ANTENA snemajo coverje. Najbolj znan radijski voditelj je Denis Avdič, voditelj RADIA 1. Na radiih dela do 200 delavcev in vsak od njih ima posebno vlogo, za katero se je seveda treba učiti. Tam so različni radii, kot so npr.: RADIO 1, RADIO 2, HIT RADIO ANTENA, RADIO BOB ...

Ema Žnidaršič in Mina Zajc, 7. b

Na isti lokaciji kot Radio 1 je tudi več radijev, ki so zelo poslušani. Na radiu dela več kot 100 ljudi. Informacije velikokrat dobijo od drugih ljudi, ki pokličejo in jo povedo. Najbolj poslušan radio je Radio 1. Šli smo v dva studia: studio Radio 1 ter Radio Antena, pokazali so nam, kako naredijo, da dve pesmi povežejo.

Lea Kastelic in Anja Istogu, 7. c

Po ogledu POP TV in Kanala A smo se odpeljali na Radio 1, zadnjo postajo pred zasluženim kosilom. Tam smo se v sejni sobi dobili z vodičem. Tam nam je povedal malo o radiih na splošno, pa seveda o radiih v njihovi hiši (Radio 1, 2, Antena). Povedal nam je, da je Radio 1 trenutno najbolj poslušan radio v Sloveniji, sledi pa mu Val 202. Najbolj priljubljen radijski voditelj pa je brez konkurence Denis Avdič. Ko nam je odgovoril še na vsa naša vprašanja, nas je odpeljal v studio Radia Antena, kjer smo se pogovarjali z

voditeljem Alenom Podlesnikom ter se z njim tudi slikali. Na Radiu 1 so med tem spustili glasbo in mi smo se šli lahko slikat in pogovarjat z voditeljem Matjažem Lovšetom. Na hitro smo videli še Miho Deželaka, jutranjega voditelja, ki smo si ga tako želeli videti skupaj z Denisom Avdičem in Anjo Ramšak, pa nismo dobili termina. Kljub temu je bilo zabavno. Poslovili smo

se in čakali sta nas še zadnji destinaciji po tem napornem dnevu.

Lana Prijatej Boršnar, 7. c

Zaključek obiskov smo strnili v studiu Radia 1. Sprejel nas je prijazen gospod, ki nas je odpeljal v sejno sobo. Sodelavci so nas postregli s čipsom in vodo. Povedal nam je sledeče:

- ✓ da imajo približno 50 zaposlenih,

- ✓ imajo tudi Radio 2 in Radio Bob ter Radio Antena,
- ✓ je slovenska komercialna radijska postaja,
- ✓ znani voditelji: Denis Avdić, Tomaž Klepač, Boštjan Romih ...,
- ✓ Radio 1 lahko poslušate po vsej Sloveniji,
- ✓ radio deluje v različnih regijah, to so: Gorenjska, Notranjska, Štajerska ...

Tija Kuhelj Blatnik, 7. c

Učenci, ki hodimo na šolsko novinarstvo, smo se 14. 3. 2019 ob 8.00 uri odpravili na obisk različnih ustanov. Po obisku British school smo se napotili na RTV Slovenija.

Po obisku POP TV-ja smo obiskali Radio 1, znotraj radia je Radio 2 in Radio Antena. Za radijskega voditelja oziroma delavca na radiu sploh ni določene šole, važno je samo, da znaš lepo govoriti, imaš prijeten glas brez napak in moraš veliko brati. Pesmi, ki se bodo predvajale, so izbrane tako, da zberejo različne ljudi, različne starosti, nato pa povedo, kaj si mislijo, ali jim je všeč ali ne, ali bi prestavili radijsko postajo. Slabost dela na radiu so delovniki. Zgodnje vstajanje in zelo pozne ure dela. Radijski voditelj je na radiu od treh do petih ur, s tem da mora doma pripraviti vso gradivo, ki ga bo povedal in uporabil na radiu. Pogledali smo si studio Radia Antena, kjer smo videli Uroša Bitenca, Tajo Damjan ter Alena Podlesnika. Alen nam je pokazal, kako se miksa glasbo med seboj. Videli smo tudi studio, kjer dela Denis Avdić, ampak ga na žalost nismo videli.

Maja Ostanek, 7. c